Λείπουν

(7) ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΟΛΙΟΡΚΙΑΣ

(10) ΝΥΧΤΑ ΘΑΝΑΤΟΥ

(14) Δύο ποιήματα του ΧΩΡΟΦΥΛΑΚΑ

(16) Αρκαδία II (Ἐξωστήριον)

(17) Αρκαδία III (Τῆς Μάννας
καὶ τοῦ φίλου)

~~(18) Ἔξοδος~~

(22) Αρκαδία VII Ἐπιμύθιο

(24) Ἀρκαδία IX Καζαντζάκη

(28) Διότι δεν συνεμορφώθην

(29) Μην ξεχνάς τον Ωρωπό

(30) Τὰ [illegible] της Χιλής

(31) Στον Ωρωπό

Νά τα στείλω στο Δημήτρη

Στο ΑΞΙΟΝ ΕΣΤΙ υπάρχουν αυτά τα "χορικά" – λαϊκά τραγούδια. Μελετώντας βασικά αυτό, από παράδοση προσπάθησα ενσωματώνοντας να δώσω μιά νέα διάσταση ~~[illegible]~~ στηριγμένη στη μελωδική φράση και επεκτείνοντας στο αρμονικό [ενώνω] ακόμα απο τα γνωστά στοιχεία της παραδοσιακής λαϊκής μας μουσικής. ~~Ετσι~~ Έτσι το "λαϊκό τραγούδι" ~~[illegible]~~ απέκτησε ότι ένα διαφορετικό "κλίμα" (από συγκεκριμένο ~~[illegible]~~ σε άλλο με το κλίμα που υπάρχει στα ΕΠΙΦΑΝΕΙΑ και η στη ΡΩΜΙΟΣΥΝΗ). Η ανάπτυξη της μελωδίας σ' αυτά τα "χορικά" μας δείχνει τις δυνατότητες που έκρυβε ο κόσμος της λαϊκής μας μουσικής, δυνατότητες που προσπάθησα να εκμεταλλευτώ σ' ακόμα μεγαλύτερο βάθος στα έργα της τελευταίας μου περιόδου (1967-69). Επομένως θα μπορούσε να πει ότι υπάρχει κάποιο κανονικό στο τέλος της εξέλιξης της λαϊκής μουσικής αυτό θα άφηνε να εντοπισθεί πρό παντός στην εσωτερική προέκταση της μελωδικής (και σε δεύτερη μοίρα αρμονικής) δυνατότητας του λαϊκού μας τραγουδιού. Συμπληρωματικοί στο λαϊκό τραγούδι προσθέτω τα Χορικά και στη λαϊκή ~~[illegible]~~ ορχήστρα τα συμφωνικά όργανα. Βέβαια ο ρόλος αυτός της τελευταίας είναι ανύπαρκτος. Δεν συμβαίνει όμως το ίδιο με τα Χορικά όπου η συμφωνία της

2/

μέσα από όλη οικονομία του «Χ[illegible]ικού» [illegible] να εφαρμοσ-θεί με τη σειρά του λαϊκού τραγουδισμού. Δηλαδή έχουμε ένα διάλογο ανάμεσα στον κορυφαίο και το Χορό γενικά, που γίνεται μια νέα σύνθεση [illegible] στο λαϊκό μας τραγούδι.

~~[illegible]~~

Όμως πριν προχωρήσω στην παράθεση (παρα πέρα) των επί μέρους στοιχείων νομίζω ότι είναι αναγκαίο να δώσω ανάλυμα της όλης δομής του έργου. Αυτό θα μας βοηθήσει να δούμε συνολικά τη φόρμα του και να κατανοήσουμε καλύτερα τόσο τον χαρακτήρα — ανεξάρτητο και ρόλο του κάθε μέρους όσο και τη σχέση που υπάρχει ανάμεσα στον διάλογο. Έτσι:

~~ΜΕΡΟΣ Α~~

ΓΕΝΝΕΣΗ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ
ορχήστρα

ΥΜΝΟΣ
Ψάλτης - Χορωδία - Ορχήστρα

ΜΕΡΟΣ Β - ΤΑ ΠΑΘΗ

ΥΜΝΟΣ, Ψάλτης - Χορωδία - ορχήστρ.	Υ
ΑΝΑΓΝΩΣΜΑ	Α
ΧΟΡΙΚΟ Τραγουδιστής - Χορωδία - Λαϊκή ορχ.	Χ

ΥΜΝΟΣ	Υ
ΧΟΡΙΚΟ	Χ
ΑΝΑΓΝΩΣΜΑ	Α

ΧΟΡΙΚΟ	Χ
ΟΡΧΗΣΤΡΑ	ορχ
ΥΜΝΟΣ	Υ
ΧΟΡΙΚΟ	Χ

ΑΝΑΓΝΩΣΜΑ	Α
ΧΟΡΙΚΟ	Χ
ΥΜΝΟΣ	Υ

Α) ΓΕΝΝΕΣΗ	ΟΡΧΗΣΤΡΙΚΟ	Εισαγωγή	
	UMNOS	Τότε εσύ...	ΨΑΛΤΗΣ - ΧΟΡΩΔΙΑ - ΟΡΧΗΣΤΡΑ
Β) ΤΑ ΠΑΘΗ	UMNOS	Ιδού εγώ	ΨΑΛΤΗΣ - ΧΟΡΩΔΙΑ - ΟΡΧΗΣΤΡΑ
	ΑΝΑΓΝΩΣΜΑ	Πορεία στο Μέτωπο (ΑΛΒΑΝΙΑ)	
	ΧΟΡΙΚΟ	Ένα το χελιδόνι	ΤΡΑΓΟΥΔΙΣΤΗΣ - ΧΟΡΩΔΙΑ - ΛΑΪΚΗ ΟΡΧ.
	UMNOS	Τα θεμέλιά μου	ΨΑΛΤΗΣ - ΧΟΡΩΔΙΑ - ΟΡΧΗΣΤΡΑ
	ΧΟΡΙΚΟ	Πού να βρω την ψυχή μου	ΤΡΑΓΟΥΔΙΣΤΗΣ - ΧΟΡΩΔ. - ΛΑΪΚ. ΟΡΧ.
	ΑΝΑΓΝΩΣΜΑ	(25 Μαρτίου) (ΚΑΤΟΧΗ)	
	ΧΟΡΙΚΟ	Της Δικαιοσύνης ήλιε...	ΤΡΑΓΟΥΔ. - ΧΟΡΩΔ. - ΛΑΪΚ. ΟΡΧ.
	ΟΡΧΗΣΤΡΙΚΟ		
	UMNOS	Ναοί στο χρώμα τ' ουρανού	ΨΑΛΤΗΣ - ΧΟΡΩΔ. - ΟΡΧΗΣΤΡΑ
	ΧΟΡΙΚΟ	Της Αγάπης αίματα	ΤΡΑΓΟΥΔ. - ΧΟΡΩΔ. - ΛΑΪΚ. ΟΡΧ.
	ΑΝΑΓΝΩΣΜΑ	Προφητικόν (ΕΜΦΥΛΙΟΣ - ΔΙΚΤΑΤΟΡΙΑ)	
	ΧΟΡΙΚΟ	Ανοίγω το στόμα μου	ΤΡΑΓΟΥΔ. - ΧΟΡΩΔ. - ΛΑΪΚ. ΟΡΧ.
	UMNOS	Σε χώρα μακρινή	ΨΑΛΤΗΣ - ΧΟΡΩΔ. - ΟΡΧΗΣΤΡΑ
Γ) ΤΟ ΑΞΙΟΝ ΕΣΤΙ	ΑΞΙΟΝ ΕΣΤΙ το φως (~~Κορυφαίος~~)		ΧΟΡΩΔΙΑ
	«οι ύστεροι» (ΨΑΛΤΗΣ)		ΨΑΛΤΗΣ - ΟΡΧΗΣΤΡΑ
	ΑΞΙΟΝ ΕΣΤΙ το ξύλινο τραπέζι...		ΧΟΡΩΔΙΑ
	«Τα ~~κορίτσια~~ «νησιά» (ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ - ΧΟΡΟΣ)		ΨΑΛΤΗΣ - ΟΡΧΗΣΤΡ.
	ΑΞΙΟΝ ΕΣΤΙ το χώμα (~~Ψάλτης~~)		ΨΑΛΤΗΣ - ΟΡΧΗΣΤΡ.
	ΑΞΙΟΝ ΕΣΤΙ το χώμα (~~Χορωδ.~~)		ΧΟΡΩΔΙΑ
	«Τα κορίτσια» (~~Ψάλτης~~)		ΨΑΛΤΗΣ - ΟΡΧΗΣΤΡ.
	ΑΞΙΟΝ ΕΣΤΙ το [illegible] (~~Χορωδία~~)		ΧΟΡΩΔΙΑ

Μπήκαμε από νωρίς μέσα στο Χορικό. ~~[illegible]~~ Ας εξετάσουμε τώρα τι μπαίνει στη μέση του απολογισμού (~~[illegible]~~ συμβολικά μονάχα) "ύμνους". Έχουμε δύο κατηγορίες (μουσικά):

α) οι ύμνοι: «Τότε είπε...», «Τα θημωνιά μου» και «Ναοί»

β) οι ύμνοι: «Ιδού εγώ», «Τη χώρα μαγκρονί».

Στην πρώτη κατηγορία το μουσικό υλικό ανήκει στο κόσμο της βυζαντινής και δημοτικής μας μουσικής. Στη δεύτερη υπάρχουν άμεσα επιδράσεις από στοιχεία ~~[illegible]~~ από την τελευταία ευρωπαϊκή μουσική (όπως ~~[illegible]~~ ... και στην Εισαγωγή). Είναι μια θέληση ~~[illegible]~~ από νωρίς να υπογραμμίσω μια μουσική απαγγελία και μαζί το ύφος του ... ο Χορός απαγγέλει ... κατά το πρότυπο του Αρχαίου Δράματος. Τελευταία οι Σολίστες επιχειρούν ~~[illegible]~~ να δώσουν μια ... μέσα στη Χορό του Χορού ~~[illegible]~~ (ενώ ... το Χορό!). [illegible] ... μουσική ... αυτού του ύφους.

Δεν έχω πρόθεση να αναλύσω τη ... μουσικολογική ... υπογραμμίζω μονάχα το ... γιατί ... μπορεί κανείς ... να επιβεβαιώσει τις ~~[illegible]~~ ... ~~[illegible]~~ ... και ... μου ~~[illegible]~~ ο μουσικός ή ο μουσικολόγος είναι ... να εκτιμήσουν ... και οι Χοροί του ... μουσικού ... όπως ο καινός ... και μαζί ... έκταση του ~~[illegible]~~ ...

5/ Ένα κείμενο που έχει στη βάση του τη μουσική, επιλαμβάνεται [illegible]
[illegible] από ~~[illegible]~~ στην έμπνευση και τη γνωριμία του με το όλο
το έργο, (και αυτό αποτελεί, ίσως, άλλο που καλλιεργεί σχέση
ανάμεσα στο έργο και τον ακροατή) να εφοδιασθεί με όλη
τις αντιλήψεις — κυρίως τον ήχο του δημιουργού ώστε να το
νοιώσει και να το κατανοήσει πληρέστερα.

Θεωρώ τόσο την "Μνήμη", ή "Τότε είπε...", "Τα θεμέλιά μου" και
"Ναοί", όσο και το Τρίτο Μέρος του Έργου, σαν τα πιο [illegible]
μέρη ~~[illegible]~~ μου που ανήκουν στη μεταπολεμική μουσική.

Έτσι μέσα αυτά επεδίωξα βασικά να δημιουργήσω ένα ~~[illegible]~~ καθαρά
νεοελληνικό μουσικό κλίμα έξω και πέρα από την αποχή του
λαϊκού τραγουδιού — θέλησα οι ήχοι να μας αφορούν, σαν νεοελλη-
νική. Δηλαδή να μας δένουν συγχρόνως με ~~[illegible]~~ ψυχικές — συναισθηματικές και
νοητικές [καταστάσεις και] περιοχές γνώρισης και σύνθεσης. Μεγαλώνοντας από αυτούς
θέλησα από τις μελωδίες μου να βγει σαν "κοινή ψυχή". ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ Μπορώ να ισχυρισθώ, για το σκοπό αυτό,
μουσικό ύφος με ρίζες καθαρά νεοελληνικές. Και είναι απόλυτα
[illegible] ότι στο σημείο αυτό υπάρχει ~~[illegible]~~ τόσο ένας [illegible] ένας
[illegible] προσέγγιση στο αντικείμενο (νεοελληνικό ήθος) όσο και
μια [illegible] [illegible] από μέρος του συνθέτη για τον σεβασμό
και την ~~[illegible]~~ [illegible] ~~και~~ [illegible] και [illegible] νεο-
ελληνική χρήση του.

6/ Παραδέχομαι ότι η δική μου η συνεισφορά στο Άξιον Εστί
είναι ευδιάκριτη; Εξ άλλου ~~[illegible]~~ σ' όλα αυτά τα χρόνια μου έμεινε
και ζωντανή ευχή μου να γίνει η δυνατότητα να ακουσθούν
τα όλα τα μουσικά επιτεύγματα αυτού του έργου. (σε κάποιο άλλο [illegible]) Όμως — όπως
είπα και στην αρχή — δεν είναι μόνο για το έργο αλλά και για
τη δόξα του που αρχίζει να δίνεται μετά από καιρό και μετά εποχή
ο μεγαλύτερος δημιουργός. Με όση και όποια συγκίνηση για
τον ίδιο και για το ίδιο έργο του! ~~Αυτή τέτοια συνάντηση~~
~~[illegible]~~ ή ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ Μια τέτοια συνάντηση
υπήρξε η πιο ευτυχισμένη σύμπτωση μου να αφιερώσω τον πολυτιμότερο
χρόνο σ' αυτή την προσπάθεια. Όπως εξ άλλου μου εξήγησε και
το «κατανυκτικό» ~~[illegible]~~ ποιητικό κείμενο. ~~[illegible]~~
ζητούσα πάντα (και εξακολουθώ να ζητώ) την ποίηση που
θα εκφράζει «καθημερινά» ~~για τον~~ πιο άμεσο αλλά και καλύτερο τρόπο ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ φυλή από τη σημερινή κατάσταση του καιρού μας.
Μια τέτοια ποίηση μου έδωσε να συναντήσω η φωνή του
Παλαμά και του [illegible] της [illegible] και του [illegible]... Και
η αρμονία των στοιχείων της ζωής...
Στον ύμνο «Ναοί στο σχήμα του [illegible]» επιχείρησα να δείξω
τη ρίζα του ~~[illegible]~~ μουσικού διαλόγου — ανάμεσα
στο Ψάλτη και τη Χορωδία — σύμφωνα με τους αυστηρούς [illegible]
[illegible] κανόνες. Πιστεύω ότι αυτός ο τρόπος της τεχνικής δεν
μας απομακρύνει από το νεοελληνικό μουσικό κλίμα [illegible]

8

τοῦ κύκλου ~~τραγουδιοῦ~~ τοῦ λαϊκοῦ τραγουδιοῦ; Γιατί δὲν φτάνει, κατὰ τὴ γνώμη μου
νὰ προσεκτείνουμε (την μονάχα) αἰσθητικὴ ὁρίζοντα καὶ νὰ δημιουργήσουμε την
εκφραστικὴ ἐποχὴ Χατζι[illegible] στὰ πεδία τοῦ ποιητικοῦ κειμένου
~~[illegible]~~ ἡ σπορὰ καὶ στὸ εκφραστικῆς δύναμης
τῆς μελωδίας καὶ γενικὰ τῆς μουσικῆς (σύνθεση καὶ ἑρμηνεία).
Γιατί ἐδῶ ἀπολύτως Χατζιδάκις — βασικὰ — μονάχα [illegible]
ἀπὸ τὰ στοιχεῖα τῆς μουσικῆς τέχνης, τὴ μελωδία ~~[illegible]~~ εἶναι καὶ τὸ
πιὸ σπουδαῖο κατὰ τὴν ἀντίληψή μας. ~~Καὶ ἀρμονία~~ ἀφοῦ [illegible] ἀπ' ἔξω
μὲ ἁρμονία, μὲ ἀντίστιξη καὶ με ἐνορχήστρωση. ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ Εἶναι ὅμως δυνατὸν νὰ ὑπάρξη μιὰ ἁρμονία - ἀντίστιξη
καὶ ἐνορχήστρωση ποὺ νὰ μὴν μᾶς ὁδηγεῖ αὐτομάτως στὴν
στενότητα τῆς δυτικῆς μουσικῆς τέχνης; Πρὸς νὰ βρεῖτε τὴν ἀπά-
ντηση, μέσα ἀπὸ τὴν σύνθεση θὰ [illegible] τῆς σύγχρονης ἑλληνικῆς
μουσικῆς. Τὸ νεοελληνικὸ λαϊκὸ τραγούδι κερδίζει μιὰ ἰδιαίτερη μουσικὴ
φυσιογνωμία του κυρίως χάρη στὴν ~~[illegible]~~ μελωδικὴ του γραφή. Η μελω-
δία εἶναι ~~[illegible]~~ [illegible] τονική (~~[illegible]~~ φερμένη - ~~[illegible]~~ [illegible]) σὲ ἀντίθεση
μὲ τὸ δημοτικὸ τραγούδι ποὺ εἶναι βασικὰ τροπικὴ (modal).
ὁ ρυθμός ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ στηρίζεται σὲ 2-3 κύριους λαϊκοὺς
χοροὺς ὅπως: ὁ Χασάπικος. Ζεϊμπέκικος καὶ Χασαποσέρβικος.
Δὲν ἔχει πολὺ μεγάλη ποικιλία. Βέβαια ὁ Ζεϊμπέκικος ἐν τοῦ
9/8 (2+2+2+3) καὶ τὶς σημασίες του παρουσιάζει κάποια
ἰδιαίτερα ρυθμικὰ ἐνδιαφέροντα ποὺ ὅμως τὸ μένει ἡ αἰσθητική

9/ ~~επανάληψη~~ ευθεϊκή όσο μπορεί τό μέτρο. Δέν υπάρχει παραλλαγή και
ή φαντασία τοῦ δημιουργοῦ δέν μπορεῖ (και δέν επιτρέπεται) [illegible]
[illegible] αυτοῦ νά παίξει κανένα ρόλο. Όλη τό έργο είναι ελεύθερο
ερμηνευτικό και αναφέρεται στό λαϊκό μας τραγούδι (όπως λ.χ. ό
Καραγκιόζης τοῦ Χατζιδάκη) ό [illegible], και ό Καρσιλα-
μάς με τις εναλλαγές τοῦ 2 και 3 [illegible] σε
[illegible] ευθεϊκή ακολουθία. Ξεχωρίζει επίσης — από άποψη
αναλογιών — είναι ή αρμονία που προκύπτει από τό λαϊκό
τραγούδι. [illegible] Οι συγχορδίες που χρησιμοποιούνται ανήκουν
Έτσι οι μετατροπίες [illegible]
στις I. IV. και V βαθμίδες. [illegible] της [illegible]
ρού προσπάθησα και [illegible] [illegible] από τα [illegible] τα [illegible]
[illegible] ~~[illegible]~~ μελωδίες προστίθενται συχνά και της [illegible]
βαθμίδες (όπως οι II και οι III). Ώστε από ερμηνευτική κανείς
τοι ιδιότητα ερμηνευτικό [illegible], [illegible] οι λαϊκοί [illegible]
[illegible] και τού λαϊκού τραγουδιού. Εκείνο που δίνει
τό χαρακτήρα και οι [illegible] στό λαϊκό μας τραγούδι είναι
[illegible] ή μελωδία του γενικά. Ο ρυθμός και ή αρμονία [illegible]
τοῦ [illegible] και του [illegible], [illegible] και [illegible]
[illegible] κανείς. Με τό Άλλο Σόλο προσπάθησα, για πρώτη φορά,
να διεξοδικά αυτούς τους αριθμούς. ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ [illegible] ή ύπαρξη των [illegible],
[illegible] του ελεύθερου στοιχείου μου [illegible] να προσθέτω [illegible]

[illegible: word written above the line, at the top right]

10 δεύτερο πρόγραμμα, που ολόκληρο γράφτηκε [illegible], θέλοντας να προσ-
δεθώ στο Χορευτικό της μουσικής που έρχεται και εμπνεύσει ~~[illegible]~~. ~~[illegible]~~
~~[illegible] που είχε [illegible] (σε πιο βαθύ) [illegible]~~
~~η [illegible] στη μουσική που έρχεται [illegible] ο [illegible]~~.
~~[illegible]~~ Ήταν δηλαδή μια μουσική [illegible] στη μουσική μας
παράδοση, τόσο τη δημοτική όσο και τη βυζαντινή. ~~[illegible]~~
[illegible] δεν [illegible] [illegible] που [illegible] προσπάθεια σε όλο το πρόγραμ-
μα [illegible] συγχρονικό [illegible]; Η αλήθεια είναι ότι η πρόθεση [illegible]
ίδια. [illegible] έως τη μια [illegible] [illegible] και [illegible]
τη μουσική μας παράδοση [illegible] και κοντά στη [illegible] μουσική
~~[illegible]~~ [illegible] όχι στη [illegible] τεχνική [illegible] που μας [illegible]-
[illegible] από τον Bach ως τον Bartok και του Σοστακόβιτς.
[illegible] στη δεύτερη, προσπάθησα να δώσω ένα [illegible] ~~[illegible]~~
[illegible] που να βγαίνει [illegible] από τον [illegible] [illegible]-
κό κόσμο. Βέβαια η [illegible] τα γεγονότα και [illegible] μας
στα χρόνια 59-69 δεν μου [illegible] να [illegible] όσο [illegible]
[illegible] [illegible] κατεύθυνση — που [illegible] τη [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] για το μέλλον της μουσικής μας. Γι' αυτό [illegible] [illegible] σ' αυτό
[illegible] ότι οι νεώτεροι [illegible] μας [illegible] [illegible] και
θα [illegible] αυτό το δρόμο. Με τη [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] τεχνικά [illegible].
[illegible] είναι [illegible] η αρμονία — η [illegible] (above: εκλογή και) του [illegible] και του
[illegible] — η [illegible] — ο [illegible] [illegible]. ~~[illegible]~~

11/ Ένα δείγμα αυτής της γραφής αποτελεί ο "Ύμνος" ~~[illegible]~~
«Τα θρεφτά μου στα βουνά» για φωνή βαρύτονου-ψάλτη
~~και~~ τον μικτό χορωδία και ορχήστρα. Επίσης καθώς και στο Finale
(το Άξιον Εστί) δεν διακρίνουμε καινές να συνυπάρχουν το βυζαντινό
με το δημοτικό στοιχείο. Λ.χ. στο [illegible] έχουμε τη βυζαντινή φωνή
[illegible] και της ισοκράτης ενώ η συνοδεία είναι εμπνευσμένη από
τα [λαϊκά] [illegible] [illegible] (κλαρίνο). Ενώ στο φινάλε ~~[illegible]~~
[illegible] ο [illegible] ~~[illegible]~~ στο θρήνο [illegible] [illegible]
[illegible] ο βυζαντινός ψαλμός. Στο [illegible] [illegible] [illegible] Χατ-
[illegible] τα [illegible] στο [illegible] [illegible] και το [illegible] [illegible] μου δίνει
την [illegible] να [illegible] ότι η χρήση του [illegible] [illegible]
της [illegible] μουσικής μπορεί να γίνεται με τέτοιο τρόπο ώστε
να μη μας οδηγεί ~~[illegible]~~ να σε μας θυμίζει [illegible] της ~~[illegible]~~ [illegible]
μουσικής. Έτσι σε κάποια διάλεξή μου στον Πειραιά (στα 1966)
ονόμασα αυτή την προσπάθεια <u>επαναστατική</u> μουσική έχοντας
στο νου μου όχι μόνο τη χρονική [illegible] αλλά και [illegible]-
[illegible] στο [illegible] [illegible]. Η [illegible] μουσική υπήρξε η
έκφραση όχι μιας ορισμένης εποχής όσο και ορισμένου [illegible]
και ορισμένων κοινωνικών τάξεων. Έτσι [illegible] το [illegible]
και στην αρχή του δικού μας ~~[illegible]~~ αιώνα. [illegible] όχι μόνο
το [illegible] [illegible] αλλά και ο [illegible] Χατζιδάκις
έκφραση της [illegible] τάξης στην [illegible].

12

Ακόμα καὶ ἡ διαδικασία – ἡ λειτουργία – τῆς παραδοσιακῆς μας (ενορίτικης – αστικής). Ἡ κοινωνικὴ ἀτμόσφαιρα ποὺ δημιουργοῦνταν γύρω της, στὰ κουρμπέτια, τὰ κουτσο-πασχαλιά, τῆς θάλασσας, τὶς "αὐλές", στὰ μεγάλα καλλιτεχνικά, τὶς "ντισκοτέκ", στὰ μουσικοχορευτικά, ρεμπέτικα, θεατρικά, σπαθιά κλπ. κλπ. μέ, μιά, λέξη τὸ "εστιακό" μέρος ποὺ τὴ στεγάζει, αποτελούσαν de facto καθε φορά κοινωνικό στοιχείο. Η ενορίτικη συνοικία (καὶ τὸ ενοριτικό) ἦταν μιὰ μεγάλη δημιουργικὴ προσφορά τοῦ ἀστικοῦ καὶ ιδιαίτερα τοῦ μεγαλοαστικοῦ. Οἱ αἴθουσες τοῦ συνοικισμοῦ "ναοί" τῆς μεγαλοαστικῆς κουλτούρας.

Όλα αὐτὰ ποὺ ὀνομάζουμε σήμερα ἀστική νοοτροπία εἶναι αὐτὸ καθ' ἑαυτό – γνήσια ἑλληνικὰ ἀπὸ τὴν ἱστορική τους ἀξία ποὺ κανεὶς δὲν ἔχει δικαίωμα νὰ ἀμφισβητήσει – ἑαυτό σὰν ἀποτέλεσμα δημιούργημα μιᾶς ιδιόρρυθμης καταβολῆς μιᾶς συγκεκριμένης κοινωνικῆς τάξης σὲ ἕνα συγκεκριμένο βάθρο "ὀρθόδοξης" καὶ ἴσως – ἴσως καὶ ἑνὸς συγκεκριμένου λαοῦ, τοῦ ἑλληνικοῦ, ποὺ ὅπως εἶναι γνωστὸ ἔχει τὴν ἱκανότητα νὰ ξεπερνάει καθορισμένα ἱστορικά σχήματα. Αὐτὴ ποὺ ὀνομάζουμε ἀριστοκρατικὴ τάξη σὲ συν-

13/ [illegible] στὸ μέσο τοῦ 18ου αἰώνα
καὶ τότε ἀκριβῶς ἔχουμε καὶ τὰ πρῶτα ἔργα ἀπόλυτης μουσικῆς
(concerti grosso – σουίτα – ~~[illegible]~~). Ἀκολουθεῖ, μετὰ
ὀρχήστρα, ἡ φόρμα σονάτα ποὺ πάνω της θὰ βασισθεῖ
τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς κλασικῆς καὶ ρομαντικῆς μουσικῆς
(συμφωνία – κοντσέρτο). ~~[illegible]~~
Καὶ ἐνῶ τὸ concerto grosso μᾶς θυμίζει ἀκόμα φανερὰ
τὶς μεγάλες μαζικὲς καὶ τὰ μικρὰ ἐπιτόπια συγκροτήματα
ποὺ χρησιμοποιοῦσαν στὸ χορὸ καὶ στοὺς κορυφαίους (solist)
τὰ συναντᾶ κανεὶς σὲ ὅλα τὰ χωριὰ κατὰ πανηγύρια
καὶ στὴ γιορτή – ἡ φόρμα σονάτα ἀπομακρύνεται
ἀπὸ κάθε μεγάλο παραδοσιακὸ στοιχεῖο. Ἀποτελεῖ ἕνα
καθαρὰ ἰδεατὸ κατασκεύασμα ὅπου αὐτὴ ἡ μιὰ ἀφηρημένη ἐγκε-
φαλικὴ σύλληψη βρίσκει ἦχο καὶ ὅπου οἱ ἦχοι
ἐκφράζουν γενικὲς ἰδέες καὶ συναισθήματα ~~[illegible]~~
« ~~[illegible]~~ Παρακολουθώντας τὴ ~~[illegible]~~ κοινωνικὴ
ἄνοδο τῶν καινούργιων ἀρχόντων τῆς ἐποχῆς, τῶν ἀστῶν.
ἡ ἀπόλυτη μουσικὴ ἀναπτύσσεται κι αὐτὴ γοργά. Σύγχρονη
ἔργα οἱ μάστορες μας ~~[illegible]~~ ἀκόμα καὶ σήμερα ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ ἀπ' αὐτὸ τὸ μουσικὸ
κίνημα ποὺ πάνε νὰ τὴ ἐκφράζει, ἐπειδὴ αὐτὴ οὔτε
μποροῦν ἀκόμα οὔτε καὶ θὰ θέλουν ἴσως τὸ μποροῦν

νά ἀναπαράγουν μέσα σ' αὐτό τό κίνημα τόν ἑαυτό τους. Ἔτσι ὅταν φτάσει τό β΄ παγκόσμιο πόλεμο ἡ μουσική αὐτή θά μπορέσει νά παίξει παντοῦ χάρη στο long-play τό ραδιόφωνο καί τό μαγνητόφωνο, οἱ μάζες θά τήν δεχτοῦν σάν κάτι θαυμάσιο καί ξένο. Θά νοιώσουν [illegible] σάν τό θαυμαστό πού νοιώθουν οἱ ἐπισκέπτες τῶν ἱστορικῶν μουσείων. Τίποτα πιό πολύ. Γιατί δέκα αὐτά τά χρόνια πού οἱ μεγάλοι, ἐπειδή ἦσαν ἀπασχολημένοι μακριά ἀπό τά μέγαρα τῶν κρατικῶν καί περνοῦσαν τόν καιρό τους μέσα στά σαλόνια τους, οἱ νέοι δέν ἔπαψαν [illegible] τή δική τους μουσική πού ἔγραψαν οἱ ἴδιοί τους [illegible]. Οἱ νέοι τραγουδοῦσαν πάντα καί πάντα θά τραγουδοῦν. Οἱ νέοι ἔχουν πάντα καί θέλουν πάντα τή μουσική γλώσσα πού βγαίνει καί μπαίνει κατ' εὐθείαν μέσα ἀπό τά μέσα στά κορμιά τους. Ἑπομένως ἡ μεγάλη κρίση στή σύγχρονη μουσική ἀποτελεῖ τή φυσική λύση μιᾶς μακροχρόνιας ἀντίθεσης. Ἡ σύγχρονη μουσική, ὅσο καί ἄν ἐκσυγχρονισθῆ καί ἠλεκτρονικοποιηθῆ, δέ θά πάψει νά ἀποτελεῖ ἕνα ξένο θεωρητικό κόσμο γιά τή μεγάλη μάζα

15/ Πού τώρα πιά, καθώς βγαίνουν όλο και πιό πολλοί όλο και πιό ανεπιτήδευτοι, [illegible] και δίκαιοι στο προσκήνιο της ιστορίας θέλουν μιά μουσική που να είναι ολοκληρου δική τους και όχι ένα ξαναζεσταμένο φαγητό ~~[illegible]~~ προπολεμικό — ή μεταπολεμικό — για όλους. Η μουσική αυτή όπως ήδη είπαμε, είναι βασικά το λαϊκό τραγούδι. Κι αυτό — πέρα από τη χώρα μας, με τη γνωστή έκρηξη πάνω σ' αυτό του ρεμπέτικου — το φαινόμενο ή φανταστική επιτυχία του αγγλοσαξωνικού λαϊκού τραγουδιού όπως το εκπροσωπούν μιά σειρά λαϊκά συγκροτήματα ~~και~~ ερμηνευτές και συνθέτες από τους Μπήτλς ως την Τζόαν Μπαέζ και Μπόμπ Ντίλαν. Όσο για μάς εδώ πιστεύω ότι προχωρήσαμε ένα και ίσως δύο βήματα παραπέρα α) Παντρεύοντας τη λαϊκή μουσική με τη σύγχρονη ποίηση β) ~~[illegible]~~ με το κίνημα τραγουδιών γ) με την ~~[illegible]~~ προσπάθεια για μετασυρρεαλιστική μουσική και δ) με την προσπάθεια για μιά σύγχρονη λαϊκή τραγουδοποιία που να ~~[illegible]~~ βασίζεται στο λαϊκό τραγούδι.

*

Στην Εισαγωγή του Άξιον Εστί χρησιμοποίησα μια πρωτοποριακή τεχνική για τη σύγχρονη μου περίοδο. Το κείμενο αρχίζει με τη φράση «Τότε είπε και γεννήθηκε η θάλασσα». Για να τονίσω αυτή τη Γέννηση δημιούργησα — σε όσο πιο σύντομη χρονική διάρκεια μου ήταν δυνατό — μια ηχητική σύνθεση του Χάους. Ήταν αυτό σαν μια «συμβολική» μια μικρή χορογραφία. [illegible] : [illegible] μέσα στο Χάος (στη σύγχρονη [illegible] τονικότητα) και τώρα μέσα από αυτό το Χάος αναδύθηκε έτσι η Γέννηση ενός νέου μουσικού κόσμου. Πράγματι αυτό στην ένωση του Ψάλτη και της Χορωδίας με το χαρακτηριστικό βυζαντινό ντε-ντε (Ισοκράτη) θα, πίστευα να δημιουργήσω αυτόν τον ηχητικό κόσμο που θα αποκαλούσα αργότερα μετασυμφωνικό. Επειδή να τονίσω εδώ ότι δεν θεώρησα ποτέ αυτό που προσπαθούσα σαν ένα ολοκληρωμένο αποτέλεσμα αλλά μονάχα σαν ένα ανοιχτό θύρα. Και τούτο όπου η ενσωμάτωση παρουσία του ποιητικού κειμένου με όλες τις σύγχρονες ποιητικές ιδέες και προβληματισμούς που περιέχει, θα προσφέρει στο λαϊκό ακροατήριο μια σταθερή βάση για να συνεπαρθεί

17/ άμεσα και δημιουργικά μαζί του. Ο λόγος του Ποιητή είναι ο δικός του λόγος. Η ~~φύση~~ μνήμη του, δική του. ~~και~~ Τα γεγονότα που αντιμετωπίζει, τα δημιουργικά ο ίδιος και τα όνειρά του δικά του όνειρα. Υπάρχει μνήμη και αισθητή ταύτιση. Το ποιητικό κείμενο καταγράφει στη θλίψη αυτού του καιρού μας και πιο δραματικά φύση από αυτή στη ίδια θλίψη. Το Άξιον Εστί, είναι ο καθρέφτης από ό,τι μας έβγαλε μέσα του το ιστορικό μας πρόσωπο. Κι αυτό αποτελεί το πρώτο βασικό γνώρισμα για κάθε μουσική και ελεύθερη αληθινή και μεγάλη Τέχνη. Από κεί και πέρα το έργο του συνθέτη ~~...~~ γίνεται ελεύθερο υπό τον όρο ότι δεν θα προδώσει τον Ποιητή. Και ότι η Μουσική θα παρακολουθήσει, θα υπηρετήσει, ~~και~~ θα σχολιάσει και κάποτε, αν το μπορεί, θα προεκτείνει τον Ποιητή. Τίποτα λιγότερο. Τίποτα περισσότερο.

*Μεταχειρίστηκα τα "συγχρονικά" όργανα (φωνή-έγχορδα)
* θέλησα, το ξέρω. Γνωρίζω ~~α~~ πέρα ότι είναι δύσκολο να βγάλεις απ' αυτά ηχητική κατασκευή που να προσδιορίσει ~~το δικό μας~~ απόλυτα το δικό μας

18 / νεοελληνικό μουσικό κλίμα. Και όπως είπα και πιο 11
πριν ήταν από κατεύθυνση αυτή θα ήθελα να δω και
να στρέφεται η προσπάθεια στη καινούργια γενιά των συν-
θετών μας. Μερικά από τα όργανα αυτά χρησιμοποίησα
τα μπουζούκια, την κιθάρα, τα μαντολίνα και
το σαντούρι. Φυσικά τα καθαρώς νεοελλη-
νικά μουσικά ~~όργανα~~ δεν εξαντλούνται σ' αυτά. Ξεχωριστό προ-
χώρησα στη κρητική και στην ποντιακή λύρα, στο μαντολα-
τσούτο + και τα ελληνικό κλαρίνο, (που το χρησιμοποί-
ησα στη μουσ. ~~στην~~ ΗΛΕΚΤΡΑ του Κακογιάννη). Το σαντούρι
ιδιαίτερα μας δίνει αμέσως ένα ξεχωριστό μουσικό
κλίμα. Οι δε τεράστιες προοπτικές ηχητικές-τεχνικές
του μπουζουκιού μπορεί να το κατατάξουν βασικό-
καιριό στη νεοελληνική μουσικοτεχνική μουσική. Μόνο
στο Άγιον Όρος και ιδιαίτερα το ψαλτήρι προσφέ-
ρει μια αστείρευτη ανανέωση καθώς ντύνει κάθε φρά-
ση το ξεχωριστό χρώμα του, κάθε άλλο ήχο που θα μπο-
ρούσε να μας οδηγήσει σε διαφορετικό — και ιδιαίτερα
ανατολικό-βυζαντινό-ευρωπαϊκό — κλίμα. / Επανέρχομαι στο

+ τον άσκαυλο, στη σίπιλα

19

ποιητικό κείμενο. Από όσα είπα πιο πριν να βγαίνει το συμπέρασμα ότι η προσπάθεια, για την ~~[illegible]~~ δημιουργία και έρευνα αυτή που ~~[illegible]~~ αποκαλώ μεταπολεμική νεοελληνική μουσική, θα είναι κοινή επιδίωξη του ποιητή και του συνθέτη. Γιατί δεν φαντάζομαι — προς το παρόν και για το άμεσο μέλλον — ελληνικό μουσικό έργο έξω από ποιητικό ή άλλο κείμενο. (Φυσικά εννοώ μεγάλο έργο μαζών.) ~~[illegible]~~ Μοναδική εξαίρεση μπορεί να αποτελέσει η χορευτική μουσική, όπως μας έδειξε με τόση επιτυχία ο Χατζιδάκις με τα έργα του τα βασισμένα σε καθαρώς νεοελληνικές μουσικές ~~[illegible]~~ πηγές. Το μεταπολεμικό έργο είναι κατ' αρχήν ποιητικό ~~και άλλο~~ και σε συνέχεια μουσικό έργο. Επομένως η ευθύνη για τη δημιουργία του μοιράζεται εξ ίσου στη δημιουργία του. Αυτή να γίνει κοινή φροντίδα του ποιητή και του συνθέτη. Εδώ το [illegible] συγγραφέα και του συνθέτη. Οι μάζες ~~[illegible]~~ θέλουν να καταλαβαίνουν — όχι μόνο ~~αισθητικά~~, αισθησιακά, αισθητικά ~~άλλα~~ και αφηρημένα.

Αλλά λογικά και συγκεκριμένα — ~~θέλουν να συγκεκριμένα~~ θέλουν να υπάρχει συγκεκριμένο περιεχόμενο και ιδέες που όχι μόνο να το καταλαβαίνουν αλλά

20 ἀλλά καί νά ταυτίζονται σέ ἕνα δικαστή μαζί του. Τότε — καί μονάχα τότε — ἡ μουσική γίνεται γι' αὐτή «κατανοητή». Γιατί βοηθάει αὐτό τό συγκεκριμένο περιεχόμενο φωτίζοντας τήν ποιητική σκηνή που ὁ Λόγος δέν εἶχε δικαστή νά φωτίσει. Γιατί ἡ Μουσική ἔχει τή δύναμη νά ἐκφράζει, καθώς μέσα, κατ' εὐθείαν στήν ψυχή, ἀγωνίες, πόνους, «ἐνοχλεῖ»*, σέ ταξίδια μαζί βγές νά ἀγγίζει τίς πιό ἀπόκρυφες χορδές της. Ἔτσι ὁ Λόγος ὁλοκληρώνεται μέ μιά ὑπερ-λογική συνεισφορά της Μουσικής. Ἕνα τέλειο αἴσθημα ὁλοκλήρωσης δημιουργεῖται μ' αὐτό τόν τρόπο. Ὁ Λόγος, στέρεη βάση γιά τήν κατανόηση, καί τόν ὀρθολογικό προσανατολισμό. Ἡ Μουσική μέ τά "μηνύματα" της ψυχῆς που ὅμως ὑπηρετοῦν τώρα ἕνα συγκεκριμένο σύνολο ἰδεῶν καί συναισθημάτων κατανοητό στόν καθένα καί ὄχι ἦχοι καί συμπλέγματα ἤχων ἀφηρημένα, ἔστω καί ἄν εἶναι οἰκοδομημένα μέ τήν αὐστηρότερη τεχνική καί φορμαλιστική αὐτάρκεια.

~~Πῶς ἀποδέχεται τό σημερινό κοινό τό Ἄξιον Ἐστί~~; Αὐτό εἶναι

* Ὅταν ἔφερνα κάποιο καινούργιο τραγούδι στό Μαθιουδάκη μοῦ ἔλεγε «μ' ἀρέσει πολύ γιατί "ἐνοχλεῖ"»

21

Βρισκόμουν στη Ζάτουνα όταν μαθεύτηκε ότι θα κυκλοφορούσε σαν μεγάλη αντίτυπο (δίσκου) στην αγορά αυτή. Έξω από το καφενείο (του χωριού) σχηματίσθηκε μια μικρή ουρά. Ανάμεσα της διέκρινα ένα χωριανό. Τον αγκάλιασα και του έδωσα [illegible] [illegible]. Κι αυτό μου έδωσε. Μ' έφτασαν από το χωριό γιατί παρά το ΑΞΙΟΝ ΕΣΤΙ. Ομολογώ ότι εκείνη η στιγμή ήταν μια από τις πιο δραματικές (και γλυκειές) στιγμές στη ζωή μου. Ο δίσκος είχε ~~[illegible]~~ πολύ μεγάλη κυκλοφοριακή κίνηση ~~[illegible]~~ Είχε μεγάλη με τη [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ τραγουδιού μου. ~~[illegible]~~ όπως στη λαϊκή συναυλία που δόθηκε το έργο (1966-67) ~~[illegible]~~ στον Πειραιά και στην Αθήνα) με τη συμμετοχή της Δημοτικής [illegible] και Χορωδίας Πειραϊκής φάνηκε καθαρά η ειδική του σχέση με το μεγάλο κοινό της χώρας μας. Δόθηκαν, τότε, συναυλίες. Έχω όμως τη γνώμη ότι αν δεν μας σταματούσε η Δικτατορία οι συναυλίες αυτές με το ΑΞΙΟΝ ΕΣΤΙ θα συνεχίζονταν και επαναλαμβάνονταν [illegible] με την αίθουσα πάντα ασφυκτικά γεμάτη. Είναι χαρακτηριστικό ότι σε κάθε συναυλία όλα τα εισιτήρια εξαντλούνταν μέσα σε ένα πρωινό. Επιμένω και να αναγράφονται ότι το ΑΞΙΟΝ ΕΣΤΙ είχε γίνει πραγματικά ένα μουσικό έργο μαζών.

22 Ποιοί υπήρξαν οι εχθροί του στούς ~~άλλους~~ νεώτερους έλληνες συνθέτες; Αὐτό δέν μπορῶ νά τό πῶ ἐγώ. Πάντως ὀφείλω νά ~~σ~~ σημειώσω τό παράδοξο γεγονός ὅτι γιά τό ἔργο αὐτό δέν ἀσχολήθηκε ἡ μουσική κριτική σ(τ)ή χώρα μας (μέ ἐξαίρεση τοῦ Αγγελακάκη στήν Ἐπιθεώρηση Τέχνης) οὔτε καί κανείς ἄλλος στον ἡμερήσιο ἤ περιοδικό τύπο. Ὅπως καί οἱ σήμερον ἐνδιαφερόμενοι νέοι συνθέτες (που αὐτοί ~~[illegible]~~ με όλο τό ἀξιέπαινο [illegible] μας μέ σήμερα προσωπική σχέση) δέν ἔδειξαν ποτέ σχεδόν ἐνδιαφέρον γιά τήν παρτιτούρα τοῦ ἔργου. Από ὅτι ξέρω σχεδόν κανείς ἄλλος ἐκτός ἀπό τόν διευθυνόμενο δέν ἔχει δεῖ! Δέν εἶναι ἄραγε παράδοξο τό ὅτι ἕνα ἔργο ἀποσύρεται ~~[illegible]~~ ἀπό ἕνα ἐκδοτικό γραφείο σχεδόν ~~[illegible]~~ ἀνεξήγητα, ἐνῶ ~~[illegible]~~ οἱ ~~"εἰδικοί"~~, παραγγέλλομε γιά τούς "εἰδικούς" εἶναι σάν νά μήν ὑπάρχει; ~~Βέβαια [illegible] καί [illegible] τό Ἄξιον Ἐστί~~ Αὐτό φυσικά δέν σημαίνει καθόλου ὅτι ὁ δημιουργός πού ἀκούει τό Ἄξιον Ἐστί, δέν εἶχε ~~[illegible]~~ μιμητές. ~~[illegible]~~ ὅμως ὅλοι αὐτοί ἔκαναν σάν ~~ρ~~ νά μήν ὑπῆρχε! ~~Αλλά [illegible] νά~~ Αὐτό τό γράφω σέ παράλληλο ~~[illegible]~~ γιατί θά να εἴχαμε ἀνάγκη — τόσο ἐγώ ὅσο καί οἱ παρτιτούρα — αὐτοί τούς αὐτούς ὥστε νά προχωρήσουν ἔχοντας σάν ὁδηγό, ἀφετηρία τίς δικές μας κατακτήσεις. Μέ τη σκέψη αὐτή ἔγραψα

23 μέσα στὰ πλαίσια τοῦ Μουσικοῦ Θερινοῦ Πειραιῶς (1966)
στο Θέατρο [illegible] Λαϊκοῦ Ὠδείου, μὲ πρόθεση νὰ ἀνα-
λύσω, βασικὰ τὸ ΑΞΙΟΝ ΕΣΤΙ, μαζὶ καὶ τὸ θεωρη-
τικό, όχι μόνο κορυφαίο έργο στην συνθετική του προσπάθεια των 10 τελευταίων
χρόνων, ἀλλὰ καὶ ὀρθὴ ἀφετηρία, στην οποία θα
συναντηθούν [illegible] οἱ συγχρονισμένοι καὶ ποὺ σὲ συνδυασμό
[illegible] τὰ στοιχεῖα τῆς μεταπολεμικῆς Ἀνατολικῆς μουσικῆς.
Ἀκόμα, μπορῶ νὰ πῶ, ὅτι ἡ δημιουργία τῆς Δημοτικῆς
Ὀρχήστρας καὶ Χορωδίας Πειραιῶς [illegible] ἀποσκοποῦσε,
βασικὰ στὴ δημιουργία τοῦ ἀπαραίτητου ὀργανικοῦ
καὶ τεχνικοῦ πλαισίου ποὺ λείπει ἀπὸ τὴ σημερινή λαϊκή
ὀρχήστρα νὰ μπορεῖ νὰ στηρίξει τὴ δημιουργική προσ-
πάθεια παράλληλα [illegible] ἀπὸ τῆς ἑλληνικῆς
σύνθεσης. Ὅσο καὶ νὰ φαίνεται παράξενο, τὰ πλαίσια αὐτὰ
παίζουν καθοριστικὸ ρόλο γιὰ τὴν ἐμφάνιση καὶ παρα-
πέρα ἀνάπτυξη ἑνὸς σοβαροῦ μουσικοῦ κινήματος. Ἕνα
ἔργο ποὺ νὰ ἀπαιτεῖ τὴ συμμετοχὴ πολλῶν δεκάδων μουσικῶν
(Τὸ Ἄξιον Ἐστὶ χρειάζεται τουλάχιστον 100 ἐκτελεστές)
εἶναι ἀδύνατο νὰ βγάλει οὔτε τὸ 1/10 ἀπὸ τὰ
ἔξοδά του. Σὲ μιὰ αἴθουσα μὲ 1000 θέσεις,
καὶ μὲ 50 δρχ. κατὰ μέσον ὅρο τὸ εἰσιτήριο

24 Μέ τίς 50.000 (περίπου) εἰσπράξεις, ἄν ἀφαιρέσουμε τόν ψηλότατο κρατικό φόρο (40%) καί τό ἐνοίκιο θεάτρου, δέν μᾶς μένουν οὔτε 20.000 δρχ. γιά νά πληρωθοῦν 100 συντελεστές – οἱ πανάκριβοι σολίστ καί οἱ ἀκριβοπληρωμένοι ἑρμηνευτές λαϊκῶν ὀργάνων (παίζοντας τό μπουζούκι). Ἑπομένως εἶναι ἀπολύτως ἀδύνατο τό ἀνέβασμα τέτοιου ἔργου δίχως τήν κρατική ἤ ἄλλη βοήθεια. Προσωπικά βρέθηκα σέ μέση μέ τίς ἀντιπαραθέσεις τοῦ Δημάρχου καί τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου Πειραιῶς. Ἔτσι ἱδρύθηκαν καί λειτουργοῦν τά [illegible] γιά τήν ὑποδοχή καί ἀνάδειξη τῆς ἑλληνικῆς μεταπολεμικῆς Μουσικῆς. Καί νομίζω ὅτι παρά τίς δυσκολίες παρουσίασαν ὅλοι οἱ μεγάλοι Δῆμοι τῆς χώρας μας. Φυσικά τά συγκροτήματα αὐτά διαπαιδαγωγοῦν σήμερα τή νέα γενιά παρουσιάζοντας τό γνωστό συμφωνικό καί ὀρχηστρικό ρεπερτόριο καί δημιουργώντας ἔτσι — στήν ἐποχή τοῦ Πειραιᾶ — ἕναν πυρήνα ἔντονης καλλιτ. καί πνευματικῆς ζωῆς.

25. Όπως συνέβη με τον υπόλοιπο κόσμο το ίδιο και στην Ελλάδα η λαϊκή μουσική και σε συνέχεια η έντεχνη λαϊκή μουσική διαδέχθηκαν βασικά τη βιομηχανία του δίσκου. Η σημαντική διάδοση του [illegible] και αργότερα του μαγνητόφωνου έκανε τον δίσκο απαραίτητο σύντροφο της μαζικής [illegible] [illegible] και απ' αυτό των νέων. Οι βιομήχανοι δίσκων συνέδεσαν καλλιτεχνικά κέρδη που είναι μικρό τους μέρος παίζει — είναι αμέθοδο — και στους δημιουργούς (περίπου 6% της αξίας του δίσκου). Έτσι όσοι ασχολούνται με τη λαϊκή μουσική και μπορούν αποκτούν γρήγορα οικονομική ανεξαρτησία. ~~Είν~~ Είναι όμως μεγάλο μέρος — το μεγαλύτερο — από αυτούς γίνεται εξαρτημένο απόλυτα από τη βιομηχανική διαδικασία. Η επιτυχία τους εξαρτάται πια από τα γούστα [illegible] του οικονομικού κέρδους. Από την άλλη πλευρά έχουν μεγάλη προσφορά [illegible] να παίζουν μόνο τη μάζα και να της επιβάλουν. ~~[illegible]~~ Έτσι ο δίσκος αποτελεί σήμερα μια ουσιώδη καινούργια μορφή επικοινωνίας το ~~[illegible]~~ σύγχρονο καλλιτέχνη με το ~~[illegible]~~ κοινό. Συμπληρωματικά προς το δίσκο το ραδιόφωνο και η τηλεόραση αποτελούν επίσης μέσον

26 καινούργια μορφή ἐπικοινωνίας. Κοντά σ' αὐτή θα άρχιζε να προστεθούμε τὴ Λαϊκὴ Συναυλία καὶ τὸ Λαϊκὸ Κέντρο. Ἡ πρώτη ἀπόπειρα μὲ τὴ δημιουργία ἑνὸς τέτοιου κέντρου (Αμερική 1960) ἀπέτυχε. Τὰ σχέδιά μου, ὅπως τὰ ἀνέπτυξα στὸ Μπόστ, ἔμειναν ἀνεκπλήρωτα μόνο στὸ χαρτί. Μόνο τελευταία χρόνια ὀρθώθηκε ὁ Κώστας Χατζής, ἡ Νάνα Γιαννακοπούλου καὶ οἱ Σκοτα Μάνος ([illegible] ἀπὸ [illegible]) δημιούργησαν τὸ σύγχρονο Λαϊκὸ Κέντρο ποὺ ἔγινε γνωστὸ μὲ τὴν ονομασία Μπουάτ. Ἦταν μιὰ νέα μορφὴ ἐπικοινωνίας μας καὶ τὰ παραδοσιακά μπουζούκια εἶχαν καὶ ἔχουν μεταφερθεῖ στὰ κοσμικὰ κέντρα.

Φυσικά αλλά θα μπορούσα να πω κάποια για την αρχιτεκτο-
νική του έργου. Εγώ αναφέρθηκα στην αναλογία του β μέρους.
~~[illegible]~~ Ο παρακάτω πίνακας μας
δείχνει την ισορροπία ανάμεσα στις ~~[illegible]~~ τρεις βασικές
μορφές (Α = αναγνώστης, U = Ύμνος και Χ = Χορικό). Σημειώνω επίσης
ότι το αρχιτεκτονικό μέρος έρχεται ύστερα από 7 μέρη (το 7
είναι ο "αριθμός" του Ελύτη) ~~[illegible]~~ και πριν από 5 μέρη (το 5
είναι ο "αριθμός" ο δικός μου)

U A X
U X A
X (ορχ) U X
A X U

Τέλος υπογραμμίζω την ανάδειξη του Χορού σε πρωταγωνιστή
στο τελευταίο μέρος που όχι μόνο κορυφώνεται ~~[illegible]~~
[illegible] το τέλος να εκφράσει όσο και να [illegible] δικό του το έργο
αλλά ακόμα περισσότερο συμβολίζει την [illegible]
ιστορική πορεία από το Ατομικό στο Συλλογικό, από το Μι-
κρό και το Ένα στο Άπειρο και από το Εγώ στο Εμείς.

ΓΕΝΕΣΙΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ

(Α) ΨΑΛΤΗΣ – ΧΟΡΩΔΙΑ ΟΡΧΗΣΤΡΑ — Τότε είπε και γεννήθη η θάλασσα

ΠΑΘΗ

ΙΔΟΥ ΕΓΩ ΛΟΙΠΟΝ — Α
ΠΟΡΕΙΑ ΣΤΟ ΜΕΤΩΠΟ — Β
ΕΝΑ ΤΟ ΧΕΛΙΔΟΝΙ — Γ
ΤΑ ΘΕΜΕΛΙΑ ΜΟΥ — Α
ΠΟΥ ΝΑ ΒΡΕΙΣ ΤΗΝ ΨΥΧΗ ΜΟΥ — Γ
ΣΤ ΜΑΡΤΙΟ — Β
ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ — Γ
ΝΑΟΙ ορχήστρα — Α
ΝΑΟΙ — Β
ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ ΑΙΜΑΤΑ
10 ΠΡΟΦΗΤΙΚΟΝ — Β
ΑΝΟΙΓΩ ΤΟ ΣΤΟΜΑ ΜΟΥ — Γ
ΣΕ ΧΩΡΑ ΜΑΚΡΥΝΗ — Α

ΑΒΓ
ΑΓΒ
ΓΑΒ
ΒΓΑ

ΑΞΙΟΝ ΕΣΤΙ τὸ φῶς καὶ ἡ πρώτη χαραγή στο [illegible]

οἱ ἄνθρωποι γύρω

ΑΞΙΟΝ ΕΣΤΙ τὸ [illegible] [illegible]

τὰ κορίτσια γύρω

~~[illegible]~~

Απαγγελ.

Κορυφαῖος | Χορός

ΑΞΙΟΝ ΕΣΤΙ τὸ ΧΩΜΑ [illegible]

ΑΞΙΟΝ ΕΣΤΙ

U	A	⊗
U	⊗	A
⊗	U	⊗
A	⊗	U

[illegible]
[illegible] μονομί δοχείο

Finale = πανηγύρι ο Χορός

ΤΑ ΘΕΜΕΛΙΑ
ΝΑΟΙ

ΙΔΟΥ ΕΓΩ . ΣΕ ΧΩΡΑ ΜΑΚΡΙΝΗ

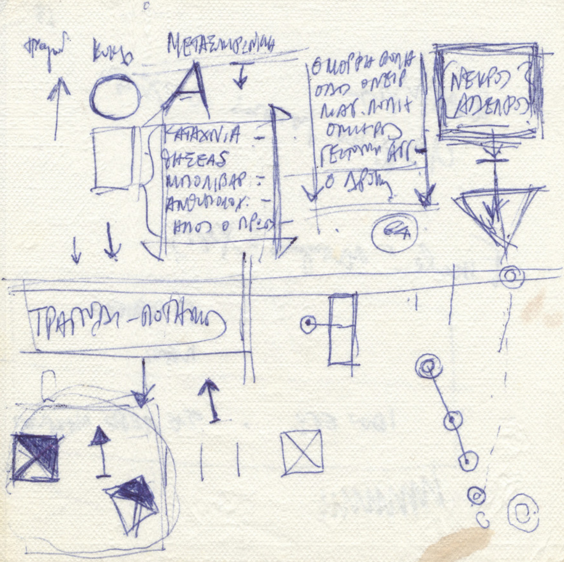
ΚΑΤΑΧΝΙΑ
ΘΗΣΕΑΣ
ΜΠΟΛΙΒΑΡ
ΝΕΚΡΟΣ ΑΔΕΛΦΟΣ
ΤΡΑΠΕΖΙ - ΠΟΤΗΡΙΑ

που θα οδηγεί στο συμπέρασμα ότι [illegible] και στο τέρμα- 19
τισμό της αντίθεσης αρχής [illegible].

~~[illegible]~~

Στο τέλος όλου του έργου κυριαρχεί ο [illegible]. Μιά σειρά όργανα (κρουστά, πιάνο, λατέρνα κτλ) χτίζουν από μέτρο σε μέτρο αυτόν τον [illegible] ρυθμικό χορό. Και πάνω σ' αυτό το ρυθμικό-οργανικό-ορχηστρικό θέμα αναπτύσσεται από τη Χορωδία ή καθαρά βυζαντινή μελωδία για δύο φωνές (Primo - Secondo) κατά το πρότυπο του Επιταφίου Θρήνου της Μεγάλης Παρασκευής. Μιά [illegible] ~~[illegible]~~ που η δομή της μελωδίας, [illegible] το [illegible] του ρυθμού ~~[illegible]~~ και η ρυθμική αγωγή του δίνει τον αναγκαίο δραματικό χαρακτήρα.

*

[illegible] 7.IV.70

90

1

Γεμάτο επάνοδο μεγαλειώδη χαρά είναι τὸ ΑΞΙΟΝ ΕΣΤΙ σε Τέταρτο Ήχο (Παρ. 37 σημ. 89). Αναρωτιέμαι το ίδιο συχνά — όπως και σε πολλές άλλες περιπτώσεις αντίστοιχες: «Τί τό καινούργιο [illegible] πάντων είχαμε όλοι οι νεοέλληνες ανθρώπους; Τί είχαμε που να μας έχει πώς κάπως από τη [illegible] βυζαντινή γνώρισμα;!» Και αναρωτιέμαι που [illegible] τα χαμένα χρόνια έτσι στη ελληνική ωδική [illegible] αποκλειστικά τους νόμους και τα [illegible] της Ευρωπαϊκής μουσικής και αγνοούσε συστηματικά (για να μην πω αντιεπιστημονικά) όλα τα μουσικά μας παράδοση! Γι' αυτό το βιβλίο μου αυτό ζητεί και αποχαιρετισμό γιά [illegible], για καθε νέο μη ανθρώπης, [illegible] τη πηγή και στή ρίζα της [illegible] Ελληνικής μουσικής.

Ορισμένοι τώρα αναφέρονται σε βυζαντινή μουσική σημειογραφία ώστε να μαζέψουν δοκίμια [illegible] της μεγάλης θεωρίας της διάσωσης της μουσικής. Να μορφοποιήσουν τη αυθεντική έκφραση — [illegible] μας αποτελούν. Να πείς, από το μαζί στη πηγή της [illegible] — στό Άγιον Όρος, τό Πατριαρχείο και άλλες ιερές Μονές — και να εξηγήσεις τη βυζαντινή ύμνοι [illegible] μουσική ή παράδοση.

* [illegible] Η βυζαντινή μουσική διαμορφώνεται κατά τον Δ μ.Χ. αιώνα και παραμένει — στις γνώσεις της γραφής — αναλλοίωτη ως σήμερα. Ο Αμβρόσιος ο Μεδιολάνων (340-397 μ.Χ.) έγραψε τα πρώτα μουσικά αποσπάσματα για τη λειτουργία [illegible] που από [illegible] στο σύστημα αρχαίων ήχων τρίων, το Δώριον, Φρύγιον, Λύδιον, Μιξολύδιον.

Λέγεται ότι οι [illegible] κλίμακες (μείζων και ελάσσων) σχηματίσθηκαν με βάση από λόγια παλιό μελωδία. Έτσι τα οι φθόγγοι ΝΤΟ ΡΕ ΜΙ ΦΑ ΣΟΛ ΛΑ ΣΙ ΝΤΟ ανέβαινε, και ΝΤΟ ΣΙ-ΛΑ ΣΟΛ ΦΑ ΜΙ ΡΕ ΝΤΟ, που κατέβαινε είχαν τα εξής σημεία από Αμβροσιανή μελωδία: ΝΕ-ου-τως-ουν-α-ναι-βαι-νε — ΝΕ-ου-ω-και-κα-τα-βαι-νε.

(← Δεν ίσχυε ή διαγραφή)

Ας αποχωρίσουμε [έργο] την ανάλυση του ΑΞΙΟΝ ΕΣΤΙ (Τετάρτου Ήχου).

Παρ. 64, α

Φράσις πρώτη:

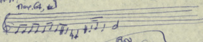

Επιβεβαιώνεται ο ιδιαίτερος ρόλος του Βου (τρίτης βαθμίδος δεύτερος της) ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ μεγάλης κλίμακος) και βυζαντινής και

ο δευτερεύων ρόλος της προβάλλεται αδιαμφισβήτητα: 1) Από τη γενική της επαναληψιμότητα 2) Γιατί αρχίζει και κλείνει τη φράση και 3) Γιατί στη γειτονιά της έχει ~~[illegible]~~ γειτονικούς φθόγγους. Στο RE ~~[illegible]~~ (φθορά κατά τη βυζαντινή) γενικά που δημιουργεί τετράτονο στο σχήμα μι - ντο:

αντιστοιχεί κατά το τετράτονο (όπως είναι η

Παρ. 64, β

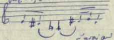

Παρατηρούμε επίσης ότι ο ~~[illegible]~~ [ξανά] μελωδική φράση ο συνθέτης ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ προσπαθεί να μην απομακρυνθεί από τον βασικό τόνο του ήχου (~~[illegible]~~ Βου ή ΜΙ). Μετά ~~[illegible]~~ από τον [τελικό] ΜΙ ακολουθεί ένας φθόγγος πιο πάνω, FA, [(ή μετά)] μετά πάλι το ΜΙ, 3 φθόγγοι πιο κάτω - ΜΙ - RE# - ΜΙ

Παρ. 64, γ

ΜΙ 1 2 3 4 5 — 6 _ _ _ 7 _ 8

Με τη δεύτερη φράση επιχειρεί ένα μικρό άλμα προς τα πάνω:

Παρ. 64, δ

Φράσις Δεύτερη

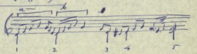

1. ~~[illegible]~~ Αριστουργηματική η τεχνική της ~~[illegible]~~ μελωδικής ανάπτυξης: ~~[illegible]~~ Το ίδιο μοτίβο ΜΙ-ΦΑ-ΣΟΛ-ΛΑ- εκτίθεται στην αρχή με σόλο και σε απήχηση με δέκατα έκτα (συγκερασμένα) μέρος από αρμονίας ~~[illegible]~~ τεχνικής και μελωδικής ενότητα.

2. Η φράση αυτή διαιρείται σε δύο μέρη. Στο πρώτο η μελωδία επιχειρεί όπως είπαμε δύο αναβάσεις, στο δε δεύτερο καταβαίνοντας με άλλη μια φορά ο δεσπόζων ρόλος του Βου

Παρ. 64,ε

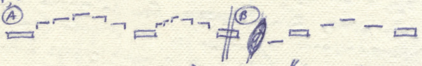

3. Θαυμάσια η συμμετρία ανάμεσα στις πλάσεις ~~[illegible]~~ των δύο αρχικών φράσεων. Στο σχήμα βλέπουμε την «τρίγωνο» στη μέση και στη δεύτερη στη πάνω:

Παρ. 64,1

Πλάση της πρώτης φράσης

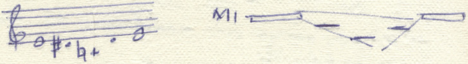

Πλάση της δεύτερης φράσης

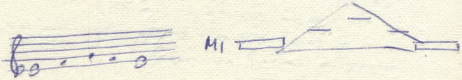

Παρ. 64,η

Φράση τρίτη:

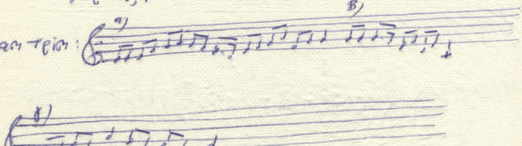

1. Η ~~[illegible]~~ παρακάτω μελωδική φράση υποδιαιρείται σαφώς σε τρία μέρη. Στο α) προετοιμάζεται η μετάθεση του ~~[illegible]~~ βάρους σ' έναν άλλον φθόγγο, το Σολ (Δ1). Παρατηρούμε εν πάσει μεθοδικότητα (διστακτικότητα, θα λέγαμε) ~~[illegible]~~ επιχειρεί αυτό από εδώ

βάση 𝄞 ~~...~~ τρία διαδοχικά ~~...~~ αντικατοπτρίσματα
του πραγματικού μελωδικού (?) ψυχικού κύματος από τεχνικό επίπεδο
και όπως λοιπόν είδαμε άξονα Σολ (Δι).
β) Από κεί ~~(...)~~ μία νέα ~~...~~ κάθοδος αρχή εν-
νοών "άξονα, το Ντο ~~...~~ (μοτίβο β) για να κατα-
λήξουμε και πάλι στον κεντρικό άξονα Μι (Βου) ύστερα
από μια κλασσική σαν ~~...~~ βυζαντινή μελωδική πτώση
((γ)

2. Όμως η πιό σημαντική ~~...~~ λεπτομέρεια αυτής της
μελωδικής φράσης είναι ~~...~~ ότι με αυτά του
επαναπροσδιορισμένα προσεγγίζει το μελωδικό (και ψυχικό!)
ύψος από το Si (Ζω) μέ το οποίο αρχίζει η επόμενη
φράση. που αποτελεί και την κορύφωση ~~...~~ του γαλαξία.

Παρ. 64, θ

Φράση τετάρτη:

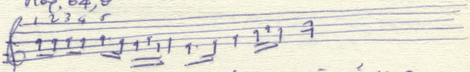

Που και καθώς αποτελεί μιά ακατάπαυστη, είναι αναγκαίο
να επιβεβαιωθεί
α) με την επανάληψη (𝄞 σι)
β) με την επανάληψη ~~...~~ Σι ύστερα από μιά απόλυτα
συμμετρική κάθοδο και άνοδο

Παρ. 64, ι

Σι

Παρ. 64, κ

Φράση πέμπτη:

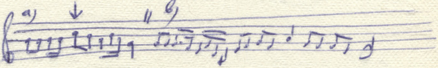

Και η άνοδος συνεχίζεται με το αντίστοιχο από το Σι στο Ντο
που αποτελεί και την κορυφαία στιγμή του έργου (α) ενώ
από κεί και πέρα αρχίζει μία μακροσκελής και πάλι πτώση (β)

Παρ. 64, λ

Φράση έκτη:

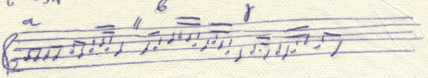

1) Ο βυζαντινός συνθέτης αρχίζει ~~[illegible]~~ σε μεγάλα κεντήματα γύρω από τη βασική έλξη του Ήχου.
Στο πιο πάνω παράδειγμα έχουμε κεντήματα γύρω από τις έλξεις Σολ (Βου / Δι) και Μι (Βου).

Παρ. 64, μ. Στην έλξη Σολ:

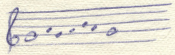

Στην έλξη Μι

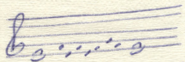

2) Άλλα κεντήματα (Θ) κάνει κατά τις διάρκειες της μεγάλης διαφοράς ~~[illegible]~~. Π.χ. στη σημερινή παράδοση από τη μελωδία ή βασική μελωδική γραμμή είναι:

Παρ. 64, ν

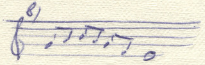

που έχει με τα κεντήματα — ποικίλματα γίνεται:

Το ίδιο ισχύει και με την επόμενη φράση.

Παρ. 64, ξ

Φράση έβδομη:

Με κεντήματα γύρω από την έλξη με βάση το Σολ (Δι)

Εδώ η ~~[illegible]~~ τελειώνει η φράση, δεν είναι όμως η επανάληψη του [illegible] στην έβδομη φράση ~~[illegible]~~

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ~~2~~ ΙΙ

ΓΙΑ ΜΙΑ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΤΡΑΓΩΔΙΑ

Στό προηγούμενο Κεφάλαιο ἐξετάσαμε τίς δυνατότητες γιά δημιουργία μιᾶς μεταπολεμικῆς Μουσικῆς στηριγμένης ἐπάνω στό σύγχρονο Λαϊκό Τραγούδι. Σ' αὐτό θά ~~[illegible]~~ ἀναλύσουμε πώς ~~[illegible]~~ «Τό Τραγούδι τοῦ Νεκροῦ Ἀδελφοῦ» σάν μιά πρώτη συνειδητή προσπάθεια γιά τήν δημιουργία μιᾶς σύγχρονης Τραγωδίας πού νά στηρίζεται ἐπίσης ἐπάνω στό σύγχρονο Λαϊκό Τραγούδι.

Πώς θά αναλύσουμε, κατ' ἀρχήν, τά στοιχεῖα καί τά σύμβολα μιᾶς ~~[illegible]~~ σύγχρονης ἑλληνικῆς «μυθολογίας»; Τήν μεγαλύτερη ~~καί~~ (βαθύτερη καί οὐσιαστικότερη) ἐπίδραση ἐπάνω στή νεοελληνική ζωή εἶχε ἡ ἀντιφασιστική [illegible] στά χρόνια τῆς Κατοχῆς (1940-44) πού κορυφώνεται, τά Δεκεμβριανά γεγονότα μέ τόν ἐπίλογο αὐτό πού ἀκολούθησε ὕστερα ἀπό μιά μικρή χρονική ἀνάπαυλα (1946-49). Μέσα σ' αὐτή τή δεκαετία στή χώρα μας γράφτηκε ~~[illegible]~~ μιά καινούργια ἱστορική ~~[illegible]~~ [illegible]. Ἡ Ἑλλάδα ἀπέκτησε ἕνα καινούργιο ἱστορικό πρόσωπο. Προχωρώντας ἐρευνητικά μέσα σ' αὐτό τό [illegible] ἀπό ἱστορικά γεγονότα καί [illegible] ἀναλαμβάνουμε ἐπίσης τίς καταστάσεις καί ἐπίσης τά ~~[illegible]~~ σύμβολα πού στοιχειοθετοῦν τή σύγχρονη ἑλληνική μυθολογία».

~~[illegible]~~ Τό δράμα πού συντελέστηκε στή χώρα μας δέν ἦταν φυσικό [illegible] οἱ Ἕλληνες [illegible] σάν τίς [illegible] ~~τα~~ καί [illegible] τό [illegible] καταστάσεις. Αὐτό σήμαινε ἔτσι, ~~[illegible]~~

II/2

σ' όλη τη κατεχόμενη χώρα της Ελλάδας και της Ασίας. Η πραγματική εθνική τραγωδία αρχίζει από τη στιγμή που αναστρέφονται οι ηθικές αξίες και ο καλός τιμωρείται ενώ ο κακός αμοίβεται. Και όταν τη ~~[illegible]~~ [illegible] Έλληνας – ξένος τη διαδέχεται η αντίθεση Έλληνας – Έλληνας. όταν μ.τ.λ. ο [illegible] αδελφός μισθοδοτείται [illegible] σε, έγκλημα. ~~[illegible]~~

Δεν [illegible] εμείς εδώ να δούμε και να αναλύσουμε ~~[illegible]~~ τα [ιστορικά] γεγονότα με τα αίτια της [κοινωνικά και τα] πολιτικά. Τα ξέρουμε από [illegible] ~~[illegible]~~ Έγιναν έτσι και οι [illegible] [illegible]. Και έτσι [illegible] ιδεολογικοί [illegible] [illegible] εμφύλιο [illegible] [illegible] [illegible] [και χρήσεις για αναγκαία [illegible]] ~~αντίπαλοι~~ φτωχοί αγρότες με φτωχούς αγρότες – εργάτες με εργάτες – φοιτητές με φοιτητές – φίλοι με φίλους και συγγενείς αδέλφια και αδελφές – ~~[illegible] και [illegible] [illegible]~~ εκεί, ~~[illegible] [illegible] [illegible] [illegible].~~ ΤΟ ΟΝΕΙΡΟ

Δυο μικρές σκηνές [illegible] –

1 – – – – –

2 – – – – –

και 3 – – – – – – –

Μέσα από αυτό το έγκλημα παράγεται η [illegible] [illegible] που ~~[illegible]~~ το πιο έσχατο [illegible] και [illegible] [illegible] σε [illegible] [illegible]. Δηλαδή, οι δύο [illegible] [illegible], που θα αντιπαλέψουν θανάσιμα ~~[illegible]~~ [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] στο [illegible] και [illegible] [illegible]. Όμως ~~[illegible]~~ αυτή η [illegible] έγκλημα διαίρεσης

ΓΙΑ ΜΙΑ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΤΡΑΓΩΔΙΑ Β)

~~Όταν έγραφα το [illegible] κεφάλαιο [illegible] τίτλο (Κεφ. Β)~~

Όταν έγραφα το Β κεφάλαιο (Για μιά σύγχρονη τραγωδία) δεν είχα υπόψη μου το περιεχόμενο του νέου βιβλίου "[illegible]" της Εποχής μας που έχει τον τίτλο "Τείχη", [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] η [illegible] του κ. Γιάννη [illegible] [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ τεύχος [illegible] 40 του [illegible] "Ψυχαγωγία".
Δεν έχω καιρό να παραθέσω αυτούσια τα [illegible] αποσπάσματα ~~[illegible]~~ από αυτό το άρθρο.
Τα συμπεράσματα [illegible] [illegible] [illegible] μόνα της.
Ξαναδιάβασα [illegible] [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible]
για να ξαναγράψω [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible]
και τα στοιχεία [illegible] [illegible] της προσπάθεια
και τα θεατρικά επιτεύγματα [illegible] [illegible].
"Έλεγα [illegible] στο κεφάλαιο Β ότι [illegible] είναι γνωστό η σύγχρονη [illegible] "[illegible]" να [illegible] [illegible] στο [illegible] [illegible] [illegible] γεγονότα της εποχής μας" Και τώρα;
« Αυτός ο αγώνας για τη Ζωή και για την Ελευθερία [illegible]

συλλήψεις, εξορίες καὶ εκτοπίσεις [....] Είμαι - είμαστε
Λέγεται στὴ φωνὴ τῆς ἀνεξαρτησίας ἀπὸ αὐταρχικὴ [illegible] μέσα
σ' ὅλο τὸ κόσμο αὐτὸ τὸ θεραπευτικὸ σύστημα γιὰ μ-
ζωὴ καὶ γιὰ ἐλευθερία ποὺ παίρνει ὅλο καὶ πιὸ καινούργιες καὶ συχνὰ
ἀπίθανες μορφές. Πραγματικά, πλάι στὰ κινήματα γιὰ τὶς ἐθνική
κοινωνικὴ καὶ οἰκονομικὴ ἐλευθερία γιὰ τὴ ὁποία μὲ [illegible] [illegible]
καὶ οἱ [illegible] ἔκτασης καὶ μαζὶ μὲ [illegible] καὶ πιὸ ἐντυπωσιακὴ [illegible]
[illegible] ὑπάρχει ὁ λαός, ἔρχεται νὰ προσθέσει τὰ ἰδιόμορφα
κινήματα τῆς [illegible] [illegible] ὅπως π.χ. τὸ κίνημα τοῦ χίπυς
ποὺ [illegible] [illegible] μιὰ [illegible] ποὺ ἀναζητάει
τὴ ζωὴ καὶ τὴ ἐλευθερία..."

(συγκεκριμένα) Ἔχει τέλος ὅλα τα βασικὰ στοιχεῖα γιὰ νὰ θεωρηθεῖ
μιὰ σύγχρονη τραγωδία. Εἶναι δύο: α) Ἡ σύγκρουση ἀνθρώ-
πινη σύγκρουση τραγική, καὶ συνεχίζε-
ται, καὶ β) τὸ σύγχρονο [illegible] τραγικό. Καὶ συνεχίζε-
ται... Αὐτὴ ἡ ἀνθρωπιά, ποὺ [illegible] εἶναι
[illegible] [illegible] γεγονὸς εἶναι ποὺ
τὰ κορυφαῖα ποιητικὰ γεγονότα, [illegible]
σύγχρονα ἱστορικὰ γεγονότα ποὺ [illegible] εἶναι ἀπὸ τὴ [illegible]
ἀπὸ χειρὸς της καὶ ποὺ [illegible] τῆς καταγωγῆς ἡ ὁρισμένη
βασικὴ ἀρχή, βασικὴ ποιότητα ποὺ [illegible] [illegible] νὰ
[illegible] τὰ πρόσωπα - σύμβολα εἶναι τὰ γεγονότα, κατα-
[illegible] καὶ [illegible], [illegible], σύμβολα."
[illegible] [illegible] [illegible] τοῦ κ. [illegible]:

<u>ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ</u>

1) Επειδή το [illegible] η [illegible] είναι γραμμένη τα αισθήματα
σε εξέλιξη — αγάπη — ευτυχία — όχι άλλο [illegible]
~~[illegible] [illegible] της [illegible] της [illegible]~~
~~[illegible]~~ που αποτελούν τα [illegible] ~~και~~ αισθήματα του
~~[illegible]~~ <u>[illegible]</u> ~~[illegible]~~ [illegible] του [illegible].
~~[illegible] [illegible]~~. ~~[illegible] [illegible]~~

2) Τα πολλά Χορευτικά επειδή σε τόσο αυτή [illegible] [illegible]
[illegible] και [illegible] τα [illegible] [illegible] εκφραστικά [illegible]
που θα [illegible] να [illegible] [illegible] στη "Τείχη", <u>[illegible]</u> [illegible]
[illegible] [illegible] σχήμα, [illegible] [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible]
~~[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]~~ [illegible] [illegible] σε [illegible] [illegible]
που [illegible] η [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] να
η [illegible] της [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] — [illegible] [illegible] να γίνει [illegible]
[illegible] [illegible] αυτή [illegible] [illegible] τη θέση και [illegible] [illegible],
[illegible] [illegible] τις [illegible] να αισθάνονται [illegible] [illegible] [illegible].

(Σκην. Β)

3) ~~[illegible] [illegible] [illegible]~~
~~[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]~~.

4) ~~[illegible] [illegible]~~

3) "Δεν έχω μητέρα .. δεν έχω θεό .. έχω [illegible].
Έχω μητέρα .. έχω θεό .. έχω [illegible].

Τα πρόσωπα – σύμβολα (Μαζύ – γενικώς)
και η αντίθεση – σύμβολο (στο πρόσχημα του [illegible]).
~~[illegible]~~ Στοιχεία σε σχέση με τη ζωή.

4) "Μου λείπει απ' όλα όλα τα χρόνια μου….. λείπει απ' αυτά όλο μια ζωή. ΖΩΗ!
Ένα απ' τα δύο βασικά [illegible] του [illegible] μου:
Ζωή και Φαντασία

5) Ο θρήνος της τύχης ~~[illegible]~~ υπάρχει μέσα σε [illegible] διαμαρτυριών εναντίον του καταστροφέα ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] και σπέρνει αντιρρήσεις στην ερώτηση της μοίρας της τύχης! Καταγγελία [illegible] [illegible] ότι αυτή η τύχη [illegible] μόνο [illegible] στη [illegible] καθωσπρεπιστό ~~[illegible]~~ [illegible] μιας ποιητικής απ' τις [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] φορώντας [illegible] του [illegible] [illegible] [illegible],

---

+ που δεν κάνει [illegible] [illegible] [illegible]

6) Ὁ παραλογισμὸς τῆς καταναλωτικῆς κοινωνίας — ἡ ὕπαρξη τοῦ [illegible] ἀπατηλοῦ κόσμου, ἡ ~~[illegible]~~ [illegible] ποὺ μαραζώνει τὴ ψυχὴ τῆς σύγχρονης νεολαίας [illegible] "Ποῦ πηγαίνω; Τί θὰ μάθω [illegible]; Γιατί; [illegible];" ~~[illegible]~~ Ἀπὸ τὴν [illegible] κοινωνία τῆς καταναλώσεως, ἀπὸ τὸ [illegible] τῆς ἀπατηλῆς συντροφιᾶς, [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] καὶ [illegible] ἀντιμετώπιση ἀνθρώπινη. ~~[illegible]~~ Νὰ [illegible] [illegible] [illegible] καὶ [illegible] [illegible] τῆς ἐποχῆς τοῦ καιροῦ μας.

7) Τὰ ναρκωτικά. Ἡ [illegible] ποὺ προστίθεται [illegible] ~~[illegible]~~ ἡ [illegible] τῆς κοινωνίας τοῦ κέρδους, [illegible] καὶ ἡ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] μέσα στὴν [illegible] τοῦ [illegible], Δὲν εἶναι [illegible] — εἶναι ἀλλὰ φυγὴ καὶ διαμαρτυρία. Μᾶς [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] φροντίζουν νὰ

- 6 -

να μας στείλουν στά σχολειά τους με έλεγχο της [illegible] να α-
βίων στα καράβια για να [illegible]."

8) Αμερικανική [illegible]. Τί [illegible] άραγε ; Το
εθνικισμό ; Η [illegible] [illegible]
[illegible] Η ταχ- [illegible] το [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] είναι
κατασίγησης του εθνικισμού ; [illegible] [illegible] με του
[illegible] να εξισώνομε [illegible] [illegible] να
[illegible] εθνικισμό ; [illegible] θα [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] καθορίζοντα
από το [illegible] των Χίππης. Όλη [illegible] η αξία και ο [illegible]
[illegible] φαινόμενο και στ [illegible] [illegible] της Μαργαρίτας. Οι [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] του καπιταλιστικού κόσμου. Η [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
τέλεια [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
που θέσει [illegible] ο [illegible] της [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible].

9) "350 [illegible] [illegible] η [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] το [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] να [illegible] [illegible] [illegible] – [illegible] της
Χρόνια. Είναι η [illegible] [illegible] – [illegible]
Επειδή με

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
+ [illegible] στη [illegible] [illegible] στο ΗΠΑ [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] εθνικισμό.

10) «Δύο φορτωτ [illegible] τοῦ [illegible] [illegible] καὶ [illegible] [illegible]» ~~[illegible]~~ Αὐτὸ πού [illegible] [illegible] φαίνεται νὰ ἀνοίγει [illegible] στὸ [illegible] τοῦ ὁ ~~[illegible]~~ «[illegible] κόσμος». Ὅπως ἡ [illegible] αὐτὴ στὰ [illegible] ἀπὸ τοὺς [illegible] καὶ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ἕνα [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] στὴ [illegible] ἑνὸς [illegible] [illegible] [illegible] πού [illegible] [illegible] τὰ [illegible] [illegible] [illegible].

11) «Ἕνας Ἀμερικανὸς [illegible] [illegible] καὶ [illegible] τὸν Κλίντ». Ὁ [illegible] αὐτὸς εἶναι [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] στὸ [illegible] στὴ [illegible] [illegible].
Κλίντ = ὁ [illegible]
Λογίας = ὁ ~~[illegible]~~ [illegible]

12) «Βοηθήσαμε τὰ χάρτινα ὄνειρα», [illegible] [illegible] τοῦ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[«Ποῦ πᾶς μὲ χάρτινα ὄνειρα;», ὁ ΑΝΔΡΕΑΣ]

13) «Ἄφησα τὸ [illegible] νὰ [illegible]», ὁ ἥλιος-σύμβολο [illegible] - Εἰρήνη καὶ [illegible]. ~~[illegible]~~

προσδιορίζει οἱ Διέξοδο ἀπὸ τὴν τραγωδία. Εἶναι ἡ φύση τοῦ δράματος. ~~Μιὰ φύση αἰσθητικὰ ποιητική~~! Η προοπτική μιας κάποιας Ενότητος.

CHANSONS POPULAIRES

Je note après le chant de détenus politiques.
Ils me serviront pour mon étude

OROPOS

Printemps 1970

I ΜΕΛΩΔΙΕΣ ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΑΡΜΟΝΙΚΟΥΣ ΑΞΟΝΕΣ ΤΗΣ ΔΕΣΠΟΖΟΥΣΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΟΝΙΚΗΣ

(Α) ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΗ ΔΕΣΠΟΖΟΥΣΑ

Οἱ πιὸ σημαντικὲς ἴσως μελωδίες τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς μουσικῆς ἔχουν σχηματισθεῖ μὲ βάση στὴν ἀντίστοιχη ἐλάσσονα κλίμακα:

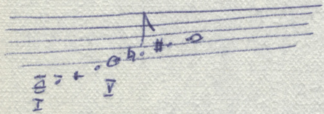

ὅπως μὲ κέντρο βάρους ὄχι τὴ τονική (I) ἀλλὰ τὴ δεσπόζουσα (V).

(2) Τὸ τριημιτόνιο ἀποτελεῖ τὸ πιὸ χαρακτηριστικὸ στοιχεῖο στὴ σύνθεση αὐτῶν τῶν μελωδιῶν.

(1) Ἡ ἀρχαία μελωδία μένει συνεχῶς γύρω ἀπὸ τὸ κέντρο ἀπομακρυσμένη ὅσο τὸ σύγχρονο τῆς δεσπόζουσας. Ἀλλ' ὅταν ἀπομακρύ-

νται αυτό. Άλλωστε κάθε φράση 1-2 νότες πιο πέρα. Και θα ψάχνει όλη κατηγορίες από διαστήματα της και μπορείς να παραλαμβάνεις δυνάμεις και όχι για να ξαναγράψεις.

~~Ο καταγράφαμε τις φράσεις [illegible] διαδοχικά κατηγορίες~~

Καταγράφαμε τις φράσεις που σχηματίζονται στην αρχή σε διαχωρίζονται σε δύο βασικές κατηγορίες. Στην Α, όπου το διάστημα και το τέλος μένουν επάνω από διαστήματα και στη Β, όπου εκτός από τα διαστήματα ~~[illegible]~~ ακολουθούν και οι διαστήματα.

Έτσι έχουμε για την κατηγορία Α τις παρακάτω φράσεις

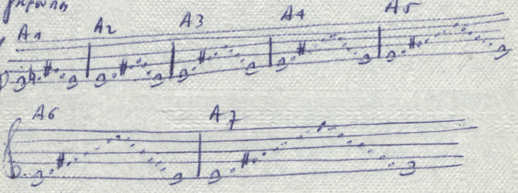

Καί για την κατηγορία Β τα εξής :

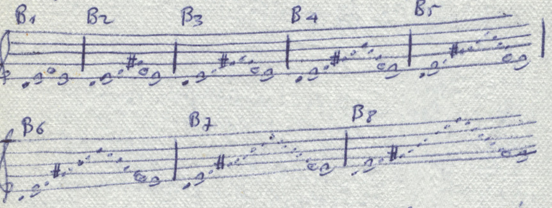

Με βάση πάντα τα σχήματα της δεσπόζουσας σχηματίζονται συχνά μέσω της διάρκειας χρωματικής "γκρούπας". Πρόκειται για μελωδικά κατάλοιπα που έχουν αρμονική [illegible] αίσθηση πάντα στη ~~[illegible]~~ τονική [illegible]

Υπάρχει και μια τρίτη κατηγορία (Γ), όταν δηλ. (στη καταλήξη) αντί για την θεμέλιο έχουμε την 3η ή την 5η της δεσπόζουσας.

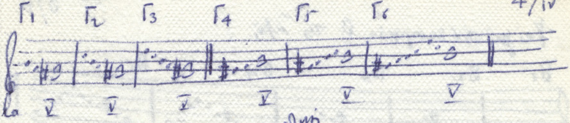

μελωδικής

Με ~~[illegible]~~ άφωνα [illegible] τη "συγχορδία" της Δεσποινούλας σχηματίζεται σιγανά μέσα στη διάσημη "χρωματική μελωδία", που δεν είναι [illegible] να κατατάξω στον Α ή Β ~~[illegible]~~ τρόπο (κλίμακα). Πρόκειται για μελωδικά κινήματα που [illegible] παίζουν με το τονικό μας αίσθημα — [illegible] με [illegible] στοιχεία από ~~[illegible]~~ στο Α και από τη Β κλίμακα — όπως αναλυτικά ανήκουν στο τόνο που ανήκει και η Δεσποινούλα ~~[illegible]~~ παρά στον οποία βρίσκουμε και δεν ξέρουμε καταγράψουμε.

~~Δ~~ Συμπεραίνουμε λοιπόν από τη "χρωματική μελωδία" που συναντήσαμε στα Λαγκάδια λαϊκά τραγούδια.

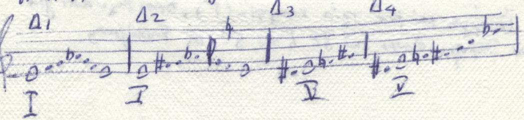

Μερικά παραδείγματα, κατά κατηγορίες.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ Α ΠΑΙΞΕ ΧΡΗΣΤΟ ( )

(Α1)

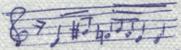

ΝΥΧΤΕΡΙΔΑ (Μπαγιαντέρας)

(Α2)

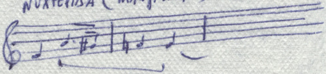

ΑΡΧΟΝΤΙΣΣΑ (Τσιτσάνης)

(Α3)

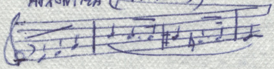

Ο ΜΗΤΣΑΚΗΣ (Μητσάκης)

(Α4)

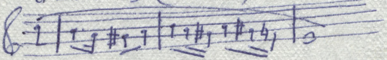

ΑΘΗΝΑΙΪΣΑ

(Α7)

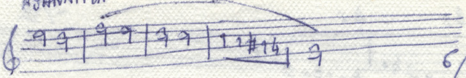

6/IV

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ Β

ΝΥΧΤΩΣΕ ΧΩΡΙΣ ΦΕΓΓΑΡΙ (Καλδάρας)

(Β1)

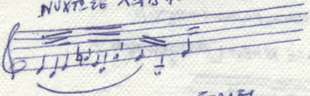

ΠΕΦΤΟΥΝ ΤΙΣ ΒΡΟΧΗΣ ΟΙ ΣΤΑΛΕΣ

(Β2)

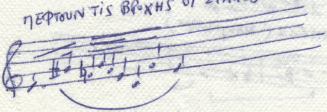

Ο ΖΗΤΙΑΝΟΣ ΤΣΙΤΣΑΝΗΣ

(Β3)

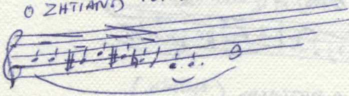

7/IV 32

ΝΥΧΤΩΣΕ ΧΩΡΙΣ ΦΕΓΓΑΡΙ (Καλδάρας)

(B4)

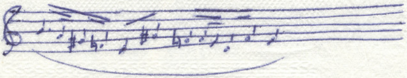

7

Ⓐ 5-3

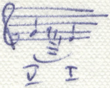

Ⓑ ΠΡΩΤΗ ΧΡΩΜΑΤΙΚΗ
(με βάση τη δεσπόζουσα)

Ⓖ ΧΡΩΜΑΤΙΚΑ ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ
ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΟΝΙΚΗ

ΔΕΥΤΕΡΗ ΧΡΩΜΑΤΙΚΗ
(με βάση τη δεσπόζουσα)

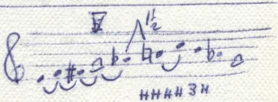

Ⓓ ΤΡΙΤΗ ΧΡΩΜΑΤΙΚΗ

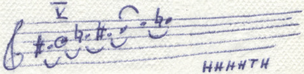

Ⓔ ΤΕΤΑΡΤΗ ΧΡΩΜΑΤΙΚΗ

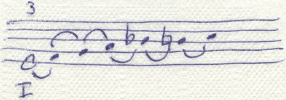

5-3 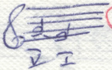 A A1 34

(13) (20) (21)

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

5-3

(13)

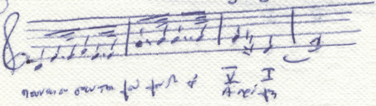

(20) ΚΑΨΟΥΡΗΣ 5- 3

(21) ΕΣΕΝΑ ΜΟΝΟ ΑΓΑΠΩ

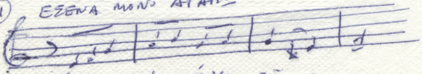

Έσένα μόνο ά γα πώ –

A2

(5) ΑΡΧΟΝΤΙΣΑ 5–3

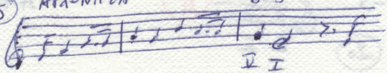

V I

(6) ΑΘΗΝΑΪΣΑ 5 - 3

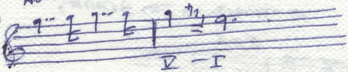

V – I

Χρωματικά παιχνίδια
γύρω από μία τονική

ΔΕΥΤΕΡΗ ΧΡΩΜΑΤΙΚΗ

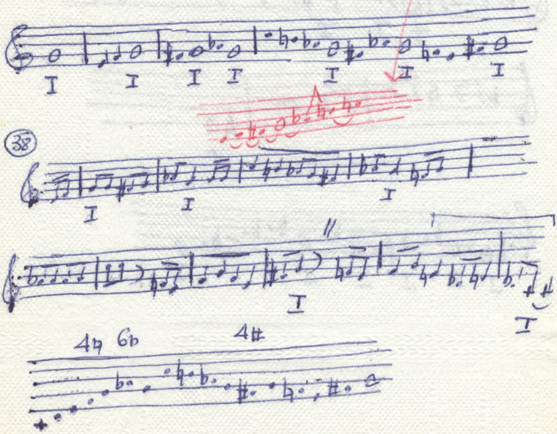

(32) Το ομορφοπαιδο

Γ2

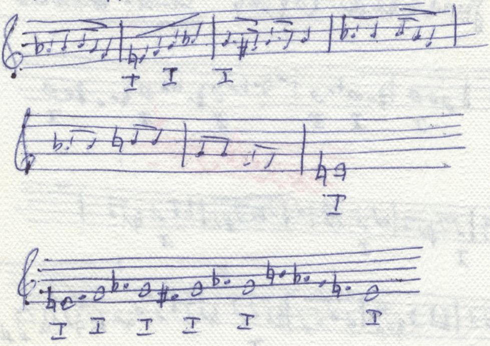

(25) ΚΑΘΕ ΒΡΑΔΥ ΞΕΝΥΧΤΩ

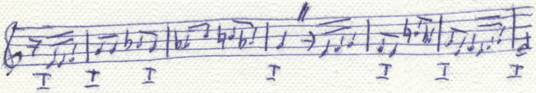

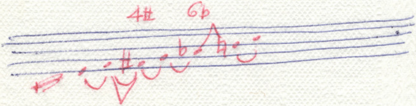

ΤΡΙΤΗ ΧΡΩΜΑΤΙΚΗ

Δ1 37

ΣΤΗΝ ΚΑΛΑΜΠΑΚΑ ΜΙΑ ΒΡΑΔΥΑ

22

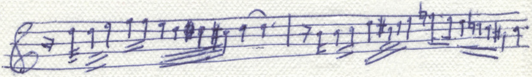

ΤΕΤΑΡΤΗ ΧΡΩΜΑΤΙΚΗ

(33) ΚΑΛΟΓΕΡΑΚΙ ΘΑ ΓΕΝΩ

ΣΤΑ ΠΕΡΒΟΛΙΑ

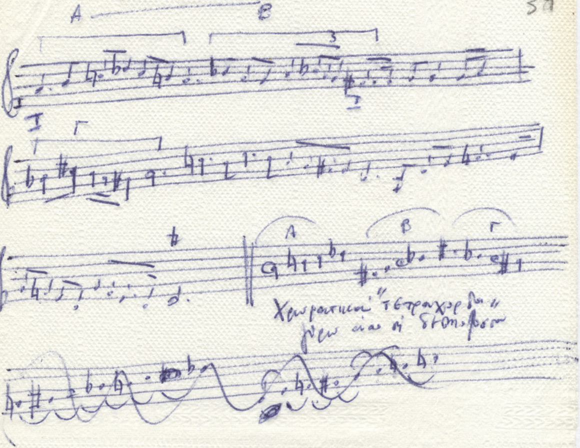

40

Φωτοκόπια

Καθαρογραφή

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9

ΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ τῆς μουσικῆς μας παράδοσης

Ἡ ἑλληνική μουσική κληρονομία εἶναι βασικά μελωδική. Τά στοιχεῖα τοῦ ρυθμοῦ καί τῆς ἁρμονίας παίζουν μέσα στήν οἰκονομία τῆς παραδοσιακῆς μας μουσικῆς δευτερεύοντα ρόλο. Ὅταν λέμε βυζαντινή μουσική ἐννοοῦμε ~~[illegible]~~ τή βυζαντινή μελωδία. Τό ἴδιο ἰσχύει ~~καί γιά~~ τόσο γιά τά δημοτικά ὅσο καί γιά τά λαϊκά μας τραγούδια.

Εἶναι γνωστό πώς ὁ δογματισμός τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας δέν ἐπέτρεψε τήν εἴσοδο τῶν μουσικῶν ὀργάνων. Αὐτή ἡ ἀπαγόρευση ~~[illegible]~~ ἐκκλησίας καθορίζει [illegible] [illegible] ~~χαρακτήρα~~ [illegible] πάρα πολύ τή μορφή τῆς βυζαντινῆς-ἑλληνικῆς μουσικῆς. Γιατί ἦταν φυσικό ἀντί νά ἀναπτυχθοῦν οἱ ~~ἁρμονικές καί~~ ἀντιστικτικές καί οἱ ἁρμονικές αὐθεντικές ἀρχές πού εἶχαν μέ βάση μουσικά τή Δύση. Ἔπρεπε νά ἀναπτυχθεῖ ἐκεῖνο τό τεχνικό μέσον — ἐκεῖνο τό ὄργανο — πού θά ἐπέτρεπε σέ τοῦτο χρονικά ἀνάπτυξη περισσότερων ~~[illegible]~~ ἤχων ὥστε νά μεγαλώσουν οἱ ἀρχές αὐτῆς τῆς ~~[illegible]~~ [illegible] τόσο ἐδῶ τό ἁρμονικό ἔδαφος ὅσο καί ἀντιστικτικό τῆς βάσης.

III/2

Καὶ ἀπ' ἐδῶ — ἁγιογραφικὴ [illegible] [illegible] [νέα ροή] τὸ [illegible] τῆς τέχνης ~~[illegible]~~ [illegible] — ποὺ μάλιστα [illegible] αὐτὸ τὸ ~~[illegible]~~ [illegible] καὶ [illegible] — ξεχωριστά κι ἀπὸ Βυζάντιο ([illegible] [illegible] [illegible]) καὶ χαρίζονται ἀπὸ τὴν Ἀποκάλυψη [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] τῆς Γαλλίας. Ἐκεῖ τό [illegible] ἡ [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ τὸ εἴχαμε τῆς [illegible] ἀπὸ τὸ [illegible] στὸ μοναστήρι ἀρχίζουν νὰ [illegible] [illegible] τὸ Ρωμανικὸ [illegible] [illegible] [illegible] ([illegible]) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] αὐτὴ [illegible]. Ἐπίσης [illegible] οἱ [illegible] — θεωρητικὴ καὶ πρακτικὴ — γιὰ τὴ [illegible] [illegible] — [illegible] [illegible] τῆς [illegible] Μοναστηριακῆς Τέχνης.

Εἶναι [illegible] αὐτὸ ποὺ [illegible] ὅτι [illegible] στὴ [illegible] μου ὑπάρχουν ~~[illegible]~~ στοιχεῖα Βυζαντινῆς καὶ [illegible] [illegible]. Ἀλήθεια ~~[illegible]~~ αὐτὸ εἶναι [illegible] ἀν ὄχι [illegible] [illegible] [illegible] ἀλλὰ [illegible] τὸ [illegible] σὲ κάθε [illegible] καὶ μάλιστα σὲ [illegible].

Σοῦ γράφω αὐτό γιὰ νὰ προσπαθήσω νὰ σοῦ ἐξηγήσω μὲ μερικὰ παραδείγματα ~~[illegible]~~ τὸ πρῶτο μὲ τοῦ ὁποίου θὰ σημειώσεις τὰ παραδοσιακά μας στοιχεῖα. Ἀντιμετωπίζονται τὴ χρήση τῶν

Εἴπαμε πιὸ πρὶν ὅτι ἡ μουσική μας κληρονομιὰ εἶναι βασικὰ μελωδική.

Ἡ μελωδία — ~~[illegible]~~ — ἀποτελεῖ ἕνα ζωντανὸ ὀργανισμό. Ἐκεῖ μέσα — ὅπως ὁ ἄνθρωπος —, ἔχει κι αὐτὴ ~~πρόσωπο καὶ~~ πρόσωπο καὶ συνείδηση. Λέγοντας πρόσωπο ἐννοῶ τὴν ἐξωτερική της μορφή, δηλ. αὐτὸ ποὺ φαίνεται (ἢ μᾶλλον αὐτὸ ποὺ ἀκούγεται).

Ἂς πάρουμε μιὰ κλασική βυζαντινὴ μελωδία. Τὸ Τῇ ὑπερμάχῳ.

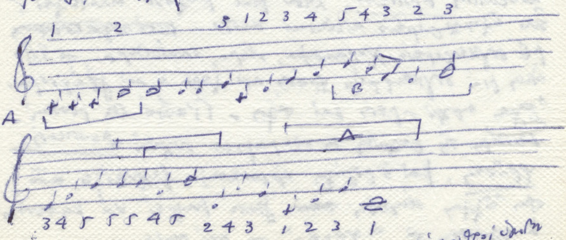

Οἱ ἀριθμοὶ δηλώνουν τὴ βαθμίδα στὸ πεντάχορδο

III/4 Τὸ οἰκοδόμημα αὐτὸ τῆς μελωδίας ἀποτελεῖ καὶ τὸ πρόσωπό της. Ποιά εἶναι ἡ συντακτική της;

Η συντακτική της εἶναι ὁ τρόπος — ἢ οἱ τρόποι — μὲ τὸν ὁποῖο εἶναι φτειαγμένη. Δηλαδὴ οἱ βασικὲς χαρακτηριστικὲς ἐσωτερικὲς σχέσεις ποὺ διέπουν τὴν κατασκευή της. —

Πῶς φτειάχνεται — πῶς κατασκευάζεται — ~~πῶς~~ ἡ μελωδία; Η μελωδία δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ μιὰ σειρὰ ἦχοι ποὺ ὁ καθένας ἔχει τὸ δικό του τονικὸ ὕψος καὶ τὴ δική του διάρκεια. Ὅμως τὰ ὕψη καὶ οἱ διάρκειες δὲν εἶναι ριγμένα στὴν τύχη, ἀλλὰ ὑπακοῦνε σὲ ὁρισμένους αἰσθητικοὺς ~~κανόνες~~ συντακτικοὺς αἰσθητικοὺς κανόνες ποὺ καθορίζονται ἀπὸ τὴν αἰσθητική μας ἔμπνευση. Ἔτσι μιὰ μελωδία ἀποτελεῖ ἕνα ὁλοκληρωμένο αἰσθητικὸ κόσμο — ~~[illegible]~~ μὲ συγκεκριμένο χαρακτήρα, νόημα, ἐνδιαφέρον, τὸ ἴδιο ὅπως μιὰ συγκεκριμένη φράση ποὺ λέμε ἢ ποὺ γράφουμε. Ἔχει ἀρχή — μέση καὶ τέλος. Γι' αὐτὸ στὴ μουσικὴ τεχνικὴ τὴ μελωδία τὴν ὀνομάζουμε συχνὰ *μουσικὴ φράση*. Καὶ ὁ ἀκροατὴς ἐνστικτωδῶς ξεχωρίζει αὐτὸ ἀπὸ τὶς ἄλλες ἀκριβῶς ~~[illegible]~~ γιατί μπορεῖ νὰ κατανοεῖ καλλίτερα τὸ περιεχόμενό της καὶ ἀκόμα — φυσικά —

III/5 να μπορεί να διερμηνεύσει αυτό το νόημα, με το δικό του τρόπο, με τα δικά του εκφραστικά μέσα, και όχι άλλως.

43

Ας παρακολουθήσουμε όμως στο έργο ανάλυση της μελωδικής γραμμής της μελωδίας συνυφασμένη πιο αναλυτικά τον τρόπο με τον οποίο χωρίζονται τα όρια και οι διαιρέσεις. Δηλαδή τον χαρακτήρα του διαστήματος (που χωρίζουν τα όρια) και του ρυθμού (που σχηματίζουν οι άξονες).

Χαρακτηριστικό είναι ότι η εξέλιξη της δημοτικής μουσικής τέχνης βασίζεται σε ένα αρχικό στοιχείο: στη βάση της οποίας η εξέλιξη αυτού του χαρακτήρα του διαστήματος. Όπου κλασικός αριθμός γίνεται αρχικά χρήση των κυρίως διαστημάτων 4, 5 και 3ης ο εναρμονιστής καινής κατηγορίας της 6ης [illegible] και [illegible]. Και τον [illegible] της το σύστημα του παραδοσιακού [illegible] άρχισε, δηλαδή να δεχθεί η χρήση και των [illegible] διαστημάτων στο [illegible], και εξελίσσεται [illegible] κλπ κλπ.

III/6

~~Εξετάζοντας~~ , Ας εξετάσουμε τώρα κάπως πιο απλά το σχήμα — σε σχέση «τα υποστηρίγματα» προσωρινά να θεωρούνται συνεχή.

Διακρίνουμε τέσσερις βασικές «πτώσεις» (καταλήξεις) που δίνουν το βασικό χαρακτήρα σ' αυτό το σχήμα.

A)

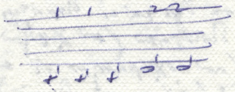

B)

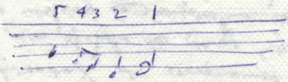

Γ)

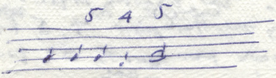

Δ)

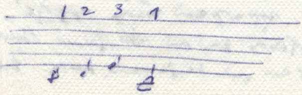

III/7

Με βάση τη βαθμίδα έχουμε τις εξής σχέσεις :

Για το Α) 1 - 2. (1 - 2)

Για το Β) 5 4 3 2 - 1 (2 - 1)

Για το Γ) 5 - 4 - 5 (4 - 5)

και για το Δ) 1 2 3 - 1 (3 - 1)

Το διάστημα 1 - 2 είναι δευτέρα μεγάλη
το ίδιο και το 2 - 1.
Το διάστημα 4 - 5 είναι επίσης δευτέρα μεγάλη.

Τέλος Η λύση 3 - 1 ~~[illegible]~~ είναι τρίτη μεγάλη

Αν πάρουμε τα άκρα, είναι [illegible] αυτά τα βαθμωτά φωνητικά ;; Το Δ λάμα τί χάσει από αυτό :

III/8

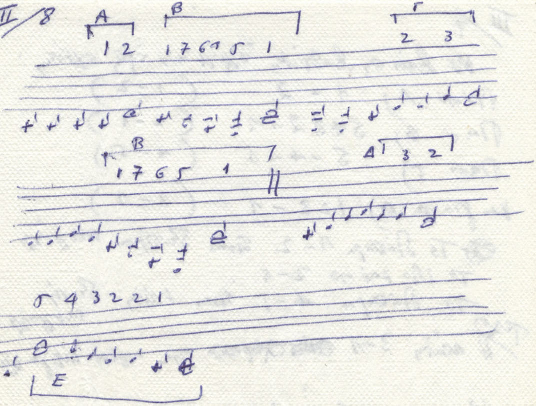

Σημείωση τής Χορωσκηνικής ~~[struck]~~ σχέσεις

A)

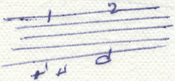

1 – 2 Πλαισιω-τή ΜΕΓΑΛΗΣ

Β)

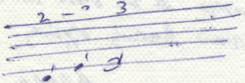

2 – 3 Πλαισιω-τή ΜΕΓΑΛΗΣ

Β)

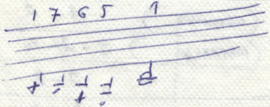

7-6-5-1 Χορωσκηνικότατη δυναμική πράξη

Δ)

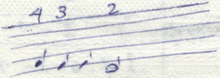

3 – 2 Πλαισιω-τή ΜΕΓΑΛΗΣ

III/10

Ε) 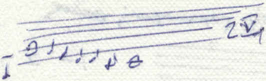 2V, 3-2-2-1

~~[illegible]~~

να αναπαραχθούν σε ένα κοινό πίνακα όλες οι πιθανές βασικές σχέσεις

ΤΑ ΥΠΕΡΜΑΧΑ:	ΑΛΛΑ
1 - 2 (ΜΕΓΑΛΟ Φ)	1 - 2
2 - 1 (ΜΕΓΑΛΟ Χ)	3 - 2 - 1
	2 - 3
	3 - 2
3 - 1 (ΜΕΓΑΛΟ Β)	3 - 1
	I 7 - 6 - 5 - 1
~~4 - 5~~ (ΜΕΓΑΛΟ Χ)	2 V
4 - 5 (Μ	

III/91.

Ἐπομένως ἡ σύνεψις αὐτοῦ τοῦ βυζαντινοῦ μελωδοῦ δὲν εἶναι πλέον ἄλλο παρά ὅλοι οἱ αὐτοί οἱ Χαρα-κτηριστικοί "ποιότης" — σχεδὸν διατηρεῖται.
διότι

Ὑπάρχουν δύο βασικοί τρόποι νὰ συνείρουμε τὴ μουσική μὲ διαφορετική τὴν παράδοση.

Ὁ πρῶτος εἶναι ὅταν παίρνουμε αὐτούσια μιὰ ὁποιαδήποτε παραδοσιακή μελωδία ~~[illegible]~~ ἀλλάζοντάς της πιθανῶς τὸ ρυθμὸ καὶ βάζοντας της πάνω κάτω δική μας ἁρμονία. Αὐτὸ ὅταν παίρνουμε τὸ ἀρέσιμό της.

Ὁ δεύτερος εἶναι ὅταν παίρνουμε μονάχα τὴ βασική ἀρχή — τὴ χαρακτηριστική ποιότης. Αὐτὸ ὅταν παίρνουμε ~~τὴ συνέπειά της~~. τὸ χαρακτηριστικό της

~~[illegible]~~

Τὴ μελωδία ΤΗ ΥΠΕΡΜΑΧΩ μεταχειρίσθηκε ὁ Μάνος Χατζιδάκις στη Συγγνώμη σὲ [illegible]

III/12

μέ τον πρώτο τρόπο. Δηλαδή σαν μέρη αυτοτελή – μέρη του γρίφου μας – [illegible] προσθέτοντας δικές του αρμονίες και ρυθμικά [illegible] [illegible].

ο Βασίλης Τσιτσάνης – αυτόθετα – παίζει σε ανελίξεις πάνω σε μελωδίες. [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], που [illegible] από τα [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] ο [illegible] του [illegible] [illegible] τη [illegible] [illegible] και [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Ⓔ Από τοί Α[illegible]

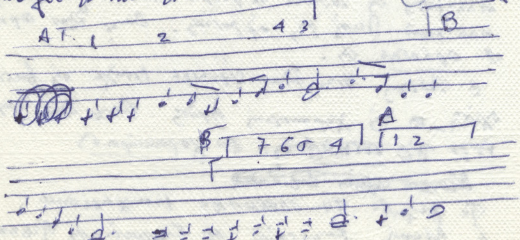

III/13 47

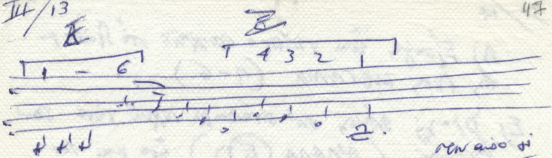

Α) Η αρχή είναι [illegible] (τρίτο ... ΝΤΟ - ΡΕ) με το ΤΗ ΥΠΕΡΜΑΧΩ (Σχήμα 1-2) και [illegible] ότι ο Τσιτσάνης κάνοντας ένα μια οδηγεί σε μια νέα πτώση (4-3) Χαρακτηριστική της νεοελλ. λαϊκής μουσικής. Με τον τρόπο αυτό δένει οργανικά τις δύο ... μουσικές της ... εποχής.

Β) Χρησιμοποιεί τη Χαρακτηριστική βυζαντινή πτώση όπως στο [illegible] του ΑΛΑΛΑ (Β)

Γ) Επανέρχεται στο Χαρακτηριστικό 1-2

III/14

Δ) Εἰσάγει ἕνα νεωτερικὸ στοιχεῖο στὸ Λαϊκὸ [illegible] τῆς ἐποχῆς ΜΕΓΑΛΙΑ (1–6)

Ε) δραματικὴ ἀπόδοση τοῦ συναισθήματος ἀχνὸ τόσο στὴ βυζαντινή (ΑΛΛΑΛΑ (Ε)) ὅσο καὶ στὴ σύγχρονη Λαϊκὴ μουσική.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ III * Η ΜΕΛΩΔΙΑ

Για νά καταλάβουμε καλά τὰ ἔργα [illegible] ~~[illegible]~~ μεγαλύτερης δὲν ἔχουμε παρὰ νὰ ~~[illegible]~~ συνειδητοποιήσουμε ὅτι στὴ Δυτικὴ κλίμακα ὑπάρχουν μόνο ~~καὶ οἱ~~ (τοῦ [illegible] στὰ [illegible] κλίμακα, δώδεκα) νότες. ἦχοι Μὲ ἄλλα λόγια ὁ συνθέτης ~~[illegible]~~ δὲν ἔχει στὴ διάθεσή του παρὰ μόνο αὐτὰ τὰ δώδεκα — [illegible] — για νὰ πλάσει τὸ ἔργο του. Δώδεκα διαφορετικοὶ ἦχοι! ~~[illegible]~~ Για χίλια χρόνια ὅλοι οἱ λαοί καὶ ὅλοι οἱ συνθέτες ἔγραψαν ἑκατομμύρια, ἴσως, μελωδίες διαφορετικές ἐπάνω σ' αὐτοὺς τοὺς δώδεκα φθόγγους.

Η Μεγάλη διαφορά, επίσης, η βάση, [illegible] που πάνω της χτίστηκε το επιβλητικό μουσικό οικοδόμημα της Δυτικής Μουσικής. Δύο υπήρξαν οι μεγάλες πηγές της Δυτικής μουσικής Α) οι εκκλησιαστικοί ύμνοι και Β) ~~τα~~ Η λαϊκή μουσική. Θα δούμε ότι η εκκλησιαστική (Χριστιανική) μουσική ήταν η εβραϊκή, η ελληνική και η ελληνιστική λαϊκή μουσική. Γιατί οι πρώτοι Χριστιανοί έβαζαν απλώς θρησκευτικούς στίχους επάνω σε γνωστές λαϊκές μελωδίες. Αργότερα ο Πάπας Γρηγόριος για να [illegible] στο κοσμικό [illegible] "ίσια" μουσική [illegible] την κωδικοποίηση των θρησκευτικών ύμνων. Έτσι γεννήθηκε το γρηγοριανό ~~[illegible]~~ μέλος, όταν οι μοναχοί [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] το σύστημα [illegible] τη [illegible] τέχνη [illegible] ~~[illegible]~~ με βάση αυτό το γρηγοριανό σύστημα. ~~[illegible]~~ Συντομότερα από τη γνώση αυτή της νέας αρμονίας που προσέγγισε η ~~ταυτόχρονη~~ ύπαρξη περισσότερων φωνών (πολυφωνία) οι συνθέτες εκείνης της εποχής (14 - 17 αιώνας) είχαν [illegible] μια [illegible] μόνο στην πολυφωνία

III/16

Όχι πιά μιά μελωδία — όπως στή παλιά μουσική — αλλά 2 - 3 - 10 ακόμα και 40 μελωδίες διαφορετικές να έχουν συνυπάρχουν (στή μουσική η συνύπαρξη ονομάζεται αντίστιξη) με βάση τους νόμους (ήχους - ακουστικής, φύσης) της ΑΝΤΙΣΤΙΞΗΣ. ~~[illegible]~~ αυτή η αρχιτεκτονική σύλληψη ~~[illegible]~~ μας δίνει την αίσθηση του απείρου. ~~[illegible]~~ Ικανοποιεί επειδή η ψυχή που άδραξε τό θεό για να [illegible]. ~~[illegible]~~ Οι μελωδίες μοιάζουν με τον [illegible] και όλο μαζί το οικοδόμημα μοιάζει με ~~[illegible]~~ γοτθική [illegible]. Όπως [illegible] [illegible] [illegible] τό Ιωάννη Σεβαστιανού Μπαχ θα [illegible] το [illegible] Η να έχει ένα [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] μόνο στό άπειρο που [illegible] [illegible] [illegible] της [illegible] [illegible]!

Η Μελωδία [illegible] [illegible] [illegible] της [illegible] Αναγέννησης.

III/17

Διαπιστώνω από την άποψη ~~[illegible]~~ όλη αυτή η [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ([illegible]) [illegible] [illegible]
στην [illegible] ~~[illegible]~~ μιας ~~[illegible]~~ κυρίαρχη
[illegible] [illegible], [illegible] τόσο στο [illegible]-
[illegible] ~~[illegible]~~ αίσθημα της [illegible], που η [illegible] τον
άνθρωπο και [illegible] [illegible] στο [illegible] [illegible]
και την κοινωνική τάξη που [illegible] ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ και χάνεται [illegible] στο [illegible] [illegible]
[illegible], τον [illegible] και το [illegible]. –
Και είναι [illegible] [illegible] το [illegible] [illegible] Μεγάλο – [illegible]
~~[illegible]~~ μουσική [illegible] ~~[illegible]~~ του [illegible] – [illegible]
[illegible] το [illegible] [illegible] [illegible] – [illegible]
[illegible] της ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible], ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ τότε από το [illegible] – [illegible] [illegible]
~~[illegible]~~ [illegible] του ~~[illegible]~~ [illegible], [illegible] [illegible]
[illegible] της ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible].
Από τον Vivaldi, τον Χαίντελ και τον Μπαχ
ως τον Βέρντι, τον Βάγκνερ και τον [illegible]

III/18

ἡ Μελωδία ἀποτελεῖ τὸ ἀδιαμφισβήτητο βασίλειο μέσα στὸν κόσμο τῆς Μουσικῆς. Ἂν ἐξετάσουμε τὰ βάθη τῆς μουσικῆς δημιουργίας, θὰ ἐπισημάνουμε πὼς τὸ ἐξωτερικό αὐτό θὰ βροῦμε ὅτι τὸ κύριο συστατικό τῆς [illegible] ἡ δημιουργικὴ της ἱκανότητα νὰ πλάθει νέα μελωδία. Σὰν κορυφὴ αὐτῆς τῆς λυρικότητας, ἀναδεικνύεται ὁ Μπὰχ ποὺ ζεῖ καὶ ἀνεπανάληπτος τεχνίτης δύο [illegible] αὐτὸ καὶ τὸ πιὸ δευτερεῦον μουσικὸ ὑλικό του [illegible] νὰ τοῦ δώσει τὴ μοναδικὴ πνοὴ τῆς [illegible] μουσικῆς ὅλη αὐτὴ τὴ προσπάθεια γιὰ νέα μελωδία δημιουργοῦ. Κάθε μουσικὸ [illegible] νὰ ἀποδείξει [illegible] καὶ ἕνα ἀνέγγιχτο μουσικὸ [illegible] μέσα στὸ ἔργο τοῦ Μπὰχ, ποὺ νὰ μὴν ἔχει τὴ σφραγίδα τῆς μελωδικῆς πληρότητος. Ὁ Μπὰχ, κατὰ τὴ γνώμη μου, εἶναι ὁ μεγάλος μελωδὸς ὅλων τῶν αἰώνων. Μὲ τὶς [illegible] ἐπιθέσει μιὰ [illegible] [illegible] τεχνική

III/17 50

πού τοῦ ἐπιτρέπει νά χρησιμοποιεῖ τό ~~[illegible]~~ αὐθαίρετο
μελωδικό του ὑλικό σέ ὅρους τῆς Δυτικῆς Τεχνικῆς συνθέσεως.

Σέ ὅλα τά [illegible] ἔργα [illegible] ὁ [illegible]. Τό ἴδιο
~~[illegible]~~ [illegible] καί [illegible] τῆς [illegible] μουσικῆς.
~~[illegible]~~, ἐνῶ Ἡ Ἑλληνική φωνή πρός
ἀξιοποίηση σέ τό μελωδικό ὑλικό τῆς [illegible]
(Δημοτικῆς [illegible]) κι ἀκόμη τῆς "ἐξωτικῆς" φωνῆς
(Ντερβισικοῦ) [illegible] τό μελωδικό της
[illegible]. [illegible], ὁ [illegible]
ἀπό [illegible] μελωδικό [illegible] τοῦ [illegible]
ἀποφάσισε νά κατασκευάσει μελωδίες. Ἔτσι γεννήθηκε
ὁ δωδεκαφθογγισμός. Μιά μελωδία αὐτῆς ("κατασκευή" χρωματική)
εἶναι πολύ [illegible]. Ξέρουμε ὅτι ἡ χρωματική κλίμακα
ἔχει 12 ~~[illegible]~~ νότες. Ἀρχή τοῦ 12φθογγισμοῦ
εἶναι ἡ ~~[illegible]~~ κατασκευή μελωδιῶν πού νά περιέχουν
χρωματικά καί τούς 12 φθόγγους. ~~[illegible]~~ ὅτι
εἶναι γνωστό τό [illegible] τῆς [illegible]
[illegible]. Νά ~~[illegible] [illegible] [illegible]~~

II/20

→ 1 3 2 4 6 5 7 10 8 9 12 11

11 12 9 8 10 7 5 6 4 2 3 1 ← ανάποδα

ή → 5 2 9 1 3 11 8 ~~5~~ 4 6 7 10 12

12 10 7 6 4 8 11 3 1 9 2 5 ←

Με [illegible] τρόπο όλοι οι βασικοί αριθμοί
ανάστροφα [illegible] τους αριθμούς [illegible] καί
σχηματίζουν τις βασικές σειρές του
δωδεκαφθογγικού έργου.
Μονάχα δύο αριθμοί οι [illegible] όλα επειδή
τα [illegible] καί χαρακτηριστικά καί [illegible]
και οι [illegible] περίοδο ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~

* οι αριθμοί αντιστοιχούν στους φθόγγους της χρωμ. κλίμακας

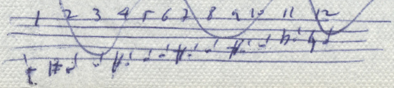

Εἶναι σαφές ὅτι ἀπὸ τὴν ~~Κατασκευή~~ φτάσαμε στὴν Καταγραφή σὲ μερικὲς μορφὲς τοῦ σύγχρονου μουσικοῦ ἔργου.

Ἡ «συγκεκριμένη» [illegible], ἡ ἠλεκτρονική [illegible] ἡ «στοχαστική» μουσική κτλ. κτλ. ἀντιπροσωπεύουν τὸ [illegible] σύγχρονο μουσικό ἔργο κυρίως ἀπὸ τὸ μέρος τῶν ἠχητικῶν ὑλικῶν. Ὄχι νέα μελωδικο-φωνικά — ἁρμονικά χρώματα — ρυθμοὶ ἢ συνδυασμοὶ ὀργάνων ἀλλὰ <u>νέοι ἦχοι</u> μὲ τὴν ἔννοια τοῦ νέου ἠχητικοῦ ὑλικοῦ. Ἔτσι ἀπὸ τὴν ἀρχὴ φαίνεται ἡ τάση αὐτὴ «ἀνανεώσεως ὑλικοῦ» διευρύνει ἀπεριόριστα τὴν ἠχητικὴ ὕλη [illegible] μὲ τὸ ἀνθρώπινο νοῦ, φαντασία, αἰσθητική, αὐτί κλπ. Ὅπως ἡ φύση ἔτσι καὶ ἡ ζωή μας [illegible] εἶναι γεμάτη ἀπὸ [illegible] ἤχους αὐτοὺς τοὺς ἤχους (π.χ. φερμουάρ — [illegible] — κλάξον ταχύτητα αὐτοκινήτων — ἀεροπλάνων — [illegible] — [illegible] — διαφημίσεις ραδιοφωνικοί [illegible] — [illegible] [illegible] μηχανήματα [illegible] [illegible] κλπ. κλπ.) Ἔτσι καὶ ἡ σύγχρονη μουσικὴ προσπαθεῖ νὰ ἐργασθεῖ [illegible] ἔστω τοὺς ἴδιους ἤχους (συγκεκριμένη) ἔστω νὰ τοὺς ἀναπαραγάγει μὲ [illegible] [illegible] μέσα (ἠλεκτρονικά) [illegible] νὰ δώσει ὄχι μόνο τὴν [illegible] μέσα τοῦ ἤχου [illegible] τῆς [illegible]

III/22

αλλά ταυτόχρονα και από εξωτερική διάσπαση του ψυχισμού και αναισθητοποίησης της εποχής μας.

*

Έλλειψη της μεγάλης ποίησης της κλασικής και της ευρωπαϊκής περιόδου (18ος και 19ος αιών) να γιατί είναι και μέρος από τα σύμπτωμα της αριστοκρατίας. Το κοινό της ήταν οι ευγενείς, οι φεουδάρχες, οι τραπεζίτες, οι μεγαλέμποροι, και οι αστοί [illegible] τάξεις: η άρχουσα τάξη της εποχής της. Σε ποιό κοινό απευθύνονται οι ποιητές του αιώνα μας; Θέλησε κανείς πως η περίοδος [illegible] της ανερχόμενης μάζας με τα σύγχρονα τεχνικά μέσα, αντί να οδηγήσει της ποίησης κοντά στις μεγάλες λαϊκές μάζες, αντίθετα τους έκαναν να μαζευτούν [illegible] να απομονωθούν, να αποτραβηχτούν μέσα σ' ένα καλά απομονωμένο ελεφαντένιο πύργο. Κι αντί να επιδιώξουν, χάρη σ' αυτά τα μέσα της μαζικής επικοινωνίας, να [illegible] φέρουν το έργο της κοντά στις λαϊκές μάζες θέλησε κανείς όσο

επιτέλους μουσικοί να γίνονται όλο και λιγότερο κατανοητοί από όλο και λιγότερους ανθρώπους!

«Άραγε αυτή η πορεία – η αντίθεση της με το ρεύμα της εποχής αποδεικνύει τελικά του εκφραστή της μουσ.
κι όχι μονάχα αυτού αλλά και όλων [illegible] αυτών που φτιάχνουν [illegible] επιστρατεύουν, τεχνοκρατικού, λαϊκού, με διαλέξεις του μοντέρνου ανθρώπου που δημιουργεί ο σύγχρονος τεχνικός πολιτισμός και που δεν είναι ικανοί να κατανοήσουν το [illegible] μουσικής;

Η φανερωμένη αντίθεση των εκφραστών της ίδιας της σύνθεσης τέχνης μας οι [δημιουργοί] λειτουργοί της — και όσοι θέλουν να μοιάζουν ότι είναι τέτοιοι — αφού πέρασαν από την κατασκευή της μουσικής στην κατάργηση της [τέχνης] αποχώρησαν της μιας εξωτερικής παροχής νομίζοντας ότι βρίσκονται [illegible] μόνο στην [χώρα] της μουσικής μόνο και μόνο επειδή χειρίζονται [illegible] κατασκευαστικά [κλειστό] τον ήχο;

24 / III Η νέα μουσική αισθητική της ίδιας δεν επιτρέπει

~~Δεν υπάρχει καμιά μεγάλη μορφή~~ κανένα σημαντικό μουσικό έργο που να μη στηρίζεται σε ένα αυστηρό ιδίωμα, όπως αυτό λαϊκό και παραδοσιακό, ρομαντικό κόσμο. Βεβαίως από ~~..~~ παράδοση με συνθέσεις και όσα έργα σε εποχή υπάρχουν αυθαίρετα με όλα τα μέσα της αυθεντικής τέχνης (αρμονία – φωνητικό – ενορχήστρωση), όπως όλα αυτά η εξέλιξη δεν κατόρθωσε απλοποιημένα να ολοκληρωθεί σε όλα αυτά η εξέλιξη της μελωδίας που αποτελεί του ¹αποκαλυπτικού λόγου της συνθέσεως. Πράγματι γιατί η Μελωδία – η γνήσια και γνώριμη – αποτελεί έναν τελικό αποκάλυψη. Είναι ένα μικρό θαύμα γιατί κανείς δεν ξέρει πώς γεννιέται, και πώς φανερώνεται ξαφνικά μέσα από τον κόσμο της απόλυτης στον κόσμο του ακροατού. ~~..~~ Δεν είναι ένα αντικείμενο όπως ο ήχος αλλά είναι η ~~..~~ πνευματική εργασία. Επομένως η αποκαλυπτική μελωδία είναι προϊόν γεννήσεως και όχι αυτοσχεδιαστικής δημιουργίας.

Όλοι από τον Μπαχ, ο Χάυντν, ο Ροσσίνι, ο Μότσαρτ, ο Μπετόβεν, ο Σούμπερτ, ο Σούμαν, ο Μέντελσον, ο Μάλερ, ο Βάγκνερ, ο Τσαϊκόφσκι, ο Βέρντι, ο Μουσόργσκι, ο Ντεμπυσσύ, ο Στραβίνσκι, ο Μπαρτόκ

25/III

ὁ [illegible], ὁ [illegible], ὁ [illegible], ὁ [illegible], ὁ ~~Βρ~~ Μαρίττσα κτλ. φέρνουν ἕνα νέο μελωδικό κόσμο· ὁ καθένας που ἔχει τὴ σφραγίδα τῆς προσωπικότητάς του. Σὲ ἀντίθεση μὲ [illegible] τῆς μουσικῆς σύνθεσης [illegible] καὶ [illegible] [illegible]. Ἔτσι ἔχω ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] ἐφαρμοσμένοι ἔξω τοῦ κανόνα τῆς συνθετικῆς τέχνης. Ἐπομένως ἡ σύνθεση αὐτὴ εἶναι δημιουργική. Γιὰ ποιὸ λόγο; Γιατί ἀποτελεῖ [illegible] κατάκτηση μὲ ἠλεκτρονικὰ μέσα. Λάθος τὸ σύγχρονο τῆς δημιουργίας ποὺ τὴ μουσική ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] [illegible] τὴ μορφή τῆς [illegible] μελωδίας.

Ἔχω τὴν ἐντύπωση ὅτι στὰ τελευταῖα χρόνια ἔξω οἱ παραδοσιακοί χῶροι τῆς ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ [illegible] μουσικῆς ~~[illegible]~~ (σύνθεση, κριτική, μουσικά ἱδρύματα, μουσικές [illegible], μουσικά βιβλία κτλ.) κατακλύζονται ἀπὸ τὴν καταναλωτική τῆς μουσικῆς καὶ τὴν [illegible] της. Ἔτσι μόνο [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ἀντίστροφη ~~[illegible]~~ ποὺ ἐννοοῦν καὶ [illegible] [illegible] ὁ αὐτὸς τοῦ [illegible]

* Των γονταίων *

26/ΙΙΙ

στη τέχνη. Επομένως αυτό το τεράστιο χάσμα που χωρίζει τη σύγχρονη Ελληνική μουσική από τη λαϊκή μορφή δεν είναι χάσμα ανάμεσα στο λαό και τέχνη, αλλά η φυσική απόσταση που αφήνει να χωρίζει το γνήσιο από το φτιαχτό και το αληθινό από το ψεύτικο. Ο λαός — με το ένστικτο ~~[illegible]~~ στη αισθητική και στη ηθική αλήθεια — διαλέγει και το γνήσιο και το αληθινό. Έλκεται από το φως. ~~[illegible]~~ Απορρίπτει τα δημιουργήματα του ψεύδους. Ώστε ~~το~~ αυτό το χάσμα είναι ένα ~~[illegible]~~ δέσιμο χάσμα που τιμά το λαό και καταφρονεί την τέχνη του.

όπως και στη ανθρώπινη"

*

~~[illegible]~~ Η μουσική μεγαλοφυΐα του λαού, εκφράζεται με την αποκαλυπτική Μεγαλείο. Η λόγια μουσική, όπως διαμορφώθηκε μετά τον αιώνα δεν είναι τίποτε άλλο παρά έκφραση μεγαλείου. Ο ενδιάμεσος ~~[illegible]~~ — ... λαϊκισμός — απορρέει το δεύτερο βασικό γνώρισμα της λόγιας μουσικής.

Οι λόγιες μορφές και ρυθμοί διαφέρουν από λαό σε λαό και από ~~[illegible]~~ σε ~~[illegible]~~ εποχή σε εποχή.

27/III

Έχω έρθει όλη στό βάθος του αυθεντικού ενθουσιασ-
μού [illegible] [illegible] τής αυθεντικής [illegible]. Προσ-
δοκώ τού φαντασίας. Διαφορετικώ, [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible], [illegible] τόν ψυχικό μας κόσμο. Αλλ'
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] προς τη [illegible] αυθεντ-
ική ψυχή. [illegible] τή [illegible] της ευφορίας του
[illegible] του αυθεντικού [illegible] [illegible] ο [illegible] [illegible]
στό [illegible] ΠΟΛΙΤΕΙΑ [illegible] ακόμα και
τη Τρόπη (της Κλίρανης) [illegible] [illegible] και
[illegible] [illegible]. [illegible] και [illegible]! [illegible]
Μέσα στη σύγχρονη κοινωνία [illegible] [illegible]
[illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] στη [illegible]. Ιδιαίτερα
[illegible] [illegible] [illegible] μας [illegible] και οι [illegible] [illegible],
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] τραγούδια,
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] στη [illegible] Προ-
[illegible] [illegible] μας [illegible] [illegible] [illegible] γλώσσα..
Ίσως από όλη τη τέχνη να μου [illegible] [illegible]
σου να μου [illegible] τόσο [illegible] [illegible] του
θεάτρου [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]..

28/III

οπτική μελωδία. Γιατί αυτή η σειρά του ρομαντικού διακηρύξεων και ενθουσιασμού [illegible] ενώ η άλλη μας αφήνει αδιάφορους? Γιατί αυτή ο τρόπος διαδοχής των φθόγγων ~~[illegible]~~ γεννά μέσα μας συναισθήματα χαράς και αισιοδοξίας, ενώ ο άλλος ~~[illegible]~~ πόνου και απογνώσεως. Γιατί αυτή η μελωδία αντέχει στη δοκιμασία του Χρόνου και γιατί η άλλη ~~[illegible]~~ ξεχνιέται μέσα σε λίγο μετά από [illegible] της?
~~[illegible]~~

~~[illegible]~~ Μια είναι, νομίζω, η απάντηση στα ερωτήματα αυτά και σε άλλα παρόμοια ερωτήματα: ~~[illegible]~~ Η γνησιότητα και η αυθεντικότητα [illegible] στη Μελωδία ~~[illegible]~~ βρίσκονται σε άμεση σχέση με το αίσθημα του αισθητικού [illegible] και τη [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] φορτωμένη με την ειλικρινή ψυχική — συναισθηματική [illegible] που περιέχει. Όπως αυτό το [illegible] είναι τραγούδι ένα [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] να μας [illegible] τη γέννηση της [illegible] και [illegible] και της [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] του αισθητικού.

Και [illegible] [illegible] ο [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] στα [illegible] [illegible].

Τὸ γεγονὸς αὐτὸ θέλησα καὶ σχοινοβατοῦσα πάντα νὰ τὸ τραγουδήσω (σὰν γεγονὸς τῆς "κατασκευῆς" καὶ τῆς [illegible] [illegible] τῆς) σὰν μιὰ ἐκλογή, καὶ σὰν ἕνα δεῖγμα "[illegible]" [illegible] τοῦ ρυθμοῦ. Ἐπὶ αὐτῷ δὲν ὑπάρχει [illegible] ὄχι μόνο καὶ ἡ φιλολογικὴ [illegible] τῆς [illegible] [illegible] τοῦ λαοῦ ποὺ δὲν ἔχει διαστραβωθεῖ ἀπὸ μία γλῶσσα τοῦ αἰώνα καὶ τὰ [illegible] ἀγγίχτη αὐτοῦ τοῦ ἔργου ποὺ [illegible] ὅσο μὲ ὅλα τὰ μέρη καὶ ποὺ ἡ [illegible] [illegible] τῇ ἀφήνει πίσω.

Διαρκὴς γνώση, ἡ ἀληθὴς γνῶσις [illegible] ποὺ μπορεῖ νὰ γεννοῦν σημάδι. [illegible] ἀληθὴς μεγαλύτερης ἔτσι ἦταν ὁ Μοντεβέρντι, ὁ Μπάχ, ὁ Μότσαρτ, ὁ Μπετόβεν. ἔτσι ὁ Στραβίνσκι, ὁ [illegible], ὁ Βέμπερν καὶ ὁ Σαίνμπεργκ... ἔτσι ὁ Γκέρσουιν, ὁ Τσιτσάνης, ὁ Χατζιδάκις καὶ ὁ Νιόβα.

Θὰ γεννήσω, ρωτοῦν οἱ [illegible] ?

Ναί, ἔτσι ἔρχεται ὁ [illegible] ὁ Βέμπερν καὶ ὁ Μπάχ. Δηλαδὴ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] θὰ [illegible] ἡ [illegible] [illegible] τέχνη, [illegible] [illegible] τῆς [illegible]

30/ΙΙΙ

μαζί να επαναλάβει — όλη αυτή ο κόσμος [illegible] — [illegible] — τα ίδια σημεία ~~[illegible]~~ στο περιθώριο ~~[illegible]~~ που αποτελούν ~~[illegible]~~ [illegible] συνεχίζεται στη μορφή της κοινωνικής συμπεριφοράς. Δηλαδή μέσα όλο και πιο αίσθηση μουσικής φύσης που να γίνονται όλη καθε στιγμή κατανοητά και αισθητά από το λαό. Που να αγγίζουν τις [illegible] ιδέες και αναπαράγουν [illegible] εποχής μας. Γιατί ο [illegible] ήχος της εποχής μας δεν [illegible] είναι μόνο οι ήχοι του μηχανικού [illegible] ~~[illegible]~~ (σειρήνες) οι [illegible], της ανθρώπινης ψυχής του 20 αιώνα, ~~[illegible]~~ [illegible] Λοιπόν [illegible] με τη πιο [illegible] [illegible] για το [illegible] του ανθρώπου [illegible] [illegible] είχε πάρει [illegible] στη φαντασία του ανθρώπου

X

Ἐξόντως [illegible] στὰ βάση τῆς πιὸ παλιᾶς ἀνάγκης [illegible] μουσικὸ νὰ [illegible]
ἀναζητήσω τὸ καινούργιο μουσικὸ ἔργο, πού νὰ ἐκφράζει τὸ λαὸ καὶ στὴν
Ἐποχή μας, μιὰ [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ἀσυμβίβαστη ἡ
Μεγάλα. [illegible] Ὅπως κάθε μεγάλης κούσης ἔχει τοῦ
[illegible] τοῦ εἴδους. Ἔτσι [illegible] μεγάλης τοῦ Μότσαρτ [illegible] Σού-
μπερτ καὶ τοῦ Μπράμς εἶναι ἄπειρα δείγματα [illegible] τοῦ [illegible] στὴ
γερμανικὴ λαϊκὴ μουσική, ὅπως στὴ μεγάλη τοῦ [illegible]. Τὸ
Μουσόργσκυ τοῦ Κόρσακωφ καὶ τοῦ Στραβίνσκυ στὴ ρωσικὴ κλπ.
κλπ. Ὁ Ἕλληνας συνθέτης ποιὰ [illegible] ποιὰ μεγάλη [illegible] ἔχει
[illegible]; Ποιὸ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]: [illegible] [illegible] [illegible] τοῦ τὸ [illegible] [illegible] τοῦ [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] μουσικὴ τοῦ [illegible] ([illegible]–[illegible]-
κή) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] στὴ [illegible]
μουσικὴ τέχνη. [illegible]
[illegible] οἱ ὁποῖοι στὴ [illegible] Ἐθνικὴ Μουσικὴ Σχολή,
(Καλομοίρης, Βάρβογλης, Εὐαγγελάτος κλπ) προσπαθοῦν νὰ
συνδυάσουν τὸν ἑλληνικὸ [illegible] κόσμο μὲ τὴ δυτικὴ τεχνική.
Ἐπειδὴ [illegible] [illegible] τὶς [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]
καὶ τὴ [illegible] τῆς δυτικῆς γιὰ νὰ [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] καὶ [illegible]

32/ III

Όπως η αντίδραση για τον Στραβίνσκυ και [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ που σήμανε τη "συνείδηση" του δυτικού μουσικού προσανα-τολισμού επί τέλους (και είναι αυθεντικός ~~[illegible]~~ [illegible] ο [illegible] [illegible] του έργου του) και διαμορφώσανε καινούργια τεχνική "[illegible]" (έρρινη ~~[illegible]~~ [illegible] - ψήφος) που και [illegible] κατευθείαν [illegible] από τον καινούργιο μουσικό κόσμο, οι Έλληνες συνθέτες, [illegible]-ταχθήκανε αυτόνομη δημοτική [illegible] ελληνική (π.χ. [illegible] "προ-σωπο, τη μουσική) προσωπική, όπως αυτές, [illegible] αυτοτελώς τη δυτική) [illegible] τεχνική γλώσσα. Είναι [illegible], [illegible] [illegible] αυτή να μας οδηγεί σε ένα ελληνοφανή και [illegible] καθαρά [και γνήσιο] ελληνικό, μουσικό έργο. Επί τέλους, η δυτική [illegible], στη δυτική μουσική [illegible] (όπως στα [illegible] οι [illegible]) [illegible] δε [illegible] της ελληνικής [illegible] [illegible] [illegible] σε καλλιτεχνική προσπάθεια. Έτσι, από κάθε άποψη, ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] για τη δημιουργία του σύγχρονου ~~[illegible]~~ ~~και~~ ελληνικής μουσικής [illegible] [illegible] [illegible].

Η ώρα της κρίσεως [illegible] για μένα μετά την ΑΝΤΙΓΟΝΗ (1958). Τότε [illegible] να [illegible] [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] και [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible];

57

33Α
III

Στο Α Κεφάλαιο αυτής της μελέτης [illegible] με προσπάθεια να
δώσω την αίσθησή μου μαζί [illegible] της ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΗΣ
ποιητικής. Η κατεύθυνση αυτή, καθώς και [illegible] ο λόγος για
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] της [illegible] του [illegible]
σχετικά με το [illegible] της καθεμιάς [illegible] ποιητικής φωνής.
[illegible] [illegible] [illegible] από [illegible] τη [illegible]
[illegible] μου της [illegible] μου [illegible] και δώσω [illegible]
το [illegible] της [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] και [illegible] [illegible] από το [illegible]
[illegible] — [illegible] [illegible] (1959 – 69)
[illegible] από [illegible] [illegible] [illegible], [illegible]
το [illegible] [illegible] [illegible] "[illegible] [illegible] [illegible]
από [illegible] [illegible] το [illegible]" και [illegible] και [illegible];
Κατάστασή Χωρίζω το έργο μου σε 7 βασικές
κατηγορίες.

(1) ΤΟΝ ΠΡΩΤΟΡΑΘΙΜΙΟ ΚΥΚΛΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙΩΝ
Σειρά από λαϊκά τραγούδια, [illegible] αυτοτελή,
με χαρακτηριστικό [illegible] [illegible] (ενιαίο ύφος)

2) ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΟΣ ΚΥΚΛΟΣ ΤΡΑΓΟΥΔΙΩΝ 34Α/III

Ποιητική και μουσική ενότητα. Απόπειρα για διαχωρισμό από το ~~[illegible]~~ καθαρά λαϊκό ύφος. Όχι το τραγούδι αυτό [illegible] αλλά κοντά στο λαϊκό τραγούδι.

3) ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΟΣ ΚΥΚΛΟΣ ΤΡΑΓΟΥΔΙΩΝ

~~Επιστροφή [illegible] στις [illegible]~~ μουσικής & ~~[illegible]~~ [illegible] στις ρίζες του λαϊκού τραγουδιού.

~~[illegible]~~

Λύσεις ποιητικής και μουσικής ενότητας. Λαϊκή μουσική [illegible] [illegible] από τα [illegible]. Το τραγούδι [illegible] [illegible] από τη ψυχή της ~~[illegible]~~ του λαϊκού τραγουδιού.

4) ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΠΟΤΑΜΟΣ

[illegible] [illegible] κάθε ψυχής λαϊκής μουσικής. [illegible] [illegible] της [illegible] μουσικής [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] των βασικών ~~[illegible]~~ [illegible] και προσέγγιση όλων των ~~[illegible]~~ στοιχείων. Η μουσική [illegible] [illegible] [illegible]. Η [illegible] [illegible] παίρνει [illegible] [illegible] [illegible] 8–12 τα τραγούδια [illegible] [illegible] τραγούδι.

+ Προσέγγιση όλων των βασικών στοιχείων της ποιητ. λαϊκής μουσ.

35Α / ΙΙΙ

5) ~~Μετα~~ Λυρικό Θέατρο

~~Απαίτηση για [illegible] [illegible] Προγράμματος~~

Απαίτηση για οι δημιουργίες της νέας

αι. Επιθεωρησιακή ~~[illegible]~~ όλης

και [illegible] μαζί της σύγχρονης [illegible] - [illegible] παραγωγής.

6) ~~[illegible]~~ Σύγχρονη Τραγωδία

7) Μπαλέτο και Μουσική.

33 / III

στη συνθετική προσπάθεια

Ποιό πώς καθορίζω τότε τη σύνθεσή μου:

α) ανάλυσης του καθαρά ποιητικού στοιχείου

~~β) ανάλυσης του καθαρά ποιητικού μουσικού στοιχείου~~

γ) ~~[illegible]~~ μεθοδική, εξελικτική από το απλό ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ προς το σύνθετο. Όχι πάντοτε σε αυστηρή διαδοχή στο έργο.

β) ανάλυσης του καθαρά ποιητικού μουσικού στοιχείου.

Έτσι έγραψα εκατοντάδες τραγούδια.

~~[illegible]~~

~~[illegible]~~

Τα στοιχεία της μουσικής μου παράδοσης ~~[illegible]~~ στα τραγούδια μου. Πάντοτε από "συνειδήσεις" και ποτέ από "πρόσωπο". Παραθέτω τις κύριες πηγές από τις οποίες αντλούσα τα βασικά μου υλικά.

α) Βυζαντινή β) Δημοτική γ) Κρητική

δ) Νησιώτικη και Λαϊκή Μουσική.

Θα προσπαθήσω τώρα να αναλύσω μερικά από τη σκοπιά, μου ~~[illegible]~~

34/ΙΠ

Χειρογραφικὴ στὴ ρυθμολογία [illegible] ποὺ ἐπανέλαβα στὴν ἀρχὴ αὐτοῦ τοῦ κεφαλαίου.

α) Βυζαντινὴ Ἐποχὴ

"Ἀπὸ τὴν ἴδια περίοδο ποὺ εἴδαμε καὶ πιὸ πάνω, τὸ ΤΗ ΥΠΕΡΜΑΧΩ καὶ τὸ ΑΛΛΑΛΑ ΤΑ ΧΕΙΛΗ ἀνήκει στὴ σύνθεση τῆς ἡ ρυθμική τῆς Εἰσαγωγῆς στὸ Θρῆνο πάνω τοῦ ΕΠΙΤΑΦΙΟΥ (Γραμμὴ [illegible] ἐδῶ [illegible] χάθηκε).

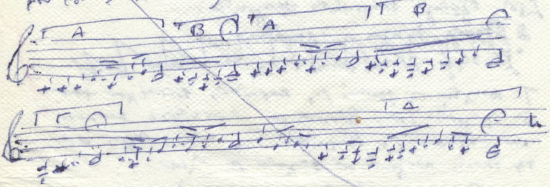

Ⓐ ΤΗ ΥΠΕΡΜΑΧΩ
Ⓑ ΑΛΛΑΛΑ
Ⓖ ΤΗ ΥΠΕΡΜΑΧΩ
Ⓓ ΑΛΛΑΛΑ

35/ III

~~Παράδειγμα στο ίδιο ... μεταβολή ... με την ποίηση ... Ρεμπέτικα ...~~ Ι – ΙΙ

60

(ΤΗ ΥΠΕΡΜΑΧΩ)

~~Παράδειγμα~~

~~...~~ Τό «Χαίρε», στό τραγούδι ΚΑΙ ΤΩΡΑ ΠΟΥ ΚΛΕΙΔΩ-ΣΑΝΕ όλοι οι Ρεμπετοσυνη είναι βυζαντινό με κορύφωση στη γνωστή της ποιότητα (Ι·ΙΙ) ΤΗ ΥΠΕΡΜΑΧΩ

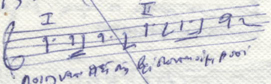

Τό ίδιο «Χαίρε» υπάρχει και στό τραγούδι της Ρεμπέτικης ΟΛΟΙ ΠΕΙΝΑΣΑΝΕ. Σημειωτέο ότι της Χαρακτηριστικής βυζαντινής απόδοσης.

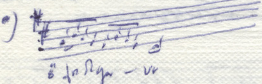

36 III

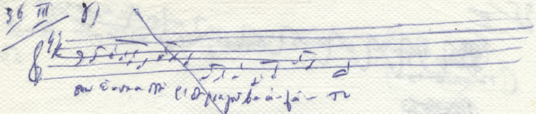

Εκεί από το ΤΗ ΥΠΕΡΜΑΧΩ και το ΑΛΛΑΞΑ ΤΑ ΧΕΙΛΗ [illegible] ξεπετάχτηκαν μια σειρά από βυζαντινές μελωδίες από τα μοναστήρια βαθειά. Και μετά άκουσα τις τρεις μελωδίες του [illegible] ΕΠΙΤΑΦΙΟΥ ΘΡΗΝΟΥ

ΣΤΑΣΙΣ 1η

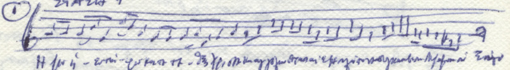

ΣΤΑΣΙΣ 2

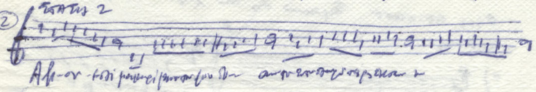

ΣΤΑΣΙΣ 3

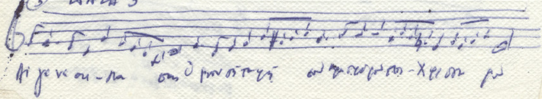

37/III

61

Υπάρχουν σὲ [illegible] τοῦ ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΙ καθώς
και η δουλειά όλη [illegible] σε [illegible]

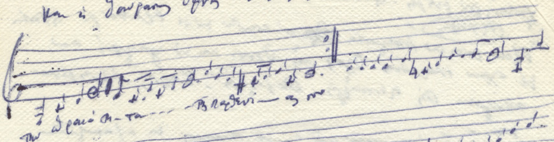

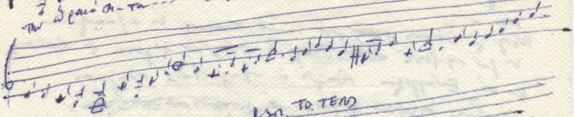

ΕΩΣ ΤΟ ΤΕΛΟΣ

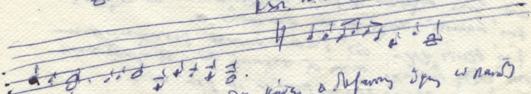

Υπάρχει επίσης ρυθμική κίνηση [illegible] όλη [illegible]
απαραίτητη για τον φωτισμό του χαρακτήρα.

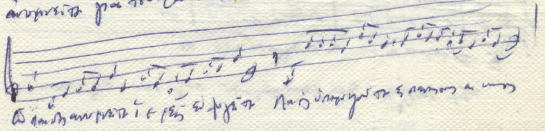

Επιμένουν τη αυτή χρονολογική σειρά — αυτό όσο μου
χρειάζεται στή γραφή. Φυσικά το αυτό μπορώ όμως να πω ότι καθώς
τεχνίτης,
έβγαινα μέσα σε [illegible] τα [illegible] και τα θεατρικά μου χρόνια
να έχουν [illegible] έργα στή [illegible] και τα γραφτά που
ακούγονται στή λειτουργία — Δοξολογία — Ευχή — Μνημόσυνο
κλπ. —

Μεγάλη έκπληξη [illegible] μου όταν άκουσα να ψαλμωδείται
να μου αρέσει [illegible] ο στίχος που λέγεται ο Απόστολος
και το Ευαγγέλιο. Δηλαδή η τραγουδιστή ανάγνωση
που έχει αρχαίο χαρακτήρα [illegible]:
και απαιτεί τεχνική και φαντασία.
Για αυτούς εγώ στη Ρωμιοσύνη χρησιμοποίησα
στο [illegible] άλλο ήχο αυτή τη τεχνική της τραγουδιστικής
ανάγνωσης στερεότυπη επάνω σε μια νότα:

κλπ

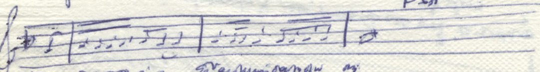

Ἐ ταυτοτοτο πι ο [illegible]

Σε συνέχεια θα χρησιμοποιήσω κάτι πιο τραγουδιστικό

37/III

62

την τραγουδιστική ανάγνωση ιδιαίτερα στα ΕΠΙΦΑΝΙΑ-ΑΒΕΡΩΦ (1968) και στη ~~[illegible]~~ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΟΛΙΟΡΚΙΑΣ (1968). / Διότι εγώ

όπως ανέφερα και σε άλλο σημείο, αυτό σαν εργάτης, δεν έχω ανάγκη μου να προχωρήσω σε μια μονότονη γραμμή ανάγνωσης του έργου μου. Γι' αυτό θα αναφερθώ στον απαραίτητο χώρο ~~[illegible]~~ μουσικά παραδείγματα [illegible] να [illegible] τα κατάλληλα [illegible] τις [illegible] [illegible] και [illegible]. Έχοντας μέσα μου τη βυζαντινή ~~[illegible]~~ [illegible] αυτή μου [illegible] να πω ότι βρίσκεται μέσα στο κάθε μου έργο, μέσα στο κάθε μου τραγούδι.

Όμως εδώ θα αναφέρω τα μουσικά άμεσα παραδείγματα πολύ χαρακτηριστικά για τον τρόπο που αντιμετωπίζω τη χρησιμοποίηση της παράδοσης ή της βυζαντινής της παράδοσης μέσα σ' ένα σύγχρονο μουσικό έργο

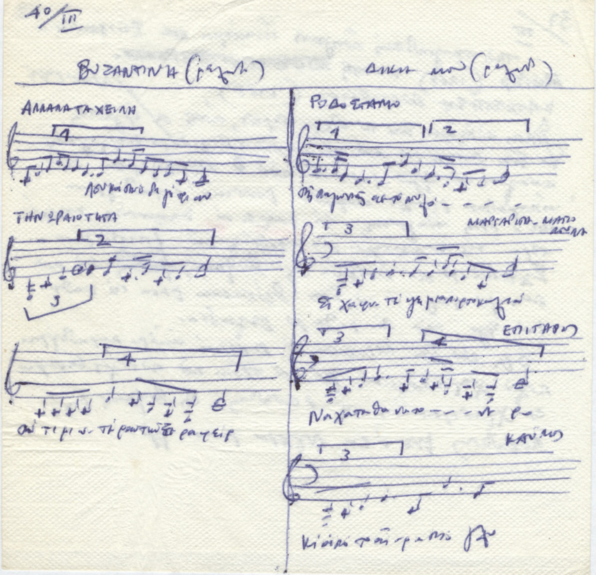
40/III
ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ
ΤΗΝ ΩΡΑΙΟΤΗΤΑ
ΡΟΔΟΣΤΑΜΟ

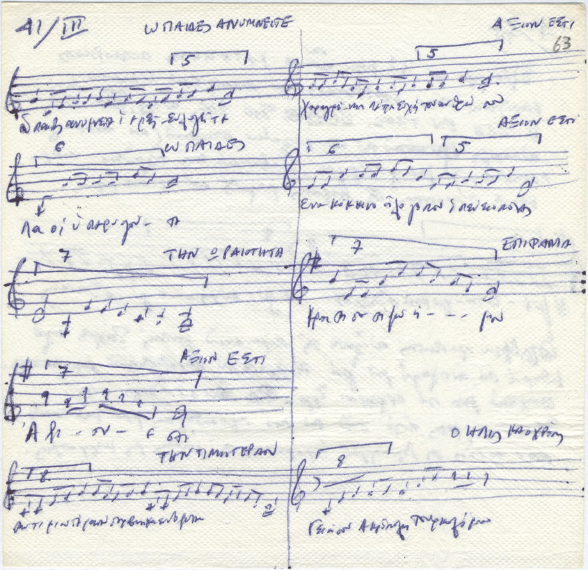
Α1/ΙΙΙ
Ω ΠΑΙΔΕΣ ΑΝΥΜΝΕΙΤΕ
ΑΞΙΟΝ ΕΣΤΙ
63
Ω ΠΑΙΔΕΣ
ΑΞΙΟΝ ΕΣΤΙ
ΤΗΝ ΩΡΑΙΟΤΗΤΑ
ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ
ΑΞΙΟΝ ΕΣΤΙ
ΤΗΝ ΤΙΜΙΩΤΕΡΑΝ

Θρήνημα το 3ο μέρος της ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΟΛΙΟΡΚΙΑΣ βασίζεται πάνω στο 1ο στάσιμο του ΑΚΑΘΙΣΤΟΥ ΥΜΝΟΥ, [illegible] Η ΖΩΗ ΕΝ ΤΑΦΩ. Στο μέρος αυτό, [illegible] αναπτύσσονται τα μεγάλα στοιχεία (του [illegible]) [illegible], [illegible], [illegible] και το "γρόσιμο" της [illegible] μέρος του [illegible].

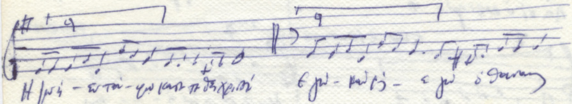

Θρησκευτική προσευχή [illegible] της λαϊκής μουσικής [illegible] καθαρά του [illegible] με [illegible] τη χρήση του παραδοσιακού στοιχείου μέσα στο σύγχρονο έργο. Από αυτή την άποψη αυτό θεωρώ το μέρος αυτό [illegible] προσπάθεια μου κατά [illegible] της [illegible] αφομοίωσης της μουσικής της κληρονομιάς.

β) Τό Δημοτικό Τραγούδι

Από τη δημοτική μας ~~τραγούδι~~ μουσική θα έχουμε ιδιαίτερα ~~[illegible]~~ σημειώσει τα μανιάτικα μοιρολόγια, τα ~~[illegible]~~ σμυρνέϊκα και τα κρητικά τραγούδια. Μέσα σ' αυτά [illegible] μεγάλες [illegible] υπάρχουν ~~τα~~ ~~τα~~ φράσεις, ακόμα και συχνά μεγάλων διαστημάτων (βήματα τρεις) [illegible] κατ' ευθείαν [illegible] ~~[illegible]~~ αυτή σε [illegible] μορφή.

Παραθέτω σχετικά χαρακτηριστικά ~~[illegible]~~ παραδείγματα:

α) Μανιάτικο μοιρολόι

ΕΠΙΤΑΦΗ

ΕΠΙΤΑΦΗ

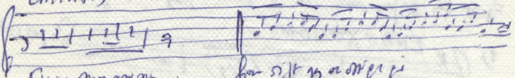

[illegible]

β) Σμυρνέϊκο

[illegible]

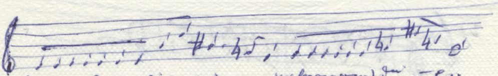

[illegible]

44/

III

1) Ριζίτικα

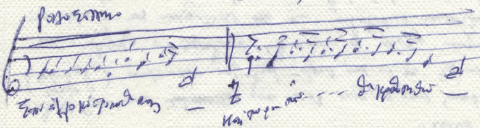

Καμπόσα λαϊκά τραγούδια στο Άξιον Εστί (ή βυζαντινό) έχουν τη ρίζα τους στο δημοτικό τραγούδι

1)

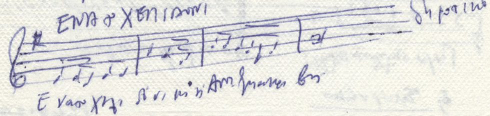

2)

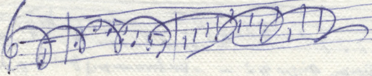

45 / ΠΙ

2) ΜΕ ΤΟ ΦΥΣΗΜΑ ΤΟΥ ΑΕΡΟΣ

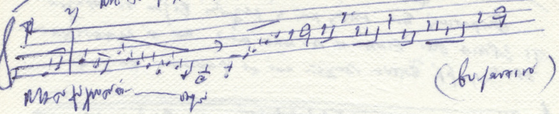

3) ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ ΑΙΜΑΤΑ

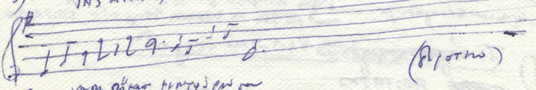

4) ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΗΛΙΕ

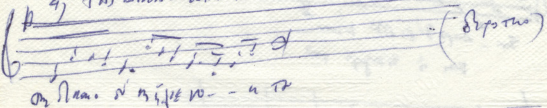

ΑΝΟΙΞΕ ΤΟ ΣΤΟΜΑ ΜΟΥ

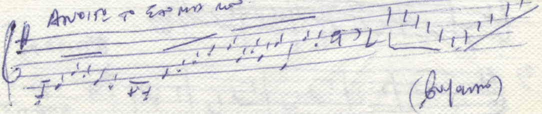

4β/ΙΙΙ

Δημοτικό είναι επίσης και ο ρυθμός [illegible] του τραγουδιού ΤΙ ΩΡΑΙΑ ΠΟΥ ΕΙΝΑΙ Η ΑΓΑΠΗ ΜΟΥ από τη ΜΑΝΤΟΥΧΑΣΙ-ΖΕΝΤ, με έντονα στοιχεία από τα [illegible] [illegible]

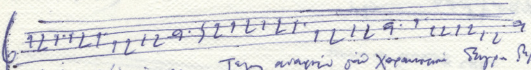

τι ωραία που είναι η αγάπη μου

Τέτοια [illegible] στοιχεία Χατζιδάκι [illegible] [illegible] επίσης τη [illegible] [illegible] του ΕΠΙΤΑΦΙΟΥ.

γ) Το ~~[illegible]~~ νησιώτικο τραγούδι

~~[illegible]~~ ΕΠΙΤΑΦΙΟΣ

1)

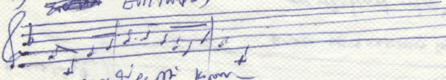

Στο _ παραθύρι σου κοντ_

και η εισαγωγή του:

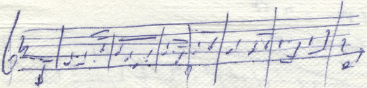

ΕΠΙΤΑΦΙΟΣ

2)

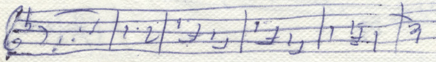

Καινή εισαγωγή

Με βάση τό υλικό αυτό θά προσπαθήσω νά επισημάνω τούς πιό χαρακτηριστικούς τρόπους μελωδικής λειτουργίας μελωδίας (~~[illegible]~~) Με άλλα λόγια τού Χαρακτήρα πού δημιουργούν τό ιδιαίτερο πρόσωπο στή βυζαντινή μουσική.

Ήχος Πρώτος

(φράσεις από Παρ. 17)

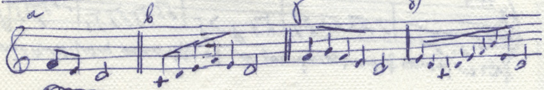

Σε μιά καινούργια κατάταξη:

Τό μοτίβο A καί ανάπτυξη τού

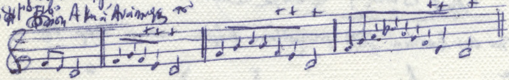

κλπ

Τό μοτίβο β

καί η ανάπτυξη τού

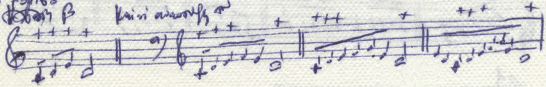

Παρατηρούμε ότι βασικοί χαρακτήρες τής μελωδίας αυτής (Παρ. 17) είναι τά δύο μοτίβα A καί B. Τό A έχει μιά διαδοχή σέ διαστη-

γίνεται από τη τονική Ζ

τρίτη φωνή;) Στο Β είναι κίνηση από την προσαγωγή (καταβατικό) προς τη τονική.

Παράδειγμα: το τραγούδι του ΧΑΘΗΚΑ (Λάκης Γιάννης Θεοδωράκης)

όπου γίνεται ωραία χρήση του μοτίβου Α (βαρύτονο [illegible])

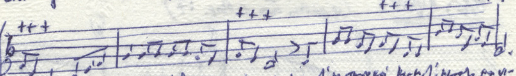

Χάθηκα με κάποιο [illegible] μαγεμένο [illegible] σε [illegible] μα λίγο [illegible] [illegible]

Ήχος Δεύτερος

Τα πιο βασικά μελωδικά μόρια από το Παρ. 18 :

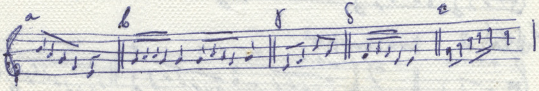

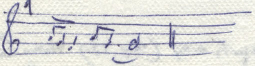

ὁ Ἦχος αὐτός (που ἀρχαιότατα ονομαζόταν Δώριος για ὁδηγεῖται στο Δώριο τετράχορδο : ΜΙ – ΦΑ – ΣΟΛ – ΛΑ) αὐτὸ ἀντιστοιχεῖ στην ευρωπαϊκή κλίμακα Μι ελάσσονα. Όμως μπορεί να εναρμονισθεί και στο ΝΤΟ μείζονα ανάλογα με τη γενικότερη δομή της μελωδίας. Όπως π.χ. το τραγούδι μου ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ – ΜΑΡΓΑΡΩ που περιέχει όλα τα βασικά μελωδικά μοτίβα του παραπάνω "Ἤχου".

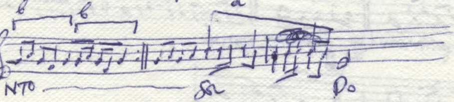

Πολύ χαρακτηριστική επίσης η παρακάτω κατάληξη (σελ. 11) που τη συναντούμε πολύ συχνά μέσα στα τραγούδια της Ρούμελης.

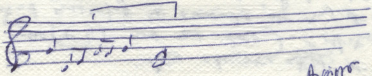

Ανοίγω
Σώγα και Τήλια

I, 308

Στό Παρ. 19 (Καταβασίες στη Μεγάλη Πέμπτη) ~~[illegible]~~ παρατηρούμε μιά σειρά ~~[illegible]~~ ἀπό βασικούς μελωδικούς τύπους ~~[illegible]~~ χαρακτηριστικά ἐπίσης στή σύγχρονη ἑλληνική λαϊκή μουσική καί πού ἐγώ προσωπικά τά χρησιμοποιούσα κατά κόρον στή μελωδία μου.

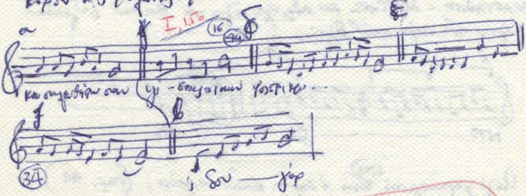

XX ~~[illegible]~~ Στό τραγούδι μου Ο ΑΝΤΡΕΑΣ χρησιμοποιώ αὐτούσια σχεδόν τό πρόσωπο τῆς βυζαντινῆς μελωδίας «Εὐαγγελίζου» (Παρ. 12 καί 19 Α) πού εἶναι κτισμένη σέ ~~[illegible]~~ Δεύτερο Ἦχο.

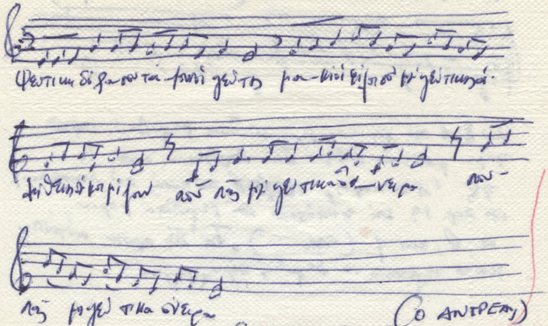

(Ο ΑΝΤΡΕΑΣ)

(ποίηση Νίκου Γκάτσου)

Στο ΡΟΔΟΣΤΑΜΝΟ (χορωδιακό [illegible] [illegible] είναι τό [illegible] [illegible] μοτίβο που προέρχεται κατ' ευθείαν από τό [illegible] [illegible] μέρος Σ) [illegible].

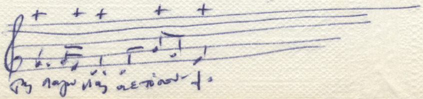

Τό Μα καί σάν ΚΑΪνο ([illegible])

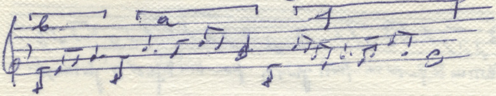

Όλου 𝄞 τό πιό χαρακτηριστικό το ίσως μεγαλύτερο ~~σημείο~~ τμήμα φαίνεται καθαρά ότι στηρίζεται πάνω σέ τρεῖς "χαρακτῆρες" [illegible] σάν αυτούς πού αναφέραμε στό παρ. 19 καί ειδικότερα στά μεγαλύτερα μέρη α, β, καί γ (παρ.). Τά δύο πρώτα αυτούσια καί τό τελευταίο σέ μεγάλη παραλλαγή.

XX ο ΑΝΤΡΕΑΣ

Ήχο Τρίτο

Τόσο το Παραδ. 20 ~~[illegible]~~ (Δοξολογία) όσο και στο Παρ. 34 μαθαίνουμε να ποθούμε ότι κάθε μελωδική του γραμμή αποτελεί και ένα χαρακτηρισμό. Τόσο μελωδικά είναι η κατασκευή του και τόσο μεγάλο ενδιαφέρον έχουν [illegible] ~~[illegible]~~ μέσα στο κατανυκτικό [illegible] [illegible] [illegible].

Της συνέχειας [illegible] στο Παρ. 20

μελωδική

Παρ.

a

b

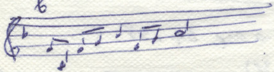

γ

Παίζεται στη [illegible] [illegible] μουσική.

Ηχείο πάντα το [illegible] (κατωτ[illegible])

Στο παρόν ~~[illegible]~~ [illegible]

Με βάση δίχως όργανο [illegible] [illegible] [illegible] τόσο [illegible] [illegible] [illegible] για [illegible] [illegible] [illegible]

δ

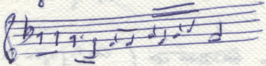

[illegible]

ε

Μεγαλοφωνία [illegible]

ζ

κι' όμορφο στο [illegible]

η (παραλλαγή του δ)

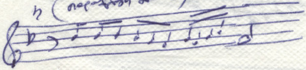

Και συνεχίζοντας από το [illegible] 34 – 35

θ (μετ. 35)

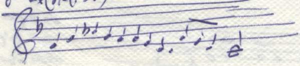

Στη γάμα [illegible]

[illegible]

ι)

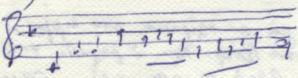

Σηθείπ

κ)

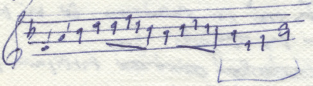

Κιανό σ αέρα

Κι'αλλάζω νικηφόρα

Φονειν

Ήχος Τέταρτος

Έτσι είναι σχηματισμένη μία σὰ κλίμακα ντο μείζον.
Όπως στον βυζαντινό Δ΄ ήχο ο μελωδία κινείται με άξονα τον τρίτο βαθμό της αλτο, το Μι, ο χαρακτηριστικός ορίζοντας χαρακτηριστικής μελωδικό μόριο που το συναντούμε αρχή του μόνο στα νησιώτικα και μόνο στα σύγχρονα βαλκάνια της Πελοπον.
Σημειώνω όσα επιτρέπουν μόνο στο αρχ. 21 (Καταβασίες του Χαιρετισμού)

I/6,10

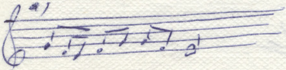

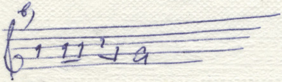

Λαγγίσια (2)
(24) (32)

I/9,15i

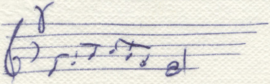

Μοδιστρούλα (4)
(21)

I/8, 83

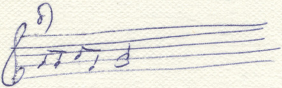

(23)

I/9

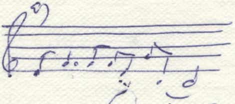

trasportare con BEAND BOVY.

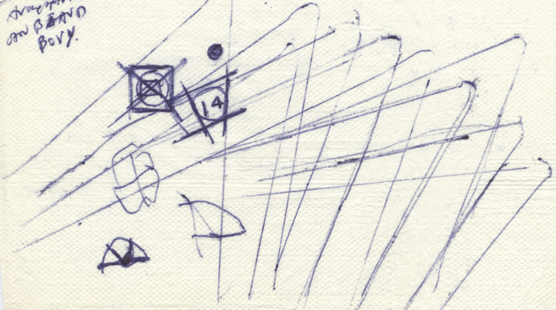

Να φωτοτυπηθούν οι σελ. 48-49-50

που αφορούν

το τέλος του χειρογράφου

του Ισωπού

47/III 73

ΠΙΚΡΑ ΤΑ ΜΑΤΙΑ ΤΩ ΓΙΑΝΝ

2) 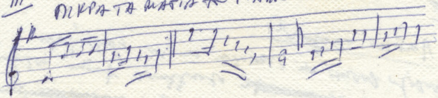

8) Νησιώτικη κοντού

ΑΡΧΙΠΕΛΑΓΟΣ

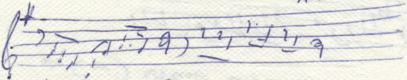

Μια ανοιξιάτικη αυγή

ΜΙΚΡΕΣ ΚΥΚΛΑΔΕΣ

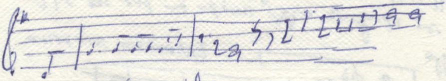

ô Κι' απ' ερημικοί [illegible]

40 / ΙΠ

ε) Λαϊκό τραγούδι

Είναι νομίζω φανερό να διαπιστώσει και να επισημάνει επιρροές από το ~~[illegible]~~ σύγχρονο λαϊκό τραγούδι. Ιδιαίτερα από το ~~[illegible]~~ ... λαϊκή εισαγωγή; ~~[illegible]~~ Υπάρχει π.χ. μια λαϊκή εισαγωγή;

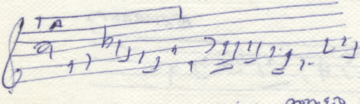

πού το λες χαρακτηριστικό στοιχείο (Α) το έχω χρησιμοποιήσει άφθονα κατά κόρον όχι μόνο μέσα στα τραγούδια αλλά ακόμα και μέσα σε [illegible] έργο

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΠΟΚΡΙΑ

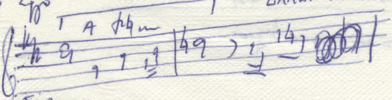

Εισαγωγή

Αρχίζεις αυτό το «Μυρτώ», και το «Είχα φύγει μιά χαραυγή»,

Μυρτώ

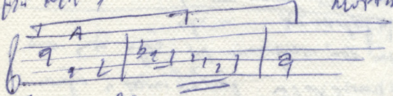

Σαν να 'ρθει [illegible]

Είχα φύγει μια χαραυγή

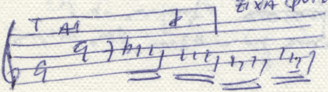

και περνάς από το τραγούδι το [illegible] αδελφού

τον Παύλο και την Νικόλα

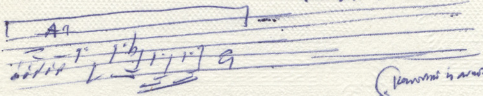

(κανονικά η [illegible])

Θα μαντεύσεις [illegible] αυτό το [illegible] [illegible] το όλο [illegible] το έργο [illegible] το [illegible] και [illegible] από [illegible] πιο χαρακτηριστικές [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

50/III

ΑΡΚΑΔΙΑ 9

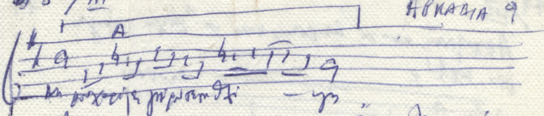

Απόψε και στά τελευταία μου έργα [illegible] στό πιό πολύ [illegible], μέ ιδιαίτερη αγάπη πάντα σ' αυτή τη μεγάλη στιγμή του ~~[illegible]~~ [illegible] μου [illegible], ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] μέ [illegible] μέ ... [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Να [illegible] σελ. 78-79 Γ

που αναφέρονται

[illegible] του Χειρογράφου

[illegible]

~~ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΣΤΗΝ~~ ΜΕΛΩΔΙΕΣ ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΗΝ

ΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΔΕΣΠΟΖΟΥΣΑΣ (V)

σχηματίζουν μία

Μία [illegible] μεγάλη κατηγορία μελωδιών παραλλαγών ~~[illegible]~~ γεμ-
~~[illegible] [illegible] [illegible] Χρωματικών [illegible]~~
δικοί ~~κεντήματα Χρωματικών~~ Χρωματικά "κεντήματα" μελω-
γύρω του αρμονικού άξονα της Δεσπόζουσας. και της Τονικής
Με βάση τη V βαθμίδα της ελάσσονας κλίμακας (Ra3)
καταστάλαξαν παραδοσιακά τις Χρωματικές "κλίμακες" που ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ συναντώνται πιο συχνά σε μελωδίες της παραδοσ-
~~και που όλες [illegible] [illegible] μελω από το άξονα της~~
~~Δεσπόζουσας (V)~~ A1

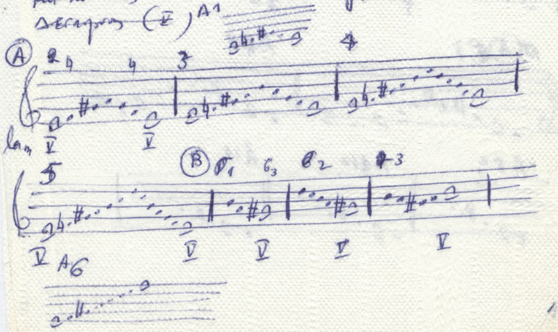

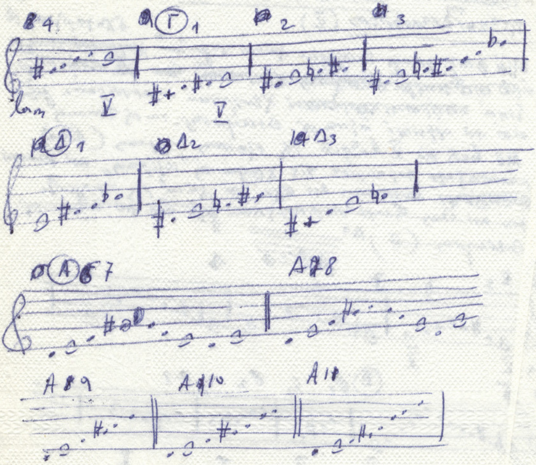
4
Г 1
2
3
V
V
Δ 1
Δ2
Δ3
A 7
A 8
A 9
A 10
A 11

A

~~Μπεκιού παραδείγματα:~~

Στο τραγούδι ΝΥΧΤΕΡΙΔΑ του Μπαγιαντέρα έχουμε το "κλίμακα"

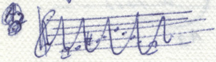

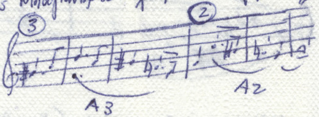

Το ίδιο και στα τραγούδια:

Ο ΖΗΤΙΑΝΟΣ (Τσιτσάνης)

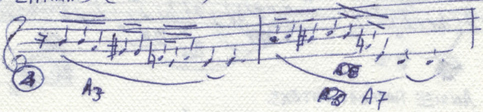

Το ΠΑΛΗΟ ΜΟΥ ΜΠΟΥΖΟΥΚΑΚΙ (Χιώτης)

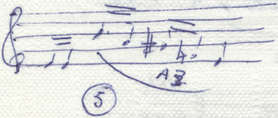

ΠΕΦΤΟΥΝ ΤΙΣ ΒΡΟΧΗΣ ΟΙ ΣΤΑΛΕΣ (

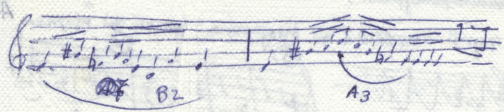

ΝΥΧΤΩΣΕ ΧΩΡΙΣ ΦΕΓΓΑΡΙ (Καλδάρας)

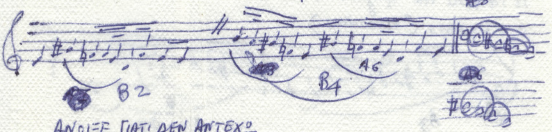

ΑΝΟΙΞΕ ΓΙΑΤΙ ΔΕΝ ΑΝΤΕΧΩ

ΣΤΡΩΣΕ ΜΟΥ ΝΑ ΚΟΙΜΗΘΩ

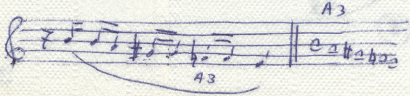

ΑΘΗΝΑΪΣΑ

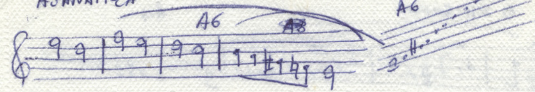

ΑΡΧΟΝΤΙΣΑ

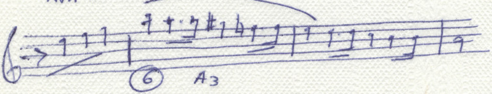

ΠΑΙΞΕ ΧΡΗΣΤΟ

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

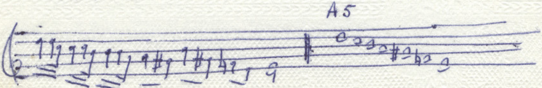

Ο ΜΗΤΣΑΚΩ

A4

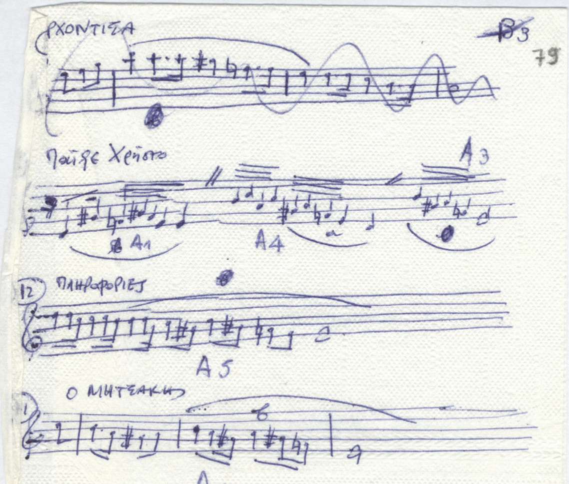
B3
79
ΣΧΟΝΤΙΣΑ
Παίξε Χρήστο
A3
A1
A4
12
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ
A5
1
Ο ΜΗΤΣΑΚΗΣ
A4

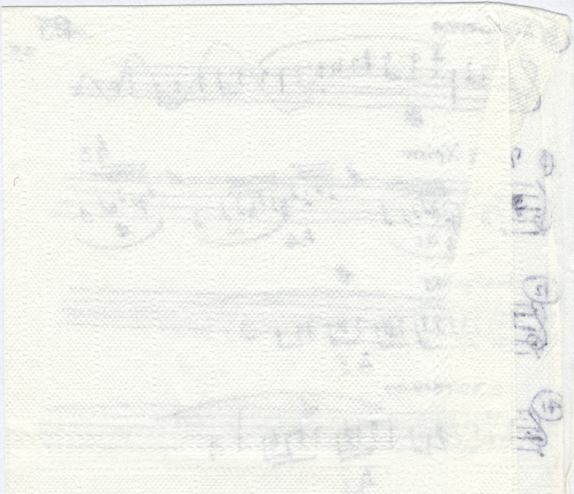

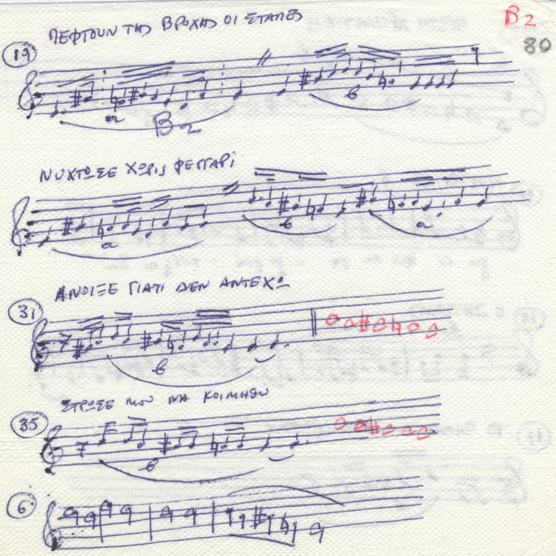
Β2
80
ΠΕΦΤΟΥΝ ΤΗΣ ΒΡΟΧΗΣ ΟΙ ΣΤΑΓΟΝΕΣ
19
Β2
ΝΥΧΤΩΣΕ ΧΩΡΙΣ ΦΕΓΓΑΡΙ
ΑΝΟΙΞΕ ΓΙΑΤΙ ΔΕΝ ΑΝΤΕΧΩ
31
ΣΤΡΩΣΕ ΜΟΥ ΝΑ ΚΟΙΜΗΘΩ
35
6

B ΠΡΩΤΗ ΧΡΩΜΑΤΙΚΗ B1

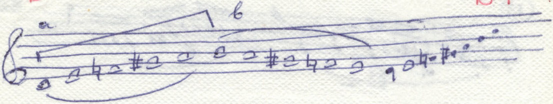

(14) ΝΥΧΤΕΡΙΔΑ

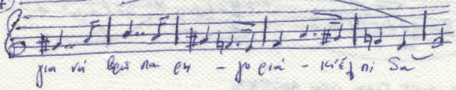

(15) Ο ΖΗΤΙΑΝΟΣ

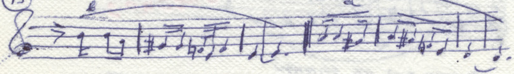

(17) ΤΟ ΠΑΛΗΟ ΜΟΥ ΜΠΟΥΖΟΥΚΑΚΙ

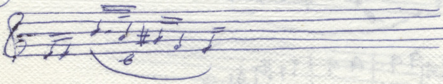

8K

ΧΡΩΜΑΤΙΚΕΣ ΚΛΙΜΑΚΕΣ
ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΟΝΙΚΗ

I

(1)

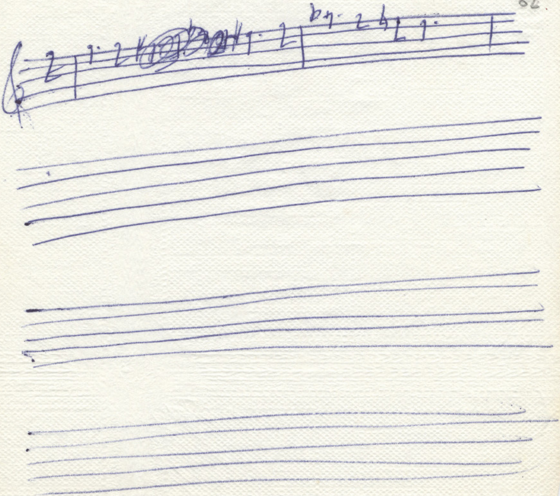

83

Ανατολή [illegible]

Το [illegible] [illegible]

(Βυζάντιο)

Ανατολή - παλιό σαν πάθος

Αρμονία - Modal
Τα δημοτικά μου

Αρμονία Tonal
Τα μελοποιημένα μου

Βυζαντινή εποχή = από ΙΧ αιώνα

Ρωμιός = Τσάμικο => ΙΙΙ φάση

~~Ελληνικό~~

Νέα Εποχή
Ζωγράφος - Μαλλιάρας -
Καλδάρας - Clavinet.

ΕΠΙΤΑΦΙΟΣ
ΕΠΙΦΑΝΕΙΑ
ΜΙΚΡΕΣ ΚΥΚΛΑΔΕΣ
ΡΩΜΙΟΣΥΝΗ
ΜΑΟΥΤΧΑΟΥΖΕΝ
ΟΜΗΡΟΣ

ΑΡΧΙΠΕΛΑΓΟΣ
ΠΟΛΙΤΕΙΑ Α
ΠΟΛΙΤΕΙΑ Β

ΑΞΙΟΝ ΕΣΤΙ

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΟΥ ΝΕΚΡΟΥ ΑΔΕΛΦΟΥ

ΑΜΟΡΦΗ ΠΟΛΗ
ΜΑΓΙΚΗ ΠΟΛΗ
ΓΕΙΤΟΝΙΑ ΑΓΓΕΛΩΝ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ
ΝΥΧΤΑ ΘΑΝΑΤΟΥ
Ο ΗΛΙΟΣ ΚΑΙ Ο ΧΡΟΝΟΣ

ΕΠΙΦΑΝΙΑ - ΑΒΕΡΩΦ
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΟΛΙΟΡΚΙΑΣ
ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΕΜΒΑΤΗΡΙΟ
ΘΟΥΡΙΟ
Ο ΕΠΙΖΩΝ 7
ΑΡΚΑΔΙΑ 9

ΑΡΚΑΔΙΑ 1
Α " 2
ΚΑΡΥΕΣ 3
Τη [illegible]
[illegible] 4
Ο Χάρος 8
— 10

Κατασκευαστές
μερμιδίας

Κατάργηση
μερμιδίας

Μεγάλη έκπληξη στην
επιτροπή

Α [illegible] [illegible] προσχημ. ή
για

αχ! ασυγκίνητη ασυγχώρητη
εν σιγή ασυμβίβαστη
η Κακή έπαψες σε [illegible]

HYMNES BYZANTINES

~~[illegible]~~ Notation après le chant de ~~[illegible]~~ ZOUZOULAS

88-95

OROPOS

19. III. 70

ΧΡΩΜΑΤΙΚΑ «ΚΑΛΑΜΑΚΙΑ» ΤΥΠΟ ΑΠΟ ΤΗ ΔΕΞΙΟΖΟΥΣΑ

5/IV 87

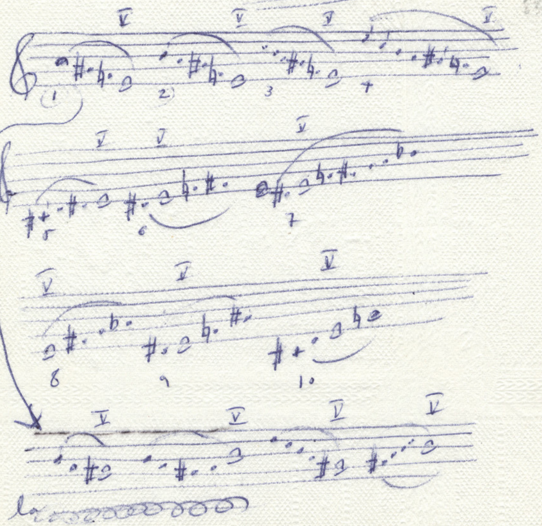

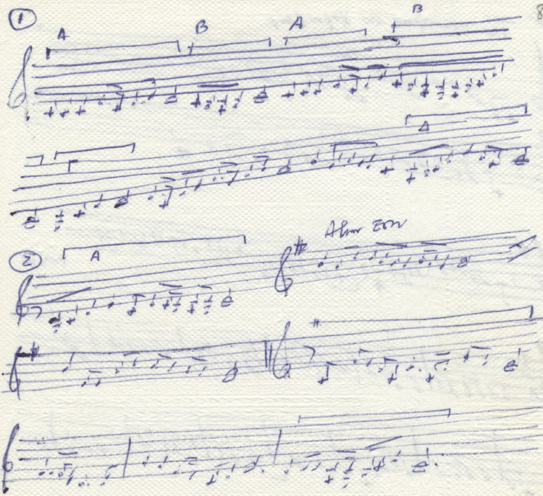
1
A
B
A
B
2
A

2//

Των πρωιναστέρων της Χαραυγής

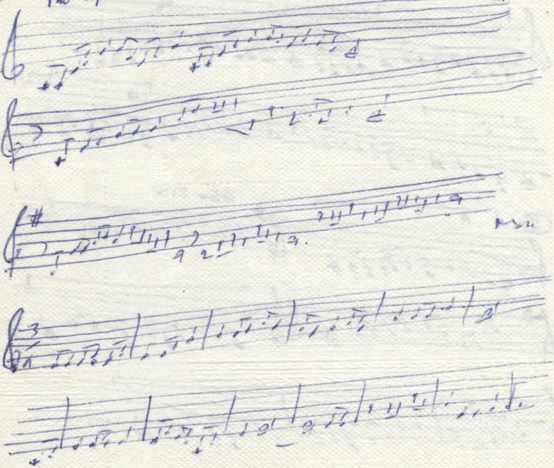

ΚΑΠΑΝΑ

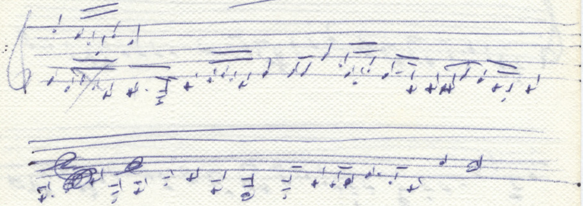

ΑΠΙΟΝ ΒΕΠΙ

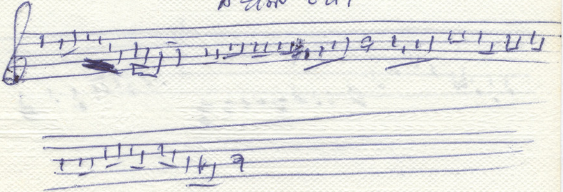

ΤΗΝ ΕΡΑΣΘΗΚΑ ΤΗΣ ΠΑΡΘΕΝΙΑΣ Σου

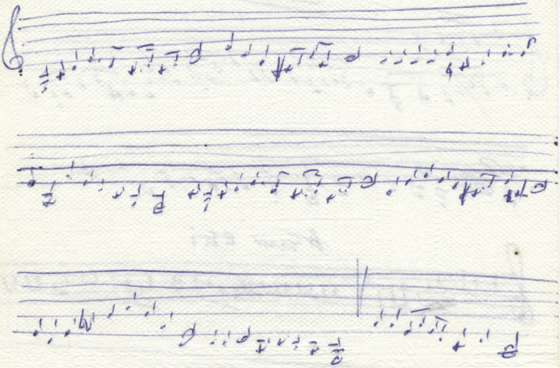

ΑΙ ΓΕΝΕΑΙ ΠΑΣΑ

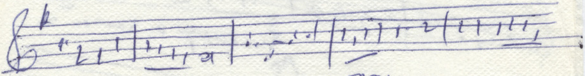

Η ΖΩΗ ΕΝ ΤΑΦΩ:

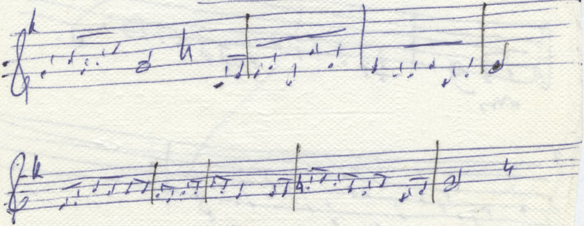

ΑΞΙΟΝ ΕΣΤΙ (Β)

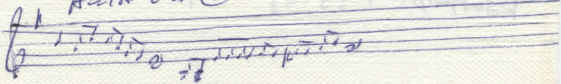

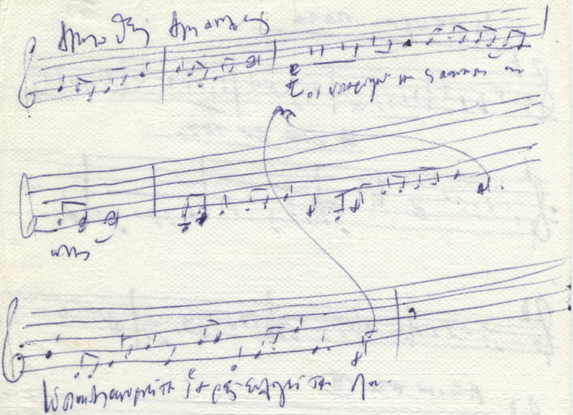

3/

91

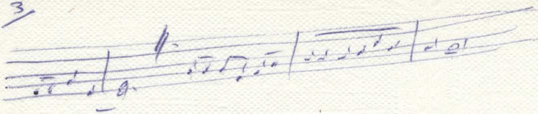

Τραγούδι μου [illegible]
[illegible]

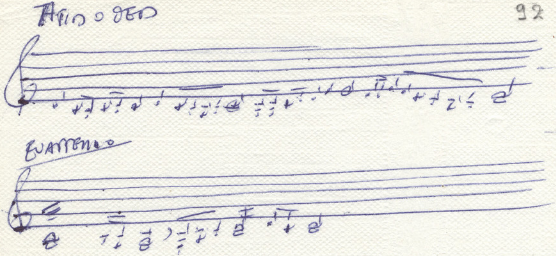

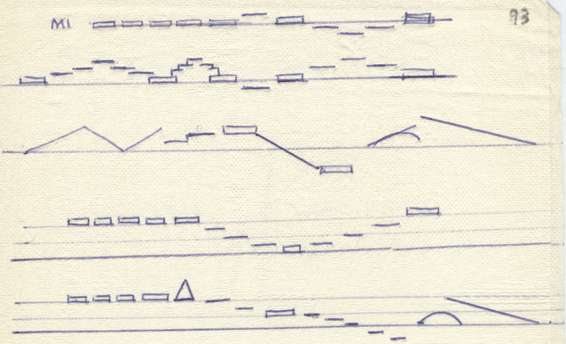
MI

ΣΙ
ΣΟΛ
ΜΙ
ΝΤΟ

112

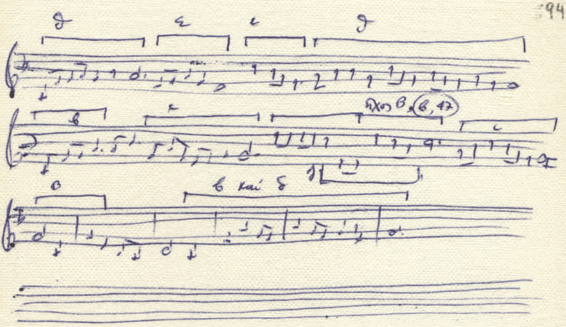
ἦχος β (β, 47)
β καὶ δ

ΑΞΙΟΝ ΕΣΤΙ
ΗΧΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ

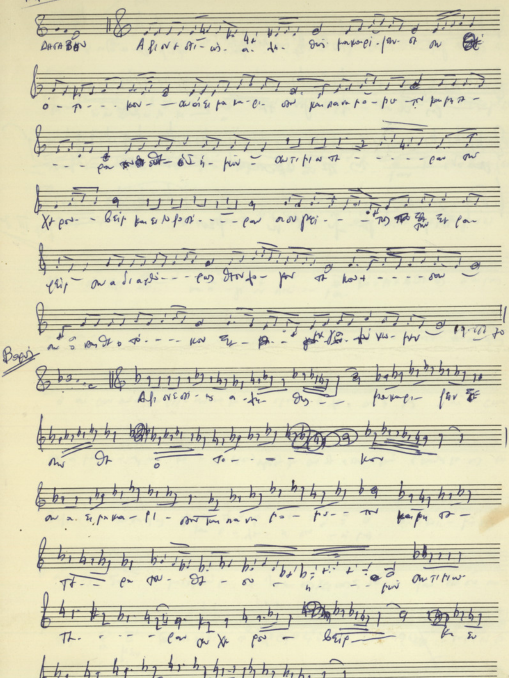

Μουσικός Οίκος Γαϊτάνου
Στοά Άρσακείου 10—ΑΘΗΝΑΙ

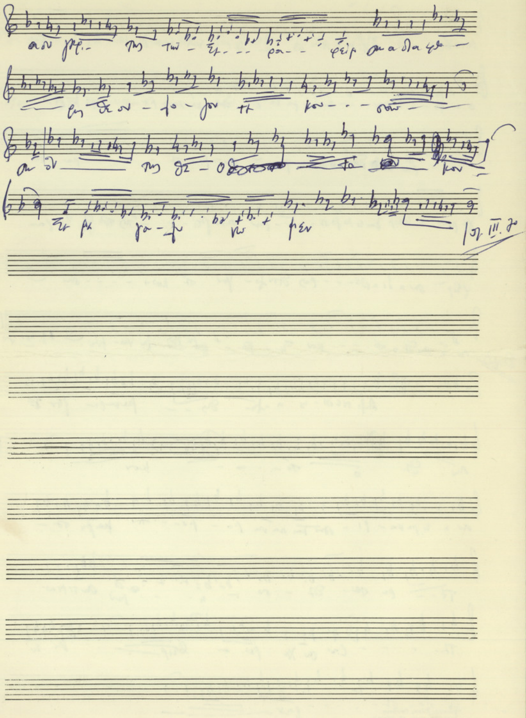

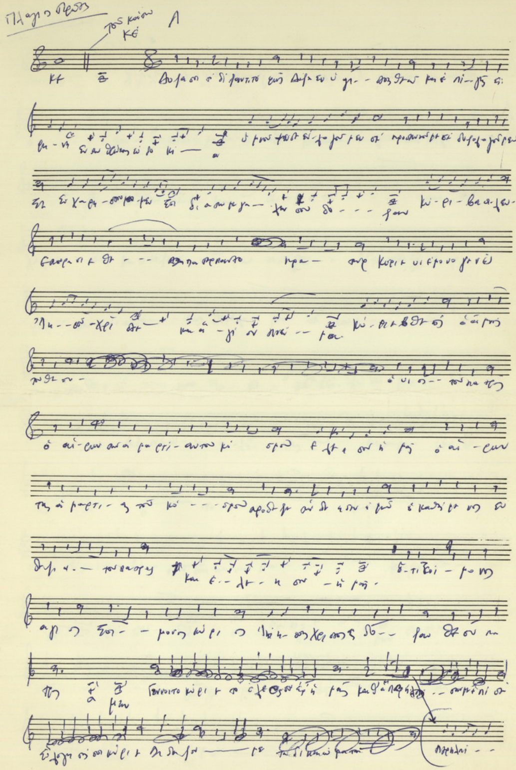

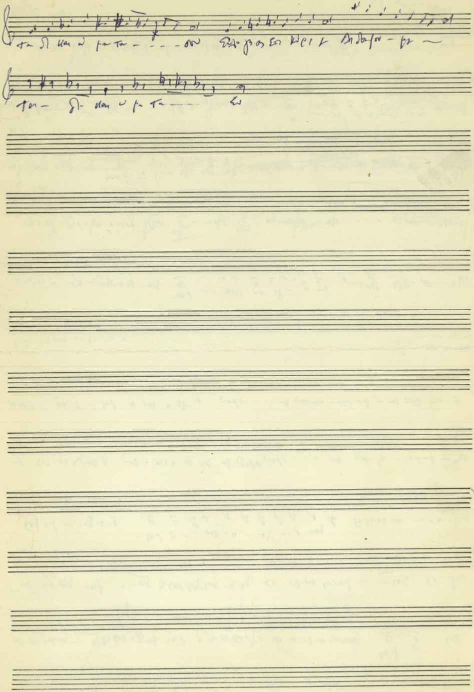

Πλάγιος Τετάρτου

Άξιον εστί

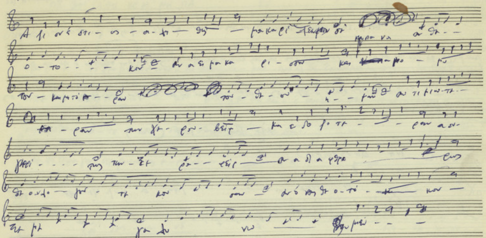

Ήχος τρίτος

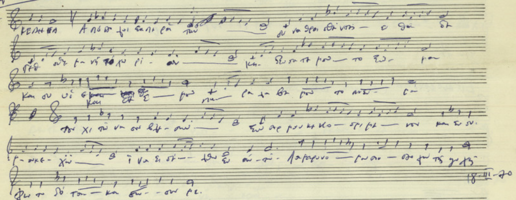

Πλάγιος δεύτερος

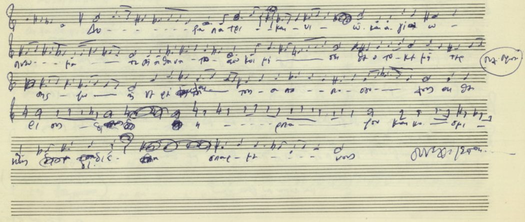

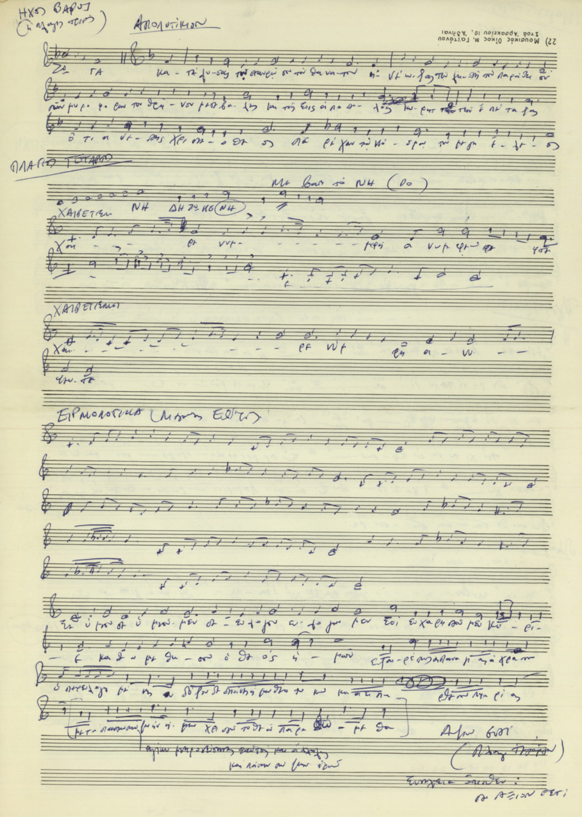

ΗΧΟΣ ΒΑΡΥΣ
ΑΠΟΛΥΤΙΚΙΟΝ
ΠΛΑΓΙΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ
ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΙ
ΕΙΡΜΟΛΟΓΙΚΑ
ΑΞΙΟΝ ΕΣΤΙ

ΠΛΑΓΙΟΣ ΠΡΩΤΟΣ

1. Ἀκολουθία Ἀκαθίστου Ὕμνου
2. Ἀκολουθία τῶν Παθῶν
3. Ἱερά Σύνοψη
4. Ἀκολουθία τῆς Θείας Λειτουργίας

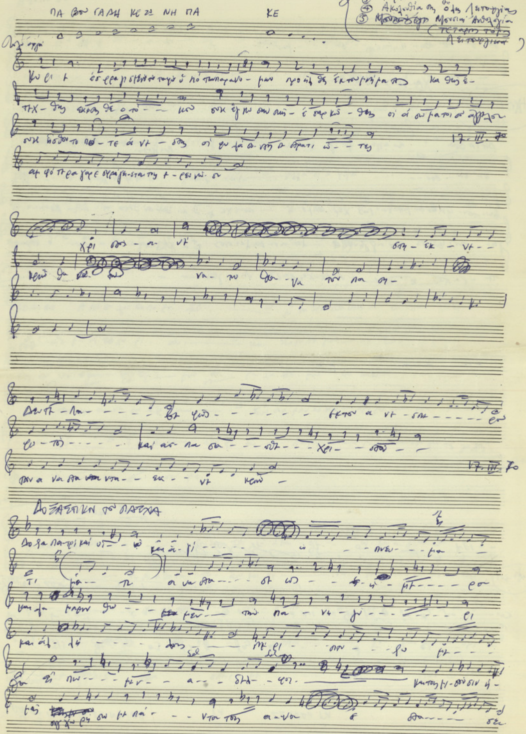

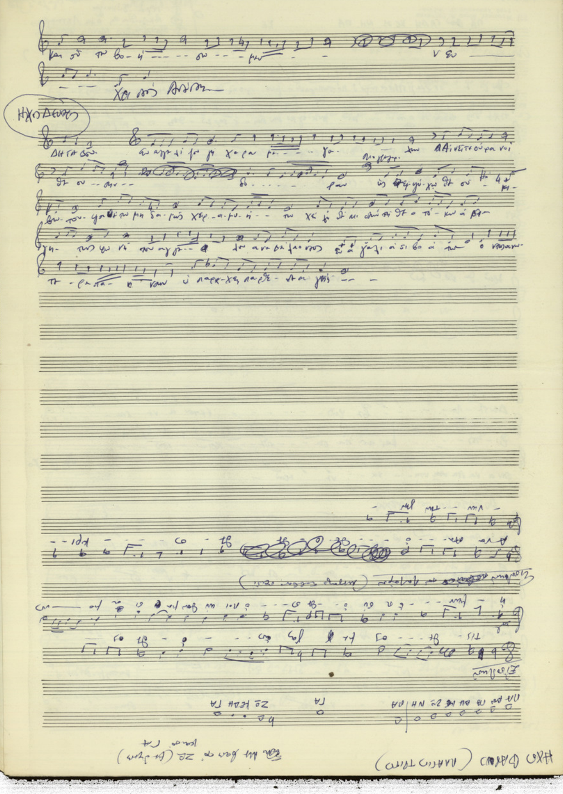

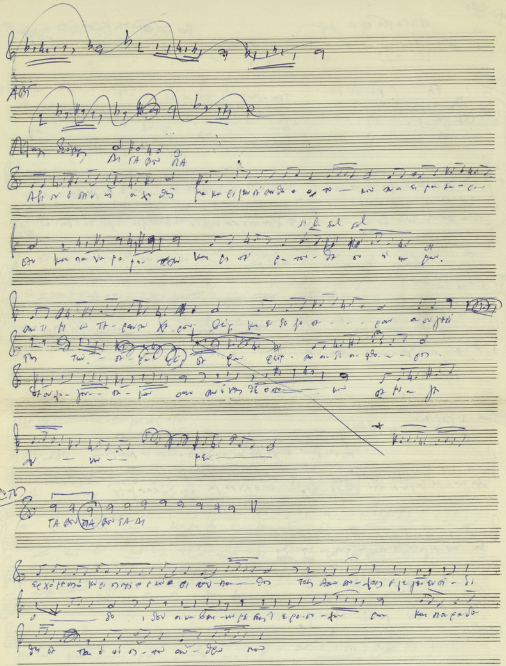

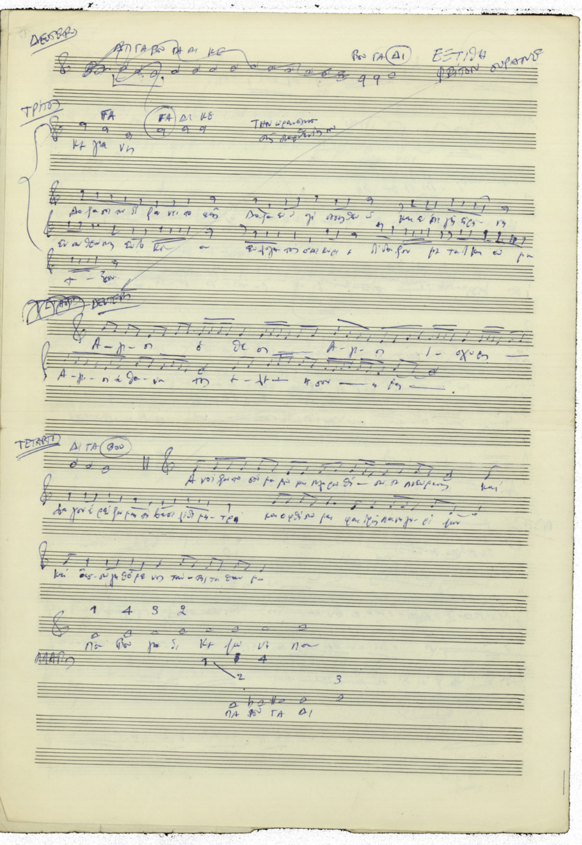
ΔΕΥΤΕΡΑ
ΕΣΤΙΑ
ΤΡΙΤΗ
ΤΕΤΑΡΤΗ
1 4 3 2
ΠΑ ΒΟΥ ΓΑ ΔΙ

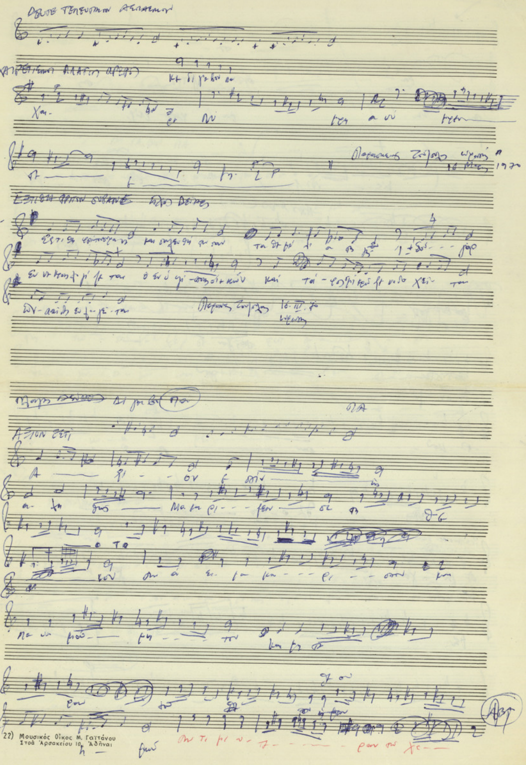
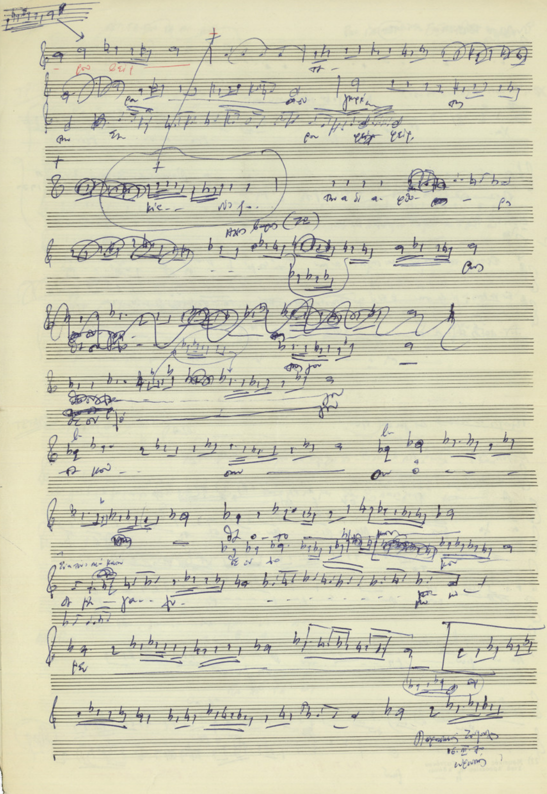
22) Μουσικός Οίκος Μ. Γαϊτάνου
Στοά Άρσακείου 10, Άθήναι